

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
URZĄD STATYSTYCZNY W POZNANIU

CENTRAL STATISTICAL OFFICE
STATISTICAL OFFICE IN POZNAŃ

MIASTA

w liczbach

2009

BASIC URBAN STATISTICS

WARSZAWA 2011

WARSAW 2011

KOMITET REDAKCYJNY GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO
EDITORIAL BOARD OF THE CENTRAL STATISTICAL OFFICE

REDAKTOR GŁÓWNY
EDITOR-IN-CHIEF

Halina Dmochowska

CZŁONKOWIE
MEMBERS

Ewa Adach-Stankiewicz, Wojciech Adamczewski, Marek Cierpiał-Wolan,
Maria Jeznach, Stanisław Kamiński, Liliana Kursa, Bogusław Lasocki,
Grażyna Marciniak, Lucyna Nowak, Hanna Poławska (sekretarz *secretary*),
Dominika Rogalińska, Grażyna Szydłowska, Wanda Tkaczyk,
Katarzyna Walkowska, Agnieszka Zgierska

Koncepcja publikacji
Publication conception

Ośrodek Statystyki Miast
Urzędu Statystycznego w Poznaniu
przy współpracy Departamentu
Badań Regionalnych i Środowiska
Głównego Urzędu Statystycznego
*Urban Statistics Centre
of the Statistical Office in Poznań
in cooperation with Regional and Environmental
Surveys Division Central Statistical Office*

Opracowanie publikacji
Publication preparation

Ośrodek Statystyki Miast
Urzędu Statystycznego w Poznaniu
*Urban Statistics Centre
of the Statistical Office in Poznań*

Projekt okładki
Cover design

Lidia Motrenko-Makuch

Druk i oprawa
Printing and binding

Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishment
00-925 Warszawa, al. Niepodległości 208

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing CSO data please indicate source

ISSN 2083 - 6384

Publikacja dostępna w Internecie
Publication available on the Internet

– www.stat.gov.pl
– www.stat.gov.pl/urzedzy/poznan

PRZEDMOWA

Publikacja *Miasta w liczbach 2009* jest kontynuacją merytoryczną wcześniejszych opracowań poświęconych polskim miastom, które ukazywały się co dwa lata, a jednocześnie rozpoczyna nową edycję o cyklu rocznym. W obecnym kształcie składa się ona z dwóch integralnych części.

Pierwsza część, w wersji książkowej, zawiera rozbudowany komentarz analityczny, który – obok opisu sieci polskich miast i ludności miejskiej w 2009 r. – został przede wszystkim poświęcony zmianom, jakie w niektórych dziedzinach nastąpiły w miastach różnej wielkości w latach 2000-2009. Opis tych zmian i zamieszczone w tej części tablice dotyczą miast, które w całym dziesięcioleciu lokowały się w tej samej grupie wielkościowej, tj. w grupie miast małych, średnich lub dużych. Prezentowany materiał liczbowy został wzbogacony o kartogramy i wykresy.

Druga część publikacji – wydana wyłącznie w wersji **CD** – zawiera część tabelaryczną z danymi za 2009 rok. Prezentowane w niej informacje (podobnie jak w poprzednich edycjach) obejmują wiele istotnych dziedzin, począwszy od szeroko prezentowanej tematyki demograficznej, aż po wybrane elementy infrastruktury społecznej i technicznej. W tej części opracowania wyodrębniono zestaw tablic z danymi dla miast wojewódzkich w zakresie dotychczasowej publikacji *Miasta wojewódzkie*.

Przekazując do rąk Państwa niniejszą publikację, mamy nadzieję, że zawarty w niej materiał będzie przydatny wszystkim zainteresowanym tematyką miejską. Jednocześnie zwracamy się z prośbą o uwagi, wnioski i sugestie, które stanowić będą cenną wskazówkę w dalszych pracach nad kształtem tej publikacji, by coraz lepiej odpowiadała zapotrzebowaniu Czytelników.

D y r e k t o r

Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, lipiec 2011

PREFACE

The publication Basic Urban Statistics 2009 is a methodological continuation of earlier statistical papers devoted to Polish towns, which were released every two years and simultaneously begins a new edition in annual cycle. Currently it consists of two integral parts.

The first of them, published in the hard version, contains expanded analytical commentary, which – apart from a description of the Polish urban network and the urban population in 2009 – was first of all devoted to changes, which have been occurred in various fields in towns of various size in years 2000 – 2009. A description of these changes and tables published in this part concern such towns, which during the whole ten – year period were qualified to the same size group, i.e. in the group of small and medium towns or large cities. The presented numerical data were enriched by cartograms and other charts.

The second part of the publication – released only on CD – contains a tabular part with data for 2009. The information presented here (similarly to previous editions) contains many important fields, from widely understood demographical issues to selected elements of social and technical infrastructure. In this part of the publication, a collection of tables with voivodship data covering information presented previously in the publication Voivodship cities were highlighted.

Recommending you this publication, we would like to express our hope that the information contained in it will be useful for all persons interested in urban problems. Simultaneously we would ask for comments, conclusions and suggestions which will be a valuable advice in further work on a shape of this publication to satisfy better and better expectations of readers.

*Director
of the Statistical Office in Poznań*

Jacek Kowalewski

Poznań, July 2011

SPIS RZECZY

	Tabl.	Str.
Przedmowa	x	3
Uwagi	x	13
Znaki umowne i ważniejsze skróty	x	24
I. MIASTA POLSKIE W 2009 R.		
1. Miasta na tle kraju	x	25
2. Terytorialne zróżnicowanie sieci miast i ludności miejskiej w 2009 r.	x	32
II. NIEKTÓRE ELEMENTY ROZWOJU MIAST WEDŁUG GRUP WIELKOŚCIOWYCH W LATACH 2000-2009		
1. Wprowadzenie	x	36
2. Zmiany demograficzne	x	37
3. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego	x	66
4. Mieszkania oddane do użytkowania	x	74
5. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON	x	87
6. Podsumowanie	x	92
7. Tablice	x	93
Ludność w miastach	I	93
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w miastach	II	95
Ruch naturalny ludności w miastach.....	III	97
Saldo migracji ogółem w miastach	IV	99
Mieszkania oddane do użytkowania w miastach	V	101
Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania w miastach	VI	103
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w miastach	VII	105
8. Aneks	x	107

Płyta CD

III. TABLICE STATYSTYCZNE

Tabl.

1. Tablice przeglądowe

Miasta i ludność w miastach według województw w 2009 r.	1
Wybrane dane demograficzne o miastach według województw w 2009 r.	2
Ważniejsze dane o miastach według województw i grup wielkościowych miast w 2009 r.	3

2. Ważniejsze dane o miastach

Powierzchnia i ludność w 2009 r.	1(4)
Mieszkania w 2009 r.	2(5)
Wychowanie przedszkolne, szkoły podstawowe i gimnazja (bez specjalnych) dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2009/10	3(6)
Uczniowie i absolwenci szkół ponadgimnazjalnych (bez szkół specjalnych) dla młodzieży w roku szkolnym 2009/10	4(7)
Pracujący, podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON i nakłady inwestycyjne w 2009 r.....	5(8)
Dochody i wydatki gmin miejskich w 2009 r.....	6(9)

3. Ranking miast według wybranych kryteriów

Miasta o najmniejszej i największej liczbie ludności w 2009 r.	1(10)
Miasta o dużej i małej gęstości zaludnienia w 2009 r.	2(11)
Miasta o wysokim i niskim współczynniku feminizacji w 2009 r.	3(12)
Miasta o dużym i małym przyroście naturalnym na 1000 ludności w 2009 r.	4(13)
Miasta o dużym i małym przyroście migracyjnym na 1000 ludności w 2009 r.	5(14)
Gminy miejskie o wysokim i niskim dochodzie budżetów na 1 mieszkańca w 2009 r.	6(15)
Gminy miejskie o dużych i małych wydatkach budżetów na 1 mieszkańca w 2009 r.	7(16)

Tabl.

4. Wybrane dane dla miast wojewódzkich

Ludność w 2009 r.	1(17)
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku i wskaźnik obciążenia demograficznego w 2009 r.	2(18)
Ruch naturalny ludności w 2009 r.	3(19)
Urodzenia i zgony według płci w 2009 r.	4(20)
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2009 r.	5(21)
Pracujący w 2009 r.	6(22)
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2009 r.	7(23)
Bezrobocie rejestrowane w 2009 r.	8(24)
Bezrobotni zarejestrowani według wieku i poziomu wykształcenia w 2009 r.	9(25)
Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy w 2009 r.	10(26)
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2009 r.	11(27)
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2009 r.	12(28)
Mieszkania oddane do użytkowania w 2009 r.	13(29)
Mieszkania oddane do użytkowania według rodzajów budownictwa w 2009 r.	14(30)
Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej i osiedlowej w 2009 r.	15(31)
Studenci szkół wyższych w roku akademickim 2009/10 r.	16(32)
Absolwenci szkół wyższych w roku akademickim 2008/09 r.	17(33)
Kultura w 2009 r.	18(34)
Hotele i ich wykorzystanie w 2009 r.	19(35)

Tabl.

Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2009 r.	20(36)
Wypadki i kolizje drogowe w 2009 r.	21(37)
Ruch pasażerów w portach lotniczych w 2009 r.	22(38)
Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych w 2009 r.	23(39)
Przychody z całokształtu działalności w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych w 2009 r.	24(40)
Wskaźnik poziomu kosztów w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych w 2009 r.	25(41)
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych w 2009 r.	26(42)
Wskaźnik rentowności obrotu netto w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych w 2009 r.	27(43)
Dochody i wydatki gmin w 2009 r.	28(44)
Wydatki gmin według działów w 2009 r.	29(45)

CONTENS

	<i>Page</i>
<i>Preface</i>	4
<i>Notes</i>	19
<i>Symbols and major abbreviations</i>	24
 I. POLISH TOWNS IN 2009 (ABSTRACT)	
<i>Towns against the background of the country</i>	119
<i>Territorial diversification of the urban network and urban population in 2009</i>	122
 II. SOME ELEMENTS OF URBAN DEVELOPMENT BY SIZE GROUPS IN THE PERIOD 2000-2009 (ABSTRACT)	
<i>Introduction</i>	124
<i>Demographic changes</i>	124
<i>Revenue budgets of local government entities</i>	132
<i>Dwellings completed</i>	134
<i>Economic entities in the REGON register (as of 31 XII)</i>	139
<i>Summary</i>	141

Compact disc

III. STATISTICAL TABLES

Table

1. Review tables

<i>Towns and urban population by voivodships in 2009</i>	1
<i>Selected demographic data on towns by voivodships in 2009</i>	2
<i>Major data on towns by voivodships and size groups in 2009</i>	3

2. Major data on towns

<i>Area and population in 2009</i>	1(4)
<i>Dwellings in 2009</i>	2(5)
<i>Pre-primary education, primary schools and lower secondary schools (excluding special) in the 2009/10 school year</i>	3(6)
<i>Students and graduates in upper secondary schools (excluding special schools) for youth in the 2009/10 school year</i>	4(7)
<i>Employed persons, entities of the national economy recorded in the REGON register and investment outlays in 2009</i>	5(8)
<i>Revenue and expenditure of urban gminas budgets in 2009</i>	6(9)

3. Ranking of towns by selected criteria

<i>Towns with the largest and smallest number of population in 2009</i>	1(10)
<i>Towns with high and low population density in 2009</i>	2(11)
<i>Towns with high and low feminization ratio in 2009</i>	3(12)
<i>Towns with high and low natural increase per 1000 population in 2009</i>	4(13)
<i>Towns with high and low migration increase per 1000 population in 2009</i>	5(14)
<i>Urban gminas with high and low revenue of local budget per capita in 2009</i>	6(15)
<i>Urban gminas with high and low expenditure of local budget per capita in 2009</i>	7(16)

Table

4. Selected data on voivodship cities

<i>Population in 2009</i>	1(17)
<i>Population structure by the economic age groups and demographic dependency ratio in 2009</i>	2(18)
<i>Vital statistics in 2009</i>	3(19)
<i>Births and deaths by sex in 2009</i>	4(20)
<i>Internal and international migration of population for permanent residence in 2009</i>	5(21)
<i>Employed persons in 2009</i>	6(22)
<i>Average paid employment in the enterprise sector in 2009</i>	7(23)
<i>Registered unemployed persons in 2009</i>	8(24)
<i>Registered unemployed persons by age and educational level in 2009</i>	9(25)
<i>Registered unemployed persons by work seniority and duration of unemployment in 2009</i>	10(26)
<i>Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in 2009</i>	11(27)
<i>Social welfare benefits granted in 2009</i>	12(28)
<i>Dwellings completed in 2009</i>	13(29)
<i>Dwellings completed by type of constructions in 2009</i>	14(30)
<i>Generally accessible and estate urban area green belts in 2009</i>	15(31)
<i>Students of higher education institutions in the 2009/10 academic year</i>	16(32)
<i>Graduates of higher education institutions in the 2008/09 academic year</i>	17(33)

Table

<i>Culture in 2009</i>	18(34)
<i>Hotels and their occupancy in 2009</i>	19(35)
<i>Ascertained crimes in completed preparatory proceedings in 2009</i>	20(36)
<i>Road traffic accidents and collisions in 2009</i>	21(37)
<i>Passenger traffic in airports in 2009</i>	22(38)
<i>Entities of the national economy by selected forms of legality in 2009</i>	23(39)
<i>Revenues from total activity in surveyed non-financial enterprises in 2009</i>	24(40)
<i>Cost level indicator in surveyed non-financial enterprises in 2009</i>	25(41)
<i>Gross turnover profitability rate in surveyed non-financial enterprises in 2009</i>	26(42)
<i>Net turnover profitability rate in surveyed non-financial enterprises in 2009</i>	27(43)
<i>Revenue and expenditure of gminas in 2009</i>	28(44)
<i>Expenditure of gminas by division in 2009</i>	29(45)

Uwagi

1. Dane zamieszczone w publikacji dotyczą obszaru położonego w aktualnych dla każdego roku granicach administracyjnych.
2. Przez „miasto” rozumie się wyodrębniony obszar posiadający status miasta nadany aktem prawnym. Pod pojęciem miasta wojewódzkie należy rozumieć miasta, które od 1.01.1999 r. są siedzibą wojewody i (lub) sejmiku województwa.
3. Dane o liczbie ludności opracowano na podstawie bilansów stanu i struktury ludności faktycznie zamieszkałej w granicach administracyjnych miast z uwzględnieniem wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.
4. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy; dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do lat 17, oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyzn – 65 lat i więcej; kobiety – 60 lat i więcej. Przez ludność w wieku mobilnym rozumie się ludność w wieku 18-44 lata.
5. Relacje ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym przedstawiono przy pomocy wskaźnika „obciążenia”, tj. liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym.
6. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano następująco: małżeństwa – według miejsca zameldowania męża przed ślubem; urodzenia – według miejsca zameldowania matki noworodka; zgony – według miejsca zameldowania osoby zmarłej.
7. Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
8. Jako niemowlęta uznaje się dzieci w wieku poniżej 1 roku.
9. Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) połączoną z przekroczeniem granicy państwa (migracje zagraniczne) lub granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne).
10. Przez podmioty gospodarki narodowej rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

11. Dane prezentuje się w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2.

Dane prezentowane są:

1) według sekcji, przy czym w stosunku do obowiązującej PKD dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „Przemysł” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”;

2) według sektorów własności:

– sektor publiczny – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszana” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

– sektor prywatny – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych), oraz „własność mieszana” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego.

12. Dane w podziale według sekcji i działów PKD opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

13. Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami

mi gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

14. Informacje o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód, według faktycznego (stałego) miejsca pracy. Dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących jest większa od 9 osób. Dane nie obejmują rolników indywidualnych, duchownych oraz zatrudnionych w organizacjach społecznych, partiach politycznych i związkach zawodowych.

15. Długotrwale bezrobotni są to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem (od listopada 2005 r.) okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

16. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo.

Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002.

17. Przeciętne wynagrodzenia miesięczne nominalne przypadające na 1 zatrudnionego obliczono, przyjmując:

- 1) wynagrodzenia osobowe bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą;
- 2) wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach;

- 3) dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej;
 - 4) honoraria wypłacane niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę.
- 18.** Dane z zakresu gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
- 19.** Wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności.
- 20.** Wskaźnik rentowności obrotu brutto jest to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności.
- 21.** Wskaźnik rentowności obrotu netto jest to relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności.
- 22.** Informacje o zasobach mieszkaniowych dotyczą mieszkań w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych bez lokali zbiorowego zamieszkania. Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienki i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania. Dane o zasobach mieszkaniowych opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych – według stanu w dniu 31 XII.
- 23.** Informacje o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.
- 24.** Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp. Zieleńce są to obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek. Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną.

25. Studenci i absolwenci filii, zamiejscowych podstawowych jednostek organizacyjnych oraz zamiejscowych ośrodków dydaktycznych zostali wykazani w miejscu pobierania nauki. Dane nie obejmują studentów i absolwentów szkół wyższych resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji.

26. Do księgozbioru bibliotek publicznych zaliczono: książki, broszury, gazety i czasopisma.

Za czytelnika uważa się osobę, która w ciągu roku sprawozdawczego została zarejestrowana w bibliotece i dokonała co najmniej jednego wypożyczenia.

27. Dane o miejscach noclegowych dotyczą miejsc całorocznych i sezonowych. Nie uwzględnia się miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

28. Przepęstwo stwierdzone jest to zbrodnia lub występęk ęcigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego objęty oskarżeniem prokuratora, a nadto każdy występęk skarbowy, których charakter jako przepęstwa został potwierdzony w wyniku postępowania przygotowawczego.

29. Wskaźnik wykrywalności sprawców przepęstw jest to stosunek liczby przepęstw wykrytych w danym okresie (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przepęstw stwierdzonych w danym okresie, powiększonej o liczbę przepęstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

30. Dane o wypadkach drogowych obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiły śmierć lub uszkodzenie ciała osób. Za śmiertelną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu lub w ciągu 30 dni. Za ranną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

31. Przeliczając na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) dane według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII; przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 VI; przy przeliczaniu danych charakteryzujących cały okres 2000-2009 – według stanu w dniu 31 XII 2004 r.

32. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności zameldowanej na pobyt stały (według stanu w dniu 30 VI).

33. W publikacji zastosowano skróty nazw w zakresie Polskiej Klasyfikacji Działalności. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podano poniżej:

skrót

pełna nazwa

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007

Handel; naprawa pojazdów samochodowych

Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Zakwaterowanie i gastronomia

Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Obsługa rynku nieruchomości

Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

34. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością, niż podano w tablicach.

35. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

36. Szczegółowe wyjaśnienia metodologiczne można znaleźć w opracowaniach tematycznych Głównego Urzędu Statystycznego.

NOTES

1. *Data presented in the publication concern areas located within administrative boundaries valid in a given year.*
2. *The term “urban area” is understood as an area having the status of a town established in accordance with the relevant legal act. Voivodship city means city, which since 01.01.1999 is the seat of voivod (representative of state in a region) or Self-Government Council.*
3. *Data regarding population were compiled on the basis of the balances of the size and structure of the population actually living within administrative border of town using the results of the Population and Housing Census 2002.*
4. *The working age population refers to males, aged 18-64, and females, aged 18-59. The non-working age population is defined as the pre-working age population, i.e. up to the age of 17, and the post-working age population, i.e. 65 years and more for males and 60 and more for females. Mobility population defined as the population in age groups of 18-44.*
5. *Median age of population is a parameter determining the exact age, which half of population already exceeded and second half – did not reach yet.*
6. *Data regarding the vital statistics of the population according to territorial division were compiled as follows: marriages – according to the husband is place of permanent residence before the marriage; births – according to the mother is place of permanent residence; deaths – according to the place of permanent residence of the deceased.*
7. *Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.*
8. *Infant is a child under the age of 1 year.*
9. *Population migrations are movements of population connected with changing the place of residence involving crossing of the national border (foreign migration) or the border of administrative unit of territorial division of Poland (internal migration).*
10. *The term entities of the national economy is understood as a legal entities, i.e. legal persons, organizational entities with-out legal personality as well as natural persons conducting economic activity.*

11. *Data are presented according to the Polish Classification of Activities (PKD 2007) – compiled on the basis of Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2.*

Data are presented:

- 1) *according to sections, but in relation to the valid PKD some additional operation was conducted: the item “Industry” was introduced, including the sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”;*
- 2) *according to ownership sectors:*
 - *public sector – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), local self-government entity ownership as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of public sector entity,*
 - *private sector – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of private sector entity.*

12. *Data by the NACE section and divisions are compiled, unless differently indicated, using the enterprise method.*

13. *Enterprise sector includes those entities which carry out economic activities in the following areas: forestry and logging; marine fishing; mining and quarrying; manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply; sewerage, waste management and remediation activities; construction; wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; accommodation and food service activities; information and communication; real estate activities; legal and accounting activities; activities of head offices; management consultancy activities; architectural and engineering activities; technical testing and analysis; advertising and market research; other professional, scientific and technical activities; administrative and support service activities; arts, entertainment and recreation; repair of computers and personal and household goods; other personal service activities.*

14. *Data regarding employment concerns persons performing work providing earnings or income, according to the actual (permanent) place of work. They concern economic entities, employing more than 9 persons. Data exclude individual farmers, clergymen and persons employed in social organizations, political parties and trade unions.*

15. *The long term unemployed are persons remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding (since November 2005) the periods of traineeship and occupational preparation in the workplace.*

16. *The registered unemployment rate was compiled as a ratio of registered unemployed persons to the economically active civilian population.*

The unemployment rate is given including persons working on private farms in agriculture (comprising a part of economically active civil population) estimated on the basis of the results of the 2002 Population and Housing Census and 2002 Agricultural Census.

17. *Average monthly nominal wage and salary per employee are computed assuming the following:*

- 1) personal wages and salaries (excluding wages and salaries of outworkers and apprentices as well as persons employed abroad);*
- 2) payments from a share in profit or in the balance surplus of co-operatives;*
- 3) additional annual wages and salaries for employees of budget sphere entities;*
- 4) fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with labour contract.*

18. *Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.*

19. *The cost level indicator constitutes the relation of the costs of obtaining incomes from total activity to incomes from total activity.*

20. *The profitability rate of gross turnover constitutes the relation of gross financial result to incomes from total activity.*

21. *The profitability rate of net turnover constitutes the relation of net financial result to incomes from total activity.*

22. *Information regarding dwelling stocks concerns dwellings located in residential and non-residential buildings excluding collective accommodation facilities. The usable floor space of a dwelling is the total usable floor space of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms and all other spaces comprising the dwelling. Data regarding dwelling stocks have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31 XII.*

23. *Information regarding dwellings completed concerns dwellings in newly built and expanded buildings(the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.*

24. *Strolling and recreational parks are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc. Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates. Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation and isolation.*

25. *Students and graduates of branch sections, basic organizational units in another location and out-of-town teaching centres were presented by place of education. Data does not include students and graduates of higher education institutions conducted by Ministry of the National Defence as well as by the Ministry of the Interior and Administration.*

26. *Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the collection of public libraries.*

A borrower is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item.

27. *Data regarding number of beds for tourists concerns permanent and seasonal places. Places in temporarily inactive facilities, due to expansion, renovation, etc., are not included.*

28. *An ascertained crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation by a public prosecutor, moreover every revenue related misdemeanour, the character of which was confirmed as a crime as a result of preparatory proceedings.*

29. *The rate of detectability of delinquents is the relation of the number of detected crimes in a given period (including those detected after resumption following discontinuance) to the number of crimes ascertained in a given period, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.*

30. *Data regarding road traffic accidents cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred. A road traffic accident fatality is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days. A road traffic accident injury is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.*

31. *When computing per capita data (per 1000 population, etc.) as of the end of a year, the number of the population as of 31 XII was adopted; data describing the magnitude of a phenomenon within a year was adopted as of 30 VI; data characterizing the entire period 2000 - 2009 was adopted as of 31 XII 2004.*

32. *Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population registered for permanent residence (as of 30 VI).*

33. *The names of the Polish Classification of Activities used in the publication have been abbreviated. The list of abbreviations used and their full names gave below:*

abbreviation

complete name

POLISH CLASSIFICATION OF ACTIVITIES – PKD 2007/NACE REV. 2

<i>Trade; repair of motor vehicles</i>	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
<i>Accommodation and catering</i>	<i>Accommodation and food service activities</i>

34. *Relative number (indices, percentages) are calculated, as a rule, on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in tables.*

35. *Due to rounding of data, in some cases sums of components can differ from the amount given in the item “total”.*

36. *Detailed methodological explanations can be found in the subject matter publications of the Central Statistical Office.*

Znaki umowne

Symbols

Kreska	(-)	– zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero	(0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit.</i>
	(0,0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.</i>
Kropka	(.)	– zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak	X	– wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak	Δ	– oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form.</i>
„W tym” ”Of which”		– oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy ogólnej. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

zł	=	złoty	cd.	=	ciąg dalszy
zl	=	złoty	dok.	=	dokończenie
tys.	=	tysiąc	cont.	=	<i>continued</i>
thous.	=	<i>thousand</i>	Lp.	=	liczba porządkowa
mln	=	milion	No.	=	<i>number</i>
mln	=	<i>million</i>	m.st.	=	miasto stołeczne
m ²	=	metr kwadratowy <i>square metre</i>			
m ³	=	metr sześcienny <i>cubic metre</i>			
ha	=	hektar <i>hectare</i>			
km ²	=	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>			

I. MIASTA POLSKIE W 2009 R.

1. Miasta na tle kraju

W 897 polskich miastach w końcu 2009 r. mieszkało 23278,2 tys. osób. W porównaniu ze stanem sprzed roku, mimo zwiększenia liczby miast o 5, ludność miejska zmniejszyła się o 10,0 tys., przy czym zaznaczyć należy, że spadek ten był najniższy w ostatnich dziesięciu latach, kiedy z roku na rok notowano w miastach parokrotnie wyższe ubytki ludności. W całym okresie od początku 2000 r. do końca 2009 r. ludność miejska zmniejszyła się o 423 tys. Temu ubytkowi ludności w miastach towarzyszył niewielki przyrost ludności na obszarze wsi, który w analogicznym okresie wyniósł 327 tys. W rezultacie tych różnokierunkowych zmian w dziesięcioleciu 2000-2009 ludność Polski zmniejszyła się o 96 tys.

Na zmiany w liczbie ludności składają się trzy elementy: przyrost naturalny i saldo migracyjne, które łącznie stanowią przyrost rzeczywisty, oraz zmiany o charakterze administracyjnym. Waga tych elementów bywa odmienna zarówno w różnych przedziałach czasowych, jak i w populacjach miast i wsi.

Zmiany liczby ludności, jakie w 2009 r. nastąpiły w Polsce w wyniku odmiennego kształtowania się wymienionych czynników rozwoju ludności w miastach i na wsi, pokazuje poniższy bilans.

Wyszczególnienie	Stan ludności w dniu I I	Przyrost rzeczywisty			Saldo zmian administracyjnych	Stan ludności w dniu 31 XII
		ogółem	przyrost naturalny	saldo migracji ^a		
w tys.						
Polska	38 135,9	+31,5	32,7	-1,2	x	38 167,3
Miasta	23 288,2	-27,9	14,7	-42,6	+18,0	23 278,2
Wieś	14 847,7	+59,4	18,0	+41,4	-18,0	14 889,1

a Wewnętrznych i zagranicznych.

Zmniejszenie liczby ludności miejskiej w 2009 r. było wynikiem ubytku mieszkańców z tytułu ujemnego salda migracji, złagodzonego dodatnim przyrostem naturalnym i dodatnim saldem zmian administracyjnych. Zwiększenie ludności wiejskiej stanowiło natomiast różnicę między przyrostem rzeczywistym i ubytkiem z tytułu ujemnego salda zmian administracyjnych.

Na wzrost liczby ludności miast wynikający z decyzji administracyjnych składały się: przyrost z tytułu nowych nadań praw miejskich i zwiększenie powierzchni istniejących miast o obszar dotychczas wiejski. W jednym i drugim wypadku ludność miast wzrastała kosztem ubytku ludności wiejskiej.

W latach 2000-2009 zmiany relacji liczby ludności miast i wsi były niewielkie i kierunkowo ustabilizowane. Kształtowały się one na korzyść ludności wiejskiej, czego odzwierciedleniem jest udział ludności miejskiej w populacji całego kraju, określany jako wskaźnik urbanizacji. Od 1945 roku wskaźnik ten rósł aż do 1991 r. kiedy mieszkańcy miast stanowili 62,0% ogółu ludności Polski, po czym ta prawie półwiekowa tendencja odwróciła się. W okresie dziesięciu ostatnich lat (2000-2009) udział ten z roku na rok malał o 0,1 pkt proc. i w 2009 r. wyniósł 61,0%, wobec 61,9% w 2000 r.

W latach 2000-2007 w miastach utrzymywał się zapoczątkowany w 1998 r. ujemny przyrost naturalny, spowodowany głównie głębokim spadkiem liczby urodzeń. W tym okresie liczba ludności miejskiej zmniejszyła się z tego tytułu o 77,5 tys. Dodatni przyrost naturalny z lat 2008 i 2009 (łącznie 27,3 tys.) zmniejszył ten ubytek do 50,2 tys. w całym rozpatrywanym tu dziesięcioleciu (2000-2009).

Na wsi w latach 2000-2009 przyrost naturalny był dodatni, chociaż relatywnie nieduży, i systematycznie malał. Od 2002 r. do 2005 r. nie rekompensował on ubytku w miastach, stąd w tych czterech latach odnotowano ujemny przyrost naturalny w całym kraju.

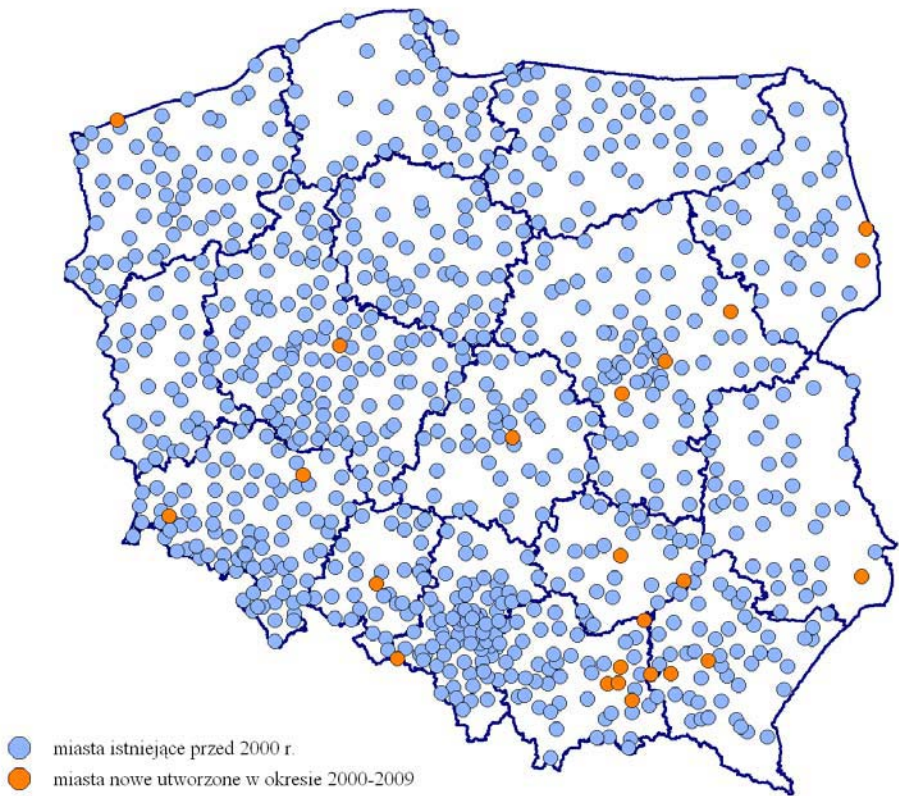
Saldo migracji ogółem przez cały okres obejmujący lata 2000-2009 było ujemne w miastach, a dodatnie na wsi. Ubytek ludności miejskiej z tego tytułu był duży i wyniósł 420,5 tys.

W końcu 2009 r. wśród wszystkich 897 polskich miast były 23 miasta nowo utworzone w latach 2000-2009. Łączna liczba mieszkańców tych nowych miast w 2009 r. wyniosła 70356, co stanowiło 0,3% ogółu ludności miejskiej Polski. Największe z nich to Boguchwała w województwie podkarpackim z 5912 mieszkańcami, a najmniejsze – Zakliczyn w województwie małopolskim liczące 1534 mieszkańców. Najbardziej „wzbogacona” została sieć miast województwa małopolskiego, gdzie prawa miejskie nadano sześciu jednostkom osadniczym, a ich mieszkańcy łącznie o 17372 osób zwiększyli ludność miejską województwa.

Miasta utworzone w latach 2000-2009

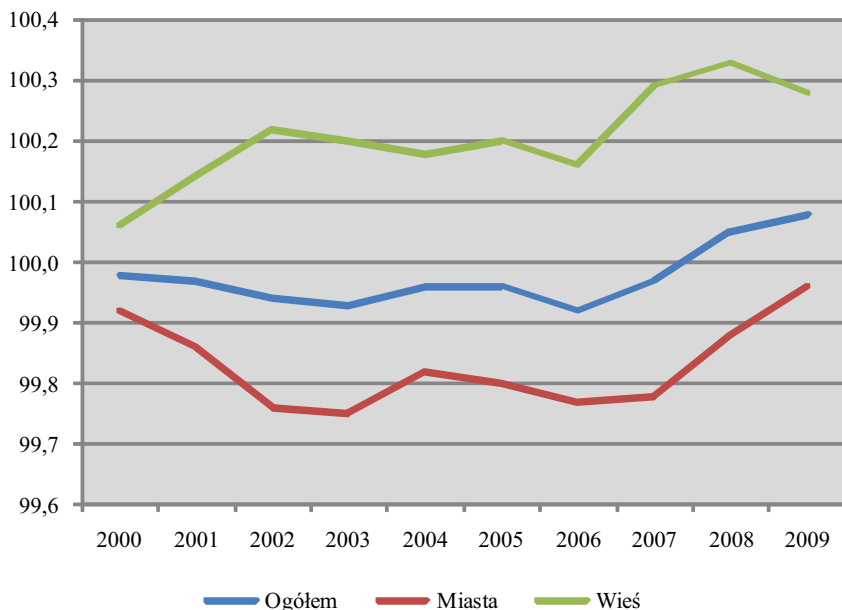
Nazwa miasta	Województwo	Rok utworzenia	Ludność – stan w dniu 31 XII	
			w roku utworzenia	2009
Prusice	dolnośląskie	2000	2212	2195
Olszyna		2005	4749	4665
Tyszowce	lubelskie	2000	2366	2137
Rzgów	łódzkie	2006	3380	3347
Czchów	małopolskie	2000	2173	2284
Ryglice		2001	2785	2804
Zakliczyn		2006	1558	1534
Wojnicz		2007	3549	3486
Bobowa		2009	3058	3058
Szczucin		2009	4206	4206
Kosów Lacki	mazowieckie	2000	2191	2086
Halinów		2001	3073	3583
Tarczyn		2003	3845	3882
Prószków	opolskie	2004	2660	2668
Boguchwała	podkarpackie	2008	5823	5912
Brzostek		2009	2619	2619
Krynki	podlaskie	2009	2595	2595
Michałow		2009	3390	3390
Krzanowice	śląskie	2001	2328	2179
Koprzywnica	świętokrzyskie	2001	2587	2539
Daleszyce		2007	2962	2942
Nekla	wielkopolskie	2000	3142	3351
Dziwnów	zachodniopomorskie	2004	3031	2894

Sieć miast w 2009 r.
(stan w dniu 31 XII)

Dynamika ludności w latach 2000-2009

Rok poprzedni = 100

Przez wszystkie lata okresu 2000-2009 na zbliżonym poziomie pozostawał wskaźnik feminizacji oraz jego różnica pomiędzy miastem i wsią. Liczba kobiet na 100 mężczyzn w miastach wzrosła ze 110 w 2000 r. do 111 w 2009 r., a na wsi nie zmieniała się i wynosiła 101. Dla całego kraju wskaźnik feminizacji wzrósł odpowiednio ze 106 do 107.

Znaczne zmiany odnotowano natomiast w strukturze ludności według wieku. Spadek liczby urodzeń, trwający od początku lat dziewięćdziesiątych minionego stulecia spowodował zmniejszenie odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym. Udział tej grupy wiekowej w miastach zmniejszył się z 22,4% w 2000 r. do 17,2% w 2009 r., tj. o 5,2 pkt. Wcześniejszy o dekadę wyżej demograficzny zaowocował natomiast wzrostem odsetka ludności w wieku produkcyjnym; w miastach wzrósł on, odpowiednio, z 63,3 do 65,6 (o 2,3 pkt). Jeszcze głębsze zmiany struktury ludności według ekonomicznych grup wieku odnotowano na wsi. Wynikiem takich

relacji było znaczne obniżenie wskaźników obciążenia demograficznego. Zmiany struktury ludności według ekonomicznych grup wieku oraz kształtowanie się wskaźników obciążenia demograficznego pokazują poniższe zestawienia.

Ludność według ekonomicznych grup wieku w latach 2000, 2005 i 2009

Wyszczególnienie		Ludność w tys.	W % ogółu ludności – w wieku		
			przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
Polska	2000	38254	24,4	60,8	14,8
	2005	38157	20,6	64,0	15,4
	2009	38167	19,0	64,5	16,5
Miasta	2000	23670	22,4	63,3	14,3
	2005	23424	18,6	66,0	15,4
	2009	23278	17,2	65,6	17,2
Wieś	2000	14584	27,6	56,8	15,6
	2005	14733	23,8	60,8	15,4
	2009	14889	21,6	62,9	15,5

Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2000, 2005 i 2009

Wyszczególnienie		Na 100 osób w wieku produkcyjnym – ludność w wieku		
		nieprodukcyjnym	przedprodukcyjnym	poprodukcyjnym
Polska	2000	64	40	24
	2005	56	32	24
	2009	55	29	26
Miasta	2000	58	35	23
	2005	52	29	23
	2009	52	26	26
Wieś	2000	76	49	27
	2005	65	39	25
	2009	59	34	25

Struktura wielkościowa i terytorialna sieci polskich miast jest w dużym stopniu uwarunkowana historycznie, a zmiany administracyjne modyfikują ją powoli zgodnie z przebiegiem procesów rozwoju demograficznego i gospodarczego. Mimo widocznych efektów zmian społecznych i kulturowych idących w kierunku upodabniania się warunków życia Polaków bez względu na miejsce zamieszkania, nadal różnice regionalne – zarówno w gęstości sieci, jak i w strukturze wielkościowej miast – są znaczne, a średnie dla ogółu miast wskaźniki charakteryzujące rozwój nie są w pełni miarodajne ani dla miast każdej kategorii wielkości, ani też na całym obszarze kraju. W dalszej części niniejszego opracowania omówione zostanie regionalne zróżnicowanie sieci miast i ludności miejskiej w dziesięcioleciu 2000-2009, z uwzględnieniem niektórych elementów rozwoju miast według liczby mieszkańców.

Podobnie jak w poprzednich edycjach „Miast w liczbach”, zastosowano podział miast na siedem klas wielkościowych, które rozmieszczono w trzech grupach, tworząc w ten sposób podział na miasta małe, średnie i duże. Usytuowanie 897 miast w tak ustalonym podziale w końcu 2009 r. przedstawiało się następująco:

Grupy i klasy wielkości miast	Podział według liczby mieszkańców w tys.	Liczba miast (31 XII 2009)		
		ogółem	w odsetkach	
			ogółem = 100	grupa = 100
OGÓLEM		897	100,0	x
Miasta małe	poniżej 20	677	75,5	100,0
klasa I	poniżej 5	311	34,7	45,9
klasa II	5-10	186	20,7	27,5
klasa III	10-20	180	20,1	26,6
Miasta średnie	20-100	181	20,1	100,0
klasa IV	20-50	134	14,9	74,0
klasa V	50-100	47	5,2	26,0
Miasta duże	100 i więcej	39	4,4	100,0
klasa VI	100-200	22	2,5	56,4
klasa VII	200 i więcej	17	1,9	43,6

Struktura sieci miast według ich wielkości (wyznaczonej liczbą mieszkańców) była znacznie zróżnicowana przestrzennie zarówno według grup wielkościowych, jak i według klas w ramach grup.

2. Terytorialne zróżnicowanie sieci miast i ludności miejskiej w 2009 r.

W końcu 2009 r. status miejski miało 897 jednostek osadniczych zajmujących obszar 21402 km², tj. 6,8% powierzchni kraju. Przeciętnie na jedno miasto przypadało 349 km² powierzchni kraju. Największa gęstość sieci miast występowała na obszarze województwa śląskiego, gdzie na jedno miasto przypadało 173,7 km² powierzchni. Wskaźnik gęstości sieci poniżej 300 km² na 1 miasto cechował województwa: dolnośląskie (219,2 km²), małopolskie (257,3 km²), opolskie (268,9 km²) i wielkopolskie (273,6 km²). Mniejszą gęstość sieci miały północne i wschodnie rejony kraju, a najrzadsza sieć miast w 2009 r. wystąpiła w województwie lubelskim, gdzie wartość wskaźnika wynosiła 612,7 km². Gęstość sieci miast i liczbę miast według grup wielkościowych w poszczególnych województwach w 2009 r. przedstawia zestawienie:

Województwa	Powierzchnia województwa w przeliczeniu na 1 miasto ^a w km ²	Liczba miast					
		ogółem	o liczbie ludności				
			poniżej 20 tys. (miasta małe)		20-100 tys. (miasta średnie)	100 tys. i więcej (miasta duże)	
			razem	w tym poniżej 5 tys.		razem	w tym 200 tys. i więcej
Polska	348,6	897	677	311	181	39	17
Dolnośląskie	219,2	91	71	25	17	3	1
Kujawsko-pomorskie	345,6	52	44	20	5	3	2
Lubelskie	612,7	41	30	14	10	1	1
Lubuskie	333,0	42	36	18	4	2	-
Łódzkie	423,7	43	27	12	15	1	1
Małopolskie	257,3	59	46	17	11	2	1
Mazowieckie	418,3	85	62	25	20	3	2
Opolskie	268,9	35	29	10	5	1	-
Podkarpackie	379,7	47	37	17	9	1	-
Podlaskie	531,2	38	30	19	7	1	1
Pomorskie	436,0	42	27	9	13	2	2
Śląskie	173,7	71	35	12	24	12	3
Świętokrzyskie	377,8	31	25	14	5	1	1
Warmińsko-mazurskie	493,3	49	38	19	9	2	-
Wielkopolskie	273,6	109	89	50	18	2	1
Zachodniopomorskie	369,2	62	51	30	9	2	1

a Współczynnik gęstości sieci.

Najwięcej miast zlokalizowanych jest na terenie województwa wielkopolskiego (109, tj. 12,2% ogółu miast polskich). W zdecydowanej większości (81,7%) są to miasta małe, liczące poniżej 20 tys. mieszkańców (w tym 10 miast o liczbie ludności poniżej 2 tys.).

Z ogólnej liczby 181 miast średnich aż 43,6% było zlokalizowanych na obszarze czterech województw: śląskiego (24 miasta), mazowieckiego (20), wielkopolskiego (18) i dolnośląskiego (17). W najbardziej zurbanizowanym województwie śląskim położone jest niemal co trzecie miasto duże.

Terytorialne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji i struktury ludności miejskiej według wielkości miasta oraz wielkość przeciętnego miasta ilustruje poniższa tablica.

Województwa	Ludność miejska w % ludności województwa ^a	Powierzchnia miast w km ²	Ludność miejska w tys.	Ludność w miastach o liczbie mieszkańców		
				miasta małe	miasta średnie	miasta duże
				w przeliczeniu na 1 miasto		w % ogółu ludności miejskiej
Polska	61,0	23,9	26,0	21,2	31,8	47,0
Dolnośląskie	70,3	24,2	22,2	25,2	32,4	42,4
Kujawsko-pomorskie	60,7	15,9	24,2	26,0	19,8	54,2
Lubelskie	46,5	23,5	24,5	23,6	41,6	34,8
Lubuskie	63,6	15,2	15,3	42,5	19,7	37,8
Łódzkie	64,2	26,5	37,9	12,8	41,7	45,5
Małopolskie	49,3	27,7	27,5	22,8	23,6	53,6
Mazowieckie	64,6	25,4	39,7	16,4	22,5	61,2
Opolskie	52,3	21,8	15,4	40,3	36,4	23,3
Podkarpackie	41,1	23,9	18,4	27,7	52,3	20,0
Podlaskie	60,2	24,5	18,8	23,1	35,7	41,2
Pomorskie	66,2	26,3	35,2	14,5	37,8	47,7
Śląskie	78,1	53,4	51,0	8,5	31,8	59,7
Świętokrzyskie	45,2	21,6	18,5	26,5	37,8	35,7
Warmińsko-mazurskie	59,9	12,2	17,4	32,6	31,9	35,5
Wielkopolskie	56,1	13,7	17,5	28,9	36,5	34,6
Zachodniopomorskie	68,7	22,2	18,8	28,2	27,7	44,1

^a Wskaźnik urbanizacji.

Ludność miejska w 2009 r. liczyła 23278,2 tys. osób, tj. 61% ludności kraju. Najbardziej zurbanizowane było województwo śląskie, gdzie ludność w miastach stanowiła 78,1% ogółu ludności. Wysoki wskaźnik urbanizacji miały województwa dolnośląskie (70,3%) i zachodniopomorskie (68,7%). W czterech województwach (małopolskie, lubelskie, świętokrzyskie, podkarpackie) ludność miejska stanowiła mniej niż połowę ogółu ludności.

Przeciętne miasto polskie w 2009 r. zajmowało 23,9 km² powierzchni i liczyło 26 tys. mieszkańców. Rozpiętość wskaźnika przeciętnej wielkości miast w przekroju wojewódzkim wynosiła 41,2 km² według kryterium powierzchniowego i 35,7 tys. ludności według kryterium ludnościowego. Największe – zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności – było przeciętne miasto województwa śląskiego (prawie dwukrotnie większe od przeciętnego miasta w kraju). Najmniejszy obszar przypadł na przeciętne miasto województwa warmińsko-mazurskiego, a najmniej ludności – na 1 miasto województwa lubuskiego.

Na 1 km² łącznej powierzchni polskich miast w 2009 r. przypadało 1088 mieszkańców. Najbardziej zaludnione były miasta województw: mazowieckiego (1564 osoby) i kujawsko-pomorskiego (1517 osób). Wysoki wskaźnik gęstości zaludnienia (1432 osoby na 1 km²) miały miasta województw łódzkiego i warmińsko-mazurskiego. Najniższy był ten wskaźnik w miastach województwa opolskiego (706 osób na 1 km²).

W 2009 r. mieszkańcy dużych miast stanowili 47% ogółu ludności miejskiej w kraju. W czterech województwach (mazowieckim, śląskim, kujawsko-pomorskim i małopolskim) ponad połowa ludności miejskiej to mieszkańcy dużych miast. W grupie miast dużych plasują się pod względem liczby ludności wszystkie miasta wojewódzkie.

Liczba mieszkańców miast wojewódzkich w 2009 r. stanowiła 33,1% ludności miejskiej kraju. W zbiorowości województw znacznie zróżnicowany był udział ludności miasta wojewódzkiego w ogólnej liczbie ludności miejskiej województwa.

Dla porównania: mieszkańcy Warszawy stanowili 50,8% ludności miejskiej województwa mazowieckiego, natomiast ludność Katowic to zaledwie 8,5% wszystkich mieszkańców miast województwa śląskiego.

Miasta wojewódzkie charakteryzowały się w 2009 r. zdecydowanie największą gęstością zaludnienia, co obrazuje poniższe zestawienie:

Województwa	Ludność miast wojewódzkich		Ludność miejska ogółem
	w % ludności miejskiej ogółem	na 1 km ² odpowiedniej powierzchni	
Polska	33,1	2206	1088
Dolnośląskie	31,3	2159	918
Kujawsko-pomorskie ^a	44,8	1931	1517
Lubelskie	34,8	2370	1042
Lubuskie ^b	37,8	1686	1006
Łódzkie	45,5	2532	1432
Małopolskie	46,5	2310	996
Mazowieckie	50,8	3315	1564
Opolskie	23,3	1303	706
Podkarpackie	20,0	1887	770
Podlaskie	41,2	2886	769
Pomorskie	30,9	1745	1335
Śląskie	8,5	1874	956
Świętokrzyskie	35,7	1868	858
Warmińsko-mazurskie	20,7	1998	1432
Wielkopolskie	29,0	2117	1285
Zachodniopomorskie	34,9	1352	846

a Łącznie Bydgoszcz i Toruń. *b* Łącznie Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra.

Najgęściej zaludnionymi miastami wojewódzkimi, były: Warszawa, Białystok i Łódź.

II. NIEKTÓRE ELEMENTY ROZWOJU MIAST WEDŁUG GRUP WIELKOŚCIOWYCH W LATACH 2000-2009

1. Wprowadzenie

W niniejszym rozdziale podjęto próbę analizy porównawczej rozwoju miast w trzech grupach różniących się liczbą mieszkańców, a więc – zgodnie z wcześniej przedstawionym podziałem – miast małych, średnich i dużych. Uwzględniono także regionalne różnice w relacjach między tymi grupami miast.

W wyniku nadania praw miejskich oraz takich zmian w liczbie mieszkańców, które powodują przesunięcia niektórych miast do niższej lub wyższej grupy wielkościowej, imienny skład poszczególnych grup w określonym przedziale czasowym jest inny, co oznacza, że dane z różnych lat nie są w pełni porównywalne. W związku z tym, dla statystycznej poprawności analizy porównawczej, wyodrębniono 866 miast, które na początku i na końcu omawianego dziesięciolecia, tj. w końcu 1999 i w końcu 2009 r., lokowały się w tej samej grupie wielkościowej. Według stanu w dniu 31 XII 2009 r. stanowiły one 96,5% ogólnej liczby polskich miast (897), a ich mieszkańcy to 98,3% ogółu ludności miejskiej. Pogłębioną analizą nie objęto 31 miast, z pośród których w omawianym okresie 23 uzyskały status miasta, a 8 zmieniło grupę wielkościową; ich wykaz zamieszczono w aneksie.

W dalszej części niniejszego opracowania omówione zostały zmiany wskaźników w zakresie szeroko pojętej demografii oraz zmiany wysokości dochodów budżetów, liczby mieszkań oddanych do użytkowania i liczby podmiotów gospodarki narodowej.

Analiza relacji międzygrupowych wśród 866 wyodrębnionych miast została poprzedzona krótkim wstępem który ilustruje udział wszystkich 897 polskich miast w odpowiednich wielkościach dla całego kraju. Ten wstęp kończy się trzema gwiazdkami (***) , po czym następuje właściwa analiza zbioru 866 miast.

2. Zmiany demograficzne

W okresie dziesięciu lat (2000-2009) w relacjach wskaźników demograficznych między miastem i wsią zaszły znaczące zmiany, głównie w kierunku zmniejszania występujących w tym zakresie różnic. Obok większości składowych ruchu naturalnego przeliczonych na 1000 ludności, zmniejszyły się także różnice w strukturze mieszkańców według biologicznych i ekonomicznych grup wieku. Zmiany w populacji ludności wiejskiej następowały nieco szybciej niż w miastach i w wielu wskaźnikach miały przeciwny kierunek.

Liczba zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców zwiększyła się zarówno w mieście, jak i na wsi, ale przyrost w miastach był wyższy i stąd w 2009 r. poziom tego wskaźnika wyrównał się w obu grupach ludności. W całym kraju rosła liczba urodzeń i zgonów, przy czym w miastach przyrost liczby urodzeń był blisko trzykrotnie większy niż zgonów, a na wsi odwrotnie. W wyniku tak ukierunkowanych zmian różnica pomiędzy wskaźnikami przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w miastach i na wsi zmniejszyła się trzykrotnie (z 1,8 pkt w 2000 r. do 0,6 pkt w 2009 r.), chociaż nadal utrzymywała się przewaga wsi. Różnica między liczbą rozwodów przeliczoną na 1000 mieszkańców miast i wsi w obu skrajnych latach omawianego okresu była zbliżona i w całym kraju odnotowano wzrost tego wskaźnika. Zważywszy jednak na wpływ odmiennej struktury wiekowej ludności miast i wsi, należy stwierdzić, że lepszy obraz zmian daje wskaźnik liczby rozwodów na 1000 istniejących małżeństw. W miastach wzrósł on z 6,5 w 2000 r. do 9,5 w 2009 r. a na wsi odnotowano ponad dwukrotny jego wzrost – odpowiednio z 1,8 do 4,5. Zmiany w przekroju miasto – wieś, jakie w latach 2000-2009 nastąpiły w ruchu naturalnym, obrazuje poniższe zestawienie.

Ruch naturalny ludności

Wyszczególnienie		Małżeństwa	Rozwody	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Rozwody na 1000 istniejących małżeństw
		na 1000 ludności					
Polska	2000	5,5	1,1	9,9	9,6	0,3	4,7
	2009	6,6	1,7	11,0	10,1	0,9	7,3
Miasta	2000	5,4	1,5	8,9	9,3	-0,4	6,5
	2009	6,6	2,2	10,6	10,0	0,6	9,5
Wieś	2000	5,7	0,5	11,6	10,2	1,4	1,8
	2009	6,6	0,9	11,4	10,2	1,2	4,5

Zmiany w strukturze według ekonomicznych grup wieku mieszkańców miast i wsi przedstawiono w pierwszym rozdziale niniejszego opracowania, natomiast niżej zamieszczone zestawienie pokazuje kształtowanie się mediany wieku, tj. wieku środkowego, ludności miast i wsi w podziale według płci. Wskaźnik ten wyznacza granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze jej nie osiągnęła.

Mediana wieku ludności w latach 2000, 2005 i 2009

Wyszczególnienie	Mężczyźni			Kobiety		
	2000	2005	2009	2000	2005	2009
Polska	33,4	34,7	35,9	37,4	38,9	39,8
Miasta	34,2	35,5	36,6	38,8	40,5	41,5
Wieś	32,2	33,6	34,7	34,9	36,2	37,3

Obserwacja mediany wieku w dłuższym przedziale czasowym pozwala uchwycić tendencje związane z procesem starzenia się ludności. W tym kontekście należy zanotować, że zarówno w miastach, jak i na wsi w obu pięcioleciach omawianego okresu nastąpiło zwiększenie wieku środkowego, przy czym do 2005 r. wzrost ten był większy niż w następnych latach.

Rozpatrując zbiorowość miast polskich w aspekcie liczby mieszkańców, można dostrzec, że najmniejsze miasta, szczególnie z dwóch najniższych klas wielkościowych (liczące poniżej 10 tys. mieszkańców) w wielu wskaźnikach demograficznych są bardziej zbliżone do wsi, niż do ogółu miast.

* * *

W 2009 r. poddanych dalszej analizie 866 miast skupiało 22,9 mln mieszkańców, tj. 98,3% ogółu ludności miejskiej kraju.

Liczbę ludności tych miast, w podziale na małe, średnie i duże, w 2009 r. oraz jej zróżnicowanie w przekroju wojewódzkim przedstawia poniższa tablica:

Województwa	Ludność miast w tys.			
	ogółem	małych	średnich	dużych
Polska	22886,4	4801,9	7132,7	10951,7
Dolnośląskie	2014,8	502,8	654,3	857,7
Kujawsko-pomorskie	1157,7	327,2	149,7	680,8
Lubelskie	981,9	214,9	417,5	349,4
Lubuskie	642,5	272,9	126,7	242,9
Łódzkie	1 627,6	204,7	680,5	742,4
Małopolskie	1587,3	353,1	364,0	870,2
Mazowieckie	3319,8	523,2	732,2	2064,4
Opolskie	517,2	195,0	196,4	125,8
Podkarpackie	854,6	230,7	451,1	172,8
Podlaskie	709,8	159,3	255,8	294,7
Pomorskie	1359,3	214,6	440,2	704,5
Śląskie	3622,2	304,2	1 154,0	2164,1
Świętokrzyskie	568,2	146,5	217,0	204,8
Warmińsko-mazurskie	854,3	278,8	272,7	302,9
Wielkopolskie	1909,5	549,7	698,6	661,2
Zachodniopomorskie	1159,7	324,5	321,9	513,3

W stosunku do końca 1999 r. liczba ludności w rozpatrywanej tu zbiorowości miast zmniejszyła się w 2009 r. o 471,3 tys. osób, tj. o 2,0%. Należy zauważyć, że zmniejszanie się liczby ludności następowało równomiernie w obu pięcioleciach omawianego okresu, tj. po 1,0% w każdym z nich.

Dynamikę liczby ludności miast oraz jej terytorialne zróżnicowanie obrazuje poniższe zestawienie:

Województwa	Ogółem		W miastach					
			małych		średnich		dużych	
	2004	2009	2004	2009	2004	2009	2004	2009
	1999 = 100							
Polska	99,0	98,0	99,5	99,0	99,3	98,4	98,5	97,3
Dolnośląskie	98,3	96,6	98,7	97,1	97,8	95,5	98,4	97,1
Kujawsko-pomorskie	98,7	97,0	99,6	99,2	99,8	98,6	98,0	95,7
Lubelskie	99,2	97,7	98,5	96,6	99,6	98,5	99,1	97,3
Lubuskie	99,3	98,5	99,2	98,1	98,2	97,2	100,1	99,6
Łódzkie	97,5	94,7	98,6	97,2	98,7	96,9	96,1	92,2
Małopolskie	99,8	99,1	100,1	100,0	98,9	97,7	100,0	99,4
Mazowieckie	100,5	101,8	101,5	103,5	102,0	104,3	99,8	100,5
Opolskie	97,5	95,0	96,6	94,1	97,9	95,2	98,4	96,0
Podkarpackie	99,1	99,8	100,1	100,0	98,7	97,0	99,0	107,6
Podlaskie	100,2	100,0	98,9	97,9	99,9	99,1	101,2	102,1
Pomorskie	99,8	99,4	99,9	99,2	100,4	101,4	99,3	98,2
Śląskie	97,5	95,5	99,3	98,8	98,2	96,6	97,0	94,4
Świętokrzyskie	97,9	95,3	97,5	94,9	98,4	95,2	97,8	95,6
Warmińsko-mazurskie	100,2	99,6	99,6	98,1	100,1	99,5	100,7	101,2
Wielkopolskie	99,8	99,0	100,8	101,4	100,6	100,6	98,1	95,4
Zachodniopomorskie	98,9	97,9	99,0	98,5	99,2	98,2	98,7	97,4

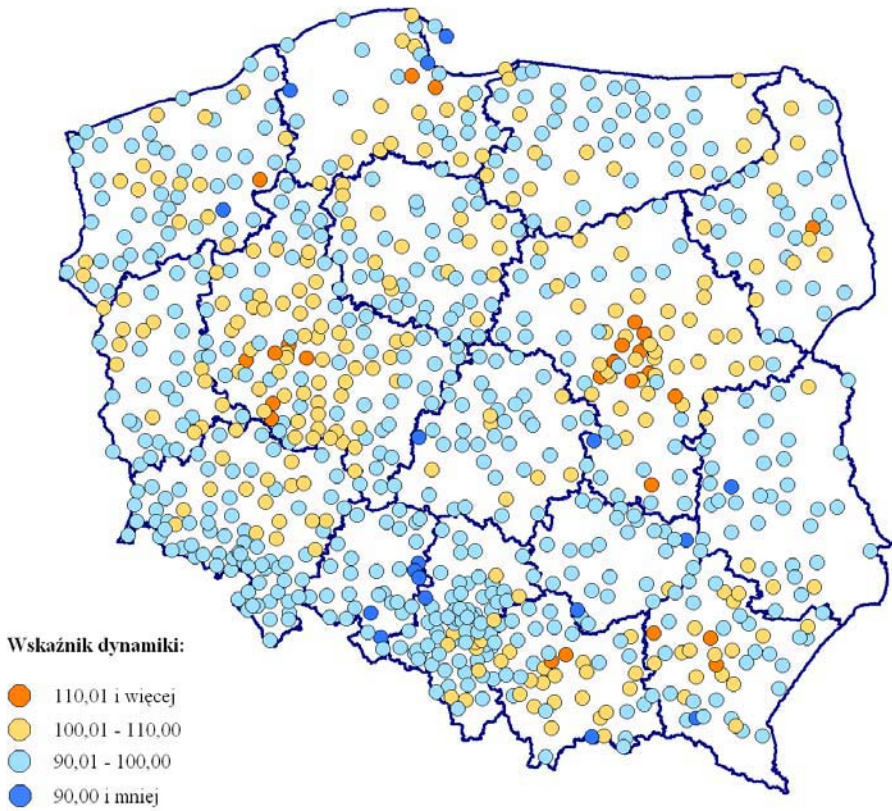
Poziom wskaźnika dynamiki liczby ludności w dziesięcioleciu 2000-2009 nie wykazuje znacznego zróżnicowania międzywojewódzkiego. Jego rozpiętość dla wszystkich 866 miast w 2009 r. (w odniesieniu do 1999 r.) wyniosła 7,1 (101,8 w województwie mazowieckim; 94,7 w łódzkim). Różnica skrajnych wielkości wskaźnika dla miast małych wynosiła 9,4 (w województwie mazowieckim 103,5; w opolskim 94,1), dla miast średnich 9,1 (w województwie mazowieckim 104,3;

w opolskim i świętokrzyskim 95,2). Największa różnica skrajnych wielkości wskaźnika (15,4) wystąpiła w grupie miast dużych (107,6 w województwie podkarpackim; 92,2 łódzkim).

W poszczególnych miastach (866) omawiany wskaźnik dynamiki wykazywał duże zróżnicowanie i oscylował w granicach od 81,2 do 140,1. Skrajne pozycje zajmowały w tym przedziale miasta odnotowane w poniższym zestawieniu:

Miasto ze wskaźnikiem					
najwyższym			najniższym		
nazwa	wskaźnik	województwo	nazwa	wskaźnik	województwo
Borne Sulinowo	140,1	zachodniopomorskie	Toszek	81,2	śląskie
Ząbki	137,6	mazowieckie	Szczawnica	82,3	małopolskie
Piaseczno	133,3	mazowieckie	Iwonicz-Zdrój	85,0	podkarpackie
Luboń	125,8	wielkopolskie	Hel	85,1	pomorskie
Radzymin	122,2	mazowieckie	Mirosławiec	85,6	zachodniopomorskie
Józefów	122,0	mazowieckie	Działoszyce	85,9	świętokrzyskie
Serock	121,7	mazowieckie	Zawadzkie	87,6	opolskie
Łomianki	120,4	mazowieckie	Błaszki	87,7	łódzkie
Grodzisk Wielkopolski	119,4	wielkopolskie	Kępice	87,8	pomorskie
Pruszcz Gdański	118,5	pomorskie	Kolonowskie	88,2	opolskie
Niepołomice	118,4	małopolskie	Nałęczów	88,3	lubelskie
Głogów Małopolski	117,5	podkarpackie	Nowe Miasto nad Pilicą	88,6	mazowieckie
Kórnik	117,1	wielkopolskie	Głogówek	88,8	opolskie
Rydzyzna	115,5	wielkopolskie	Baborów	89,0	Opolskie
Wasilków	114,9	podlaskie	Dobrodzień	89,1	Opolskie

Przestrzenne zróżnicowanie poziomu wskaźnika dynamiki liczby ludności rozpatrywanych miast w 2009 r. (1999 = 100) ilustruje niżej zamieszczony kartogram.

Poniżej zaprezentowano przynależność terytorialną miast o najwyższym i najniższym wskaźniku dynamiki liczby ludności w latach 1999-2009.

Wskaźnik powyżej 110		Wskaźnik poniżej 90	
województwo	liczba miast	województwo	liczba miast
Małopolskie	2	Lubelskie	1
Mazowieckie	11	Łódzkie	1
Podkarpackie	3	Małopolskie	1
Podlaskie	1	Mazowieckie	1
Pomorskie	2	Opolskie	5
Wielkopolskie	6	Podkarpackie	1
Zachodniopomorskie	1	Pomorskie	3
		Śląskie	1
		Świętokrzyskie	2
		Zachodniopomorskie	1

Różnica między skrajnymi wartościami analizowanego wskaźnika dynamiki w grupie miast małych wyniosła 58,9 (140,1 – Borne Sulinowo; 81,2 – Toczek), w grupie miast średnich 47,9 (137,6 – Ząbki; 89,7 – Sopot), a 16,1 w miastach dużych (107,6 – Rzeszów; 91,5 – Wałbrzych).

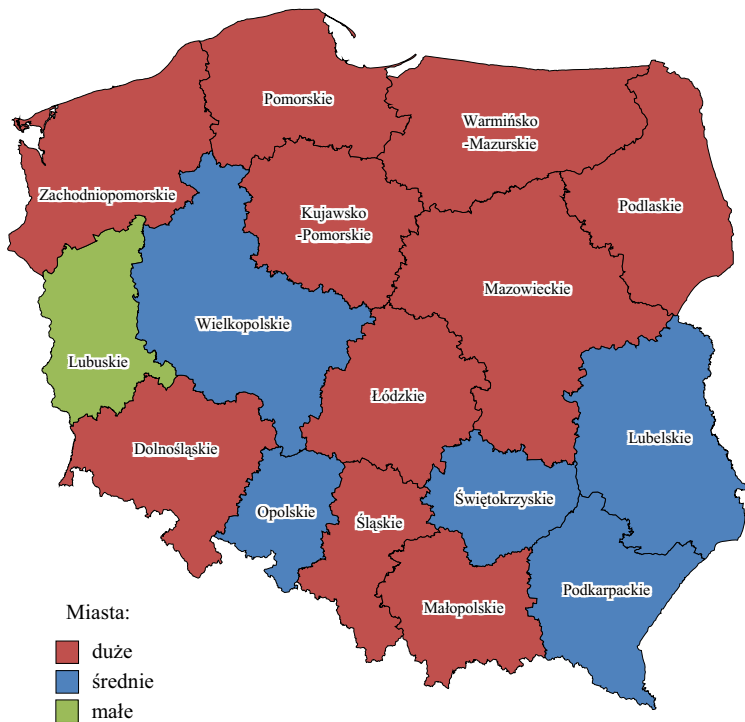
Znaczne różnice między województwami wykazuje wskaźnik udziału ludności miast małych, średnich i dużych w ogólnej liczbie ludności miejskiej.

Terytorialne zróżnicowanie tego wskaźnika w 2009 r., z uwzględnieniem grup wielkościowych miast, przedstawiało się następująco:

Wyszczególnienie	W % ludności miejskiej ogółem - ludność miast		
	małych	średnich	dużych
Polska	21,0	31,2	47,8
Dolnośląskie	25,0	32,5	42,5
Kujawsko-pomorskie	28,3	12,9	58,8
Lubelskie	21,9	42,5	35,6
Lubuskie	42,5	19,7	37,8
Łódzkie	12,5	41,8	45,6
Małopolskie	22,2	23,0	54,8
Mazowieckie	15,8	22,0	62,2
Opolskie	37,7	38,0	24,3
Podkarpackie	27,0	52,8	20,2
Podlaskie	22,5	36,0	41,5
Pomorskie	15,8	32,4	51,8
Śląskie	8,4	31,9	59,7
Świętokrzyskie	25,8	38,2	36,0
Warmińsko-mazurskie	32,6	31,9	35,5
Wielkopolskie	28,8	36,6	34,6
Zachodniopomorskie	28,0	27,8	44,2

Na koniec 2009 r. w przekroju wojewódzkim różnica skrajnych wielkości wskaźnika udziału (wyrażona w pkt proc.) dla miast małych wyniosła 34,1 (w województwie lubuskim 42,5%; w śląskim 8,4%), dla miast średnich 39,9 (w województwie podkarpackim 52,8%; w kujawsko-pomorskim 12,9%) i dla miast dużych 42,0 (w województwie mazowieckim 62,2%; w podkarpackim 20,2%).

Niżej zamieszczony kartogram pokazuje grupę miast o najwyższym udziale mieszkańców w ogólnej liczbie ludności miejskiej poszczególnych województw.

Spadek liczby ludności w miastach powodowany różnymi przyczynami (np. wyżami i niżami demograficznymi) ma swoje przełożenie na strukturę wiekową ludności. Z punktu widzenia rozwoju miast istotna jest struktura ludności w aspekcie

ekonomicznym. Zmiany struktury ludności według ekonomicznych grup wieku w całej zbiorowości 866 miast ilustruje poniższe zestawienie.

Miasta według grup wielkościowych	Ludność	W wieku		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
		w tys.		
Razem 2000	23327,4	5224,1	14770,8	3332,5
2009	22886,4	3941,6	15009,9	3934,9
Małe 2000	4855,5	1242,2	2979,9	633,4
2009	4801,9	916,5	3148,7	736,7
Średnie 2000	7250,8	1747,4	4571,1	932,3
2009	7132,7	1294,5	4684,5	1153,5
Duże 2000	11221,2	2234,5	7219,8	1766,9
2009	10951,7	1730,3	7176,7	2044,7

W latach 2000-2009 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w miastach zmniejszył się o 5,2 pkt proc. (z 22,4% w 2000 r. do 17,2% w 2009 r.). Wzrósł natomiast o 2,3 pkt proc. udział ludności w wieku produkcyjnym (z 63,3% do 65,6%) i o 2,9 pkt proc. udział ludności w wieku poprodukcyjnym (z 14,3% do 17,2%).

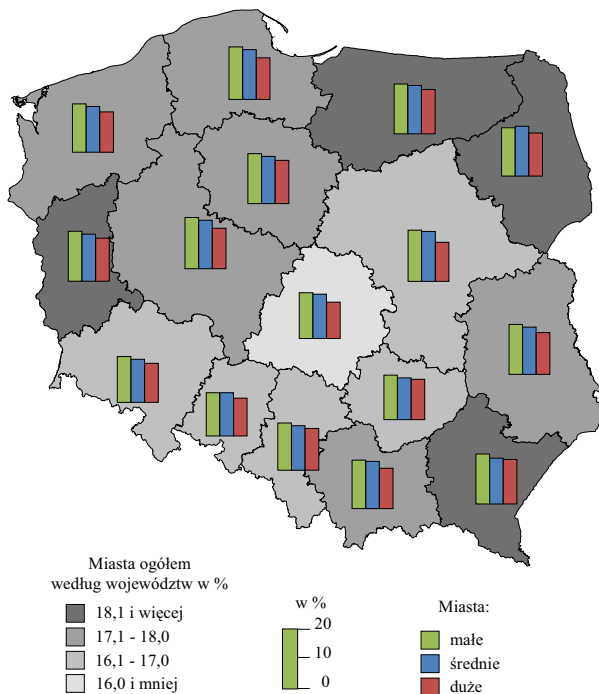
Podobne tendencje odnotowano we wszystkich trzech grupach wielkościowych miast, co pokazuje poniższe zestawienie:

Miasta według grup wielkościowych	W % ludności ogółem – ludność w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
Małe 2000	25,6	61,4	13,0
2009	19,1	65,6	15,3
Średnie 2000	24,1	63,0	12,9
2009	18,2	65,7	16,2
Duże 2000	19,9	64,3	15,7
2009	15,8	65,5	18,7

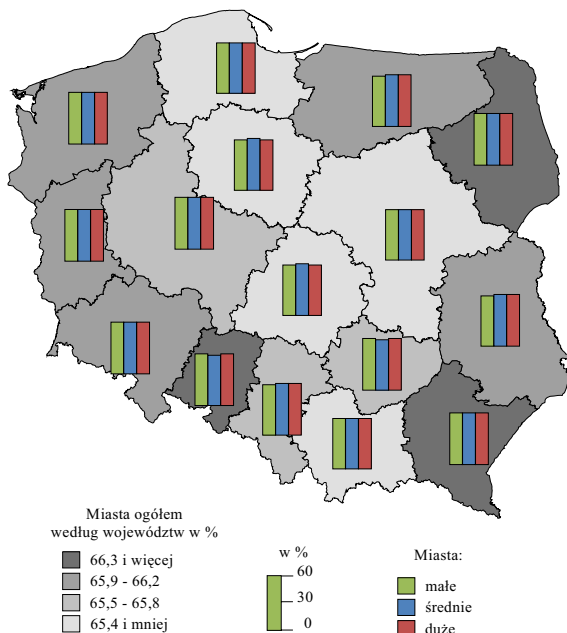
Największy spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wystąpił w grupie miast małych (o 6,5 pkt proc.), a najmniejszy w miastach dużych (o 4,1 pkt proc.). Odsetek ludności w wieku produkcyjnym wzrósł najbardziej w grupie miast małych (o 4,2 pkt proc.), a ludności w wieku poprodukcyjnym – w miastach średnich (o 3,3 pkt proc.).

Terytorialne zróżnicowanie udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w poszczególnych grupach wielkościowych miast w 2009 r. obrazują niżej zamieszczone kartogramy.

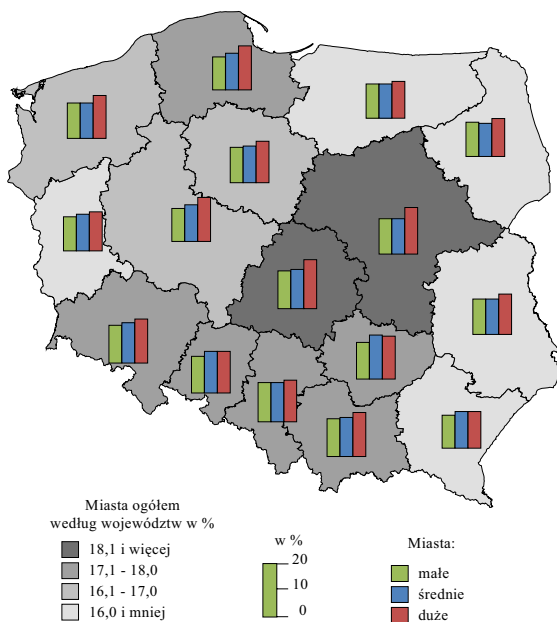
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym

Udział ludności w wieku produkcyjnym

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym

Skrajne wartości udziału poszczególnych grup wiekowych w liczbie ludności miast ogółem w 2009 r. przedstawia poniższe zestawienie.

Miasta według grup wielkościowych	Województwo ze wskaźnikiem	
	najwyższym	najniższym
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, w %		
Małe	20,3 - pomorskie	17,1 - opolskie
Średnie	19,6 - podlaskie, pomorskie	16,3 - świętokrzyskie
Duże	17,5 - podkarpackie	14,0 - łódzkie
Udział ludności w wieku produkcyjnym, w %		
Małe	66,9 - opolskie	64,5 - małopolskie
Średnie	66,7 - zachodniopomorskie	64,7 - pomorskie
Duże	67,1 - opolskie i warmińsko-mazurskie	64,5 - mazowieckie
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym, w %		
Małe	16,9 - śląskie	14,2 - podkarpackie
Średnie	18,8 - świętokrzyskie	14,2 - podlaskie
Duże	21,2 - łódzkie	15,7 - warmińsko-mazurskie

Zmiany w strukturze ludności według wieku, jakie zachodziły w latach 2000-2009, skutkowały m.in. obniżeniem poziomu wskaźnika obciążenia demograficznego, co obrazuje poniższa tablica.

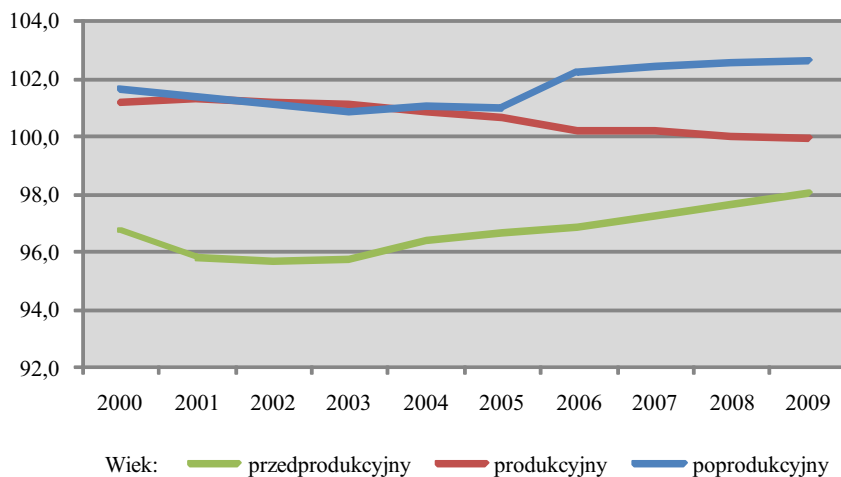
Miasta według grup wielkościowych	Na 100 osób w wieku produkcyjnym – ludność w wieku			
	nieprodukcyjnym	przedprodukcyjnym	poprodukcyjnym	
Razem	2000	57,9	35,4	22,6
	2009	52,5	26,3	26,2
Małe	2000	62,9	41,7	21,3
	2009	52,5	29,1	23,4
Średnie	2000	58,6	38,2	20,4
	2009	52,3	27,6	24,6
Duże	2000	55,4	31,0	24,5
	2009	52,6	24,1	28,5

Kształtowanie się wskaźników dynamiki liczby ludności w poszczególnych kategoriach wieku i grupach miast w latach 2000-2009 ilustrują niżej zamieszczone wykresy.

Ludność według ekonomicznych grup wieku i grup miast w latach 2000-2009

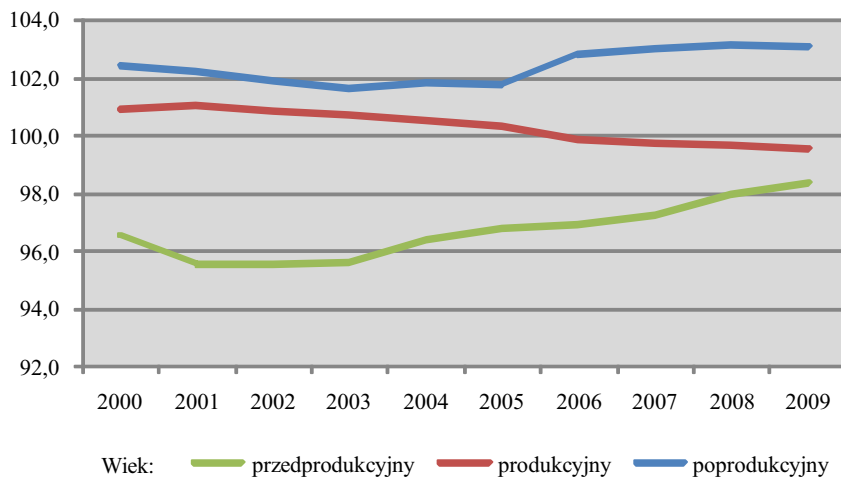
Miasta małe

Rok poprzedni = 100

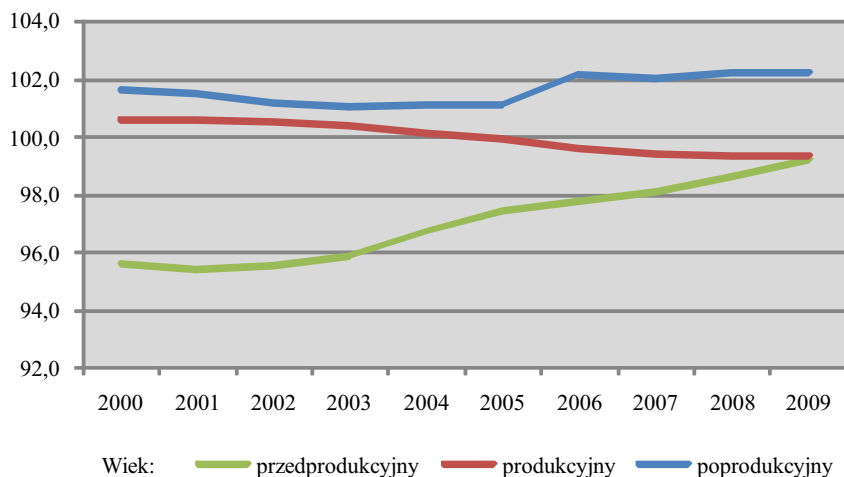
Miasta średnie

Rok poprzedni = 100

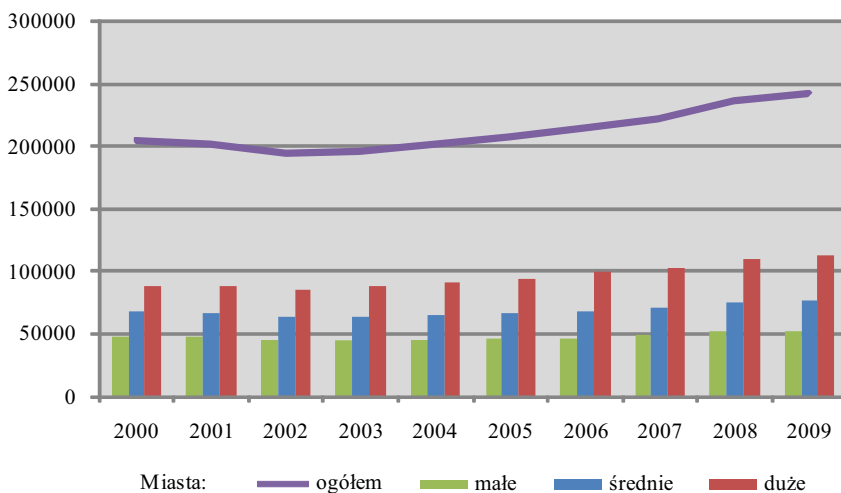

Miasta duże

Rok poprzedni = 100

W okresie od 2000 do 2009 roku w poddanych obserwacji miastach zarejestrowano łącznie 2124,4 tys. urodzeń żywych. Ich liczba w 2009 r. wyniosła 242317, tj. o prawie 40 tys. więcej niż w 2000 roku. Liczbę urodzeń żywych zarejestrowanych w poszczególnych latach z uwzględnieniem podziału miast na małe, średnie i duże przedstawia niżej zamieszczony wykres.

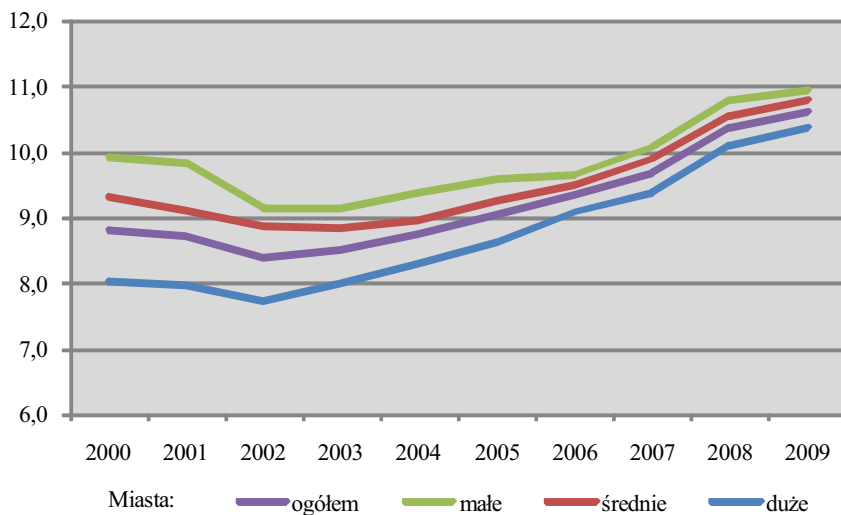
Z łącznej liczby ponad 2,1 mln urodzeń żywych w latach 2000-2009, ponad 45% odnotowano w grupie miast dużych (960,9 tys.). W miastach średnich było ich 686,0 tys., a 477,6 tys. w miastach małych.

W 2009 roku w miastach dużych przyszło na świat 112587 osób, co stanowiło niemal 47% ogólnej liczby urodzeń w polskich miastach (był to najwyższy udział w badanym okresie).

W celu zwiększenia możliwości porównań urodzenia przeliczono na 1000 ludności. Za okres obejmujący lata 2000-2009 współczynnik ten dla ogółu miast wyniósł 92,3. Najwyższa jego wartość wystąpiła w grupie miast małych (98,5 urodzeń na 1000 mieszkańców), a najniższa w miastach dużych (87,7). Znaczne było przy tym terytorialne zróżnicowanie omawianego wskaźnika. Skrajne jego wartości przedstawia poniższe zestawienie.

Miasta według grup wielkościowych	Polska	Województwa ze wskaźnikiem	
		najwyższym	najniższym
Razem	92,3	99,8 - pomorskie	81,5 - opolskie
Małe	98,5	110,2 - pomorskie	82,1 - opolskie
Średnie	95,1	108,4 - mazowieckie	81,3 - świętokrzyskie
Duże	87,7	96,7 - podkarpackie	76,8 - łódzkie

Kształtowanie się wskaźnika urodzeń na 1000 ludności w poszczególnych latach analizowanego okresu z uwzględnieniem grup wielkościowych miast pokazuje zamieszczony wykres.

Podkreślić należy, że wyraźnie większe zróżnicowanie współczynnika urodzeń, między poszczególnymi grupami miast, przypada na początkowe lata tego dziesięcioletniego okresu.

Największą dynamiką cechowała się grupa miast dużych, w której współczynnik ten wzrósł z 8,0 do 10,4 w roku 2009.

W latach 2000 - 2009 odnotowano w analizowanych miastach 2176 tys. zgonów. Najmniej zarejestrowano ich w 2002 r., a później liczba tych faktów w miastach rosła do poziomu 228021 w 2009 r. Kształtowanie się dynamiki zgonów w ramach grup wielkościowych miast obrazuje poniższa tabela.

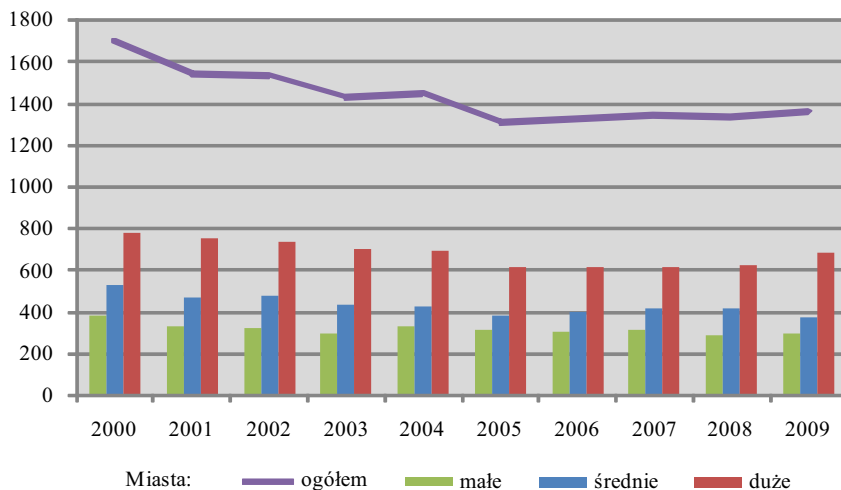
Miasta według grup wielkościowych	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	rok poprzedni = 100									
Razem	97,5	98,7	99,1	101,3	100,1	101,2	101,3	101,9	101,0	101,3
Małe	96,8	99,0	99,2	101,3	100,4	100,1	102,4	100,4	102,4	100,7
Średnie	98,2	98,7	99,3	101,7	99,0	102,0	101,4	102,3	101,3	102,2
Duże	97,4	98,6	98,9	101,0	100,5	101,2	100,7	102,3	100,2	101,1

Ponad połowa zgonów w polskich miastach, jakie miały miejsce w latach 2000-2009, dotyczyła mieszkańców miast dużych. Po przeliczeniu zgonów na 1000 ludności otrzymany współczynnik dla ogółu miast w okresie obejmującym lata 2000-2009 wyniósł 94,5. Najwyższym jego poziomem (99,5) charakteryzowały się miasta duże, a najmniej osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (88,3) zmarło w miastach średnich.

Współczynnik zgonów rozpatrywany w przekroju wojewódzkim wykazywał znaczne zróżnicowanie zarówno dla miast, jak też w ramach grup wielkościowych. Jego rozpiętość dla wszystkich miast łącznie wyniosła 42,3 (118,2 w województwie łódzkim; 75,9 w podkarpackim). Różnica skrajnych wielkości omawianego współczynnika wyniosła: 28,3 dla miast małych (104,7 w województwie łódzkim; 76,4 w podkarpackim), dla miast średnich 27,4 (100,0 w województwie łódzkim; 72,6 w podlaskim) i 61,9 dla miast dużych (138,4 w województwie łódzkim; 76,5 w podkarpackim).

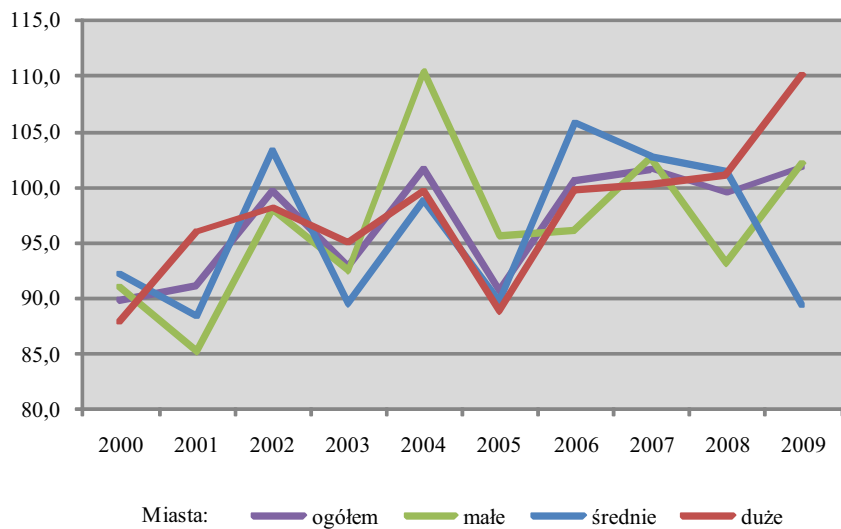
W latach 2000-2009 w analizowanych miastach odnotowano 14,3 tys. zgonów niemowląt. Zdecydowana ich większość nastąpiła w grupie miast dużych (47,7%). W 2009 r. w całej zbiorowości miast miało miejsce 1360 zgonów niemowląt, co w porównaniu z rokiem 2000 oznacza zmniejszenie ich liczby o 19,7%. Największy spadek w tym okresie wystąpił w grupie miast średnich (o 28,7%), a najmniejszy (o 11,9%) w miastach dużych. Poziom i dynamikę liczby zgonów niemowląt z uwzględnieniem grup wielkościowych miast w latach 2000-2009 przedstawiają wykresy.

Zgony niemowląt w miastach w latach 2000-2009

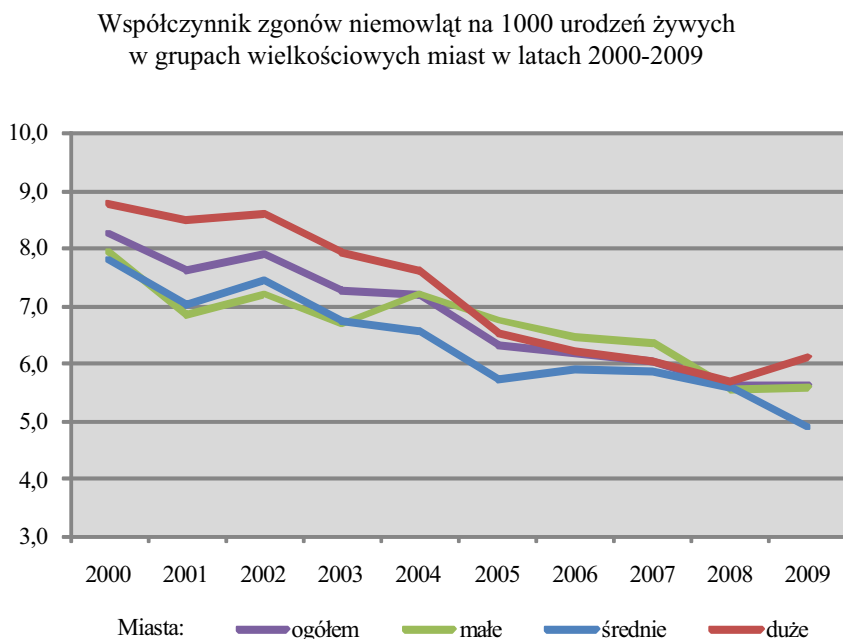
Dynamika zgonów niemowląt w miastach w latach 2000-2009

Rok poprzedni = 100

Współczynnik zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych w latach 2000-2009 ukształtował się na poziomie 6,7. W poszczególnych grupach wielkościowych miast zamykał się w przedziale od 6,3 (miasta średnie) do 7,1 (miasta duże). Kształtowanie

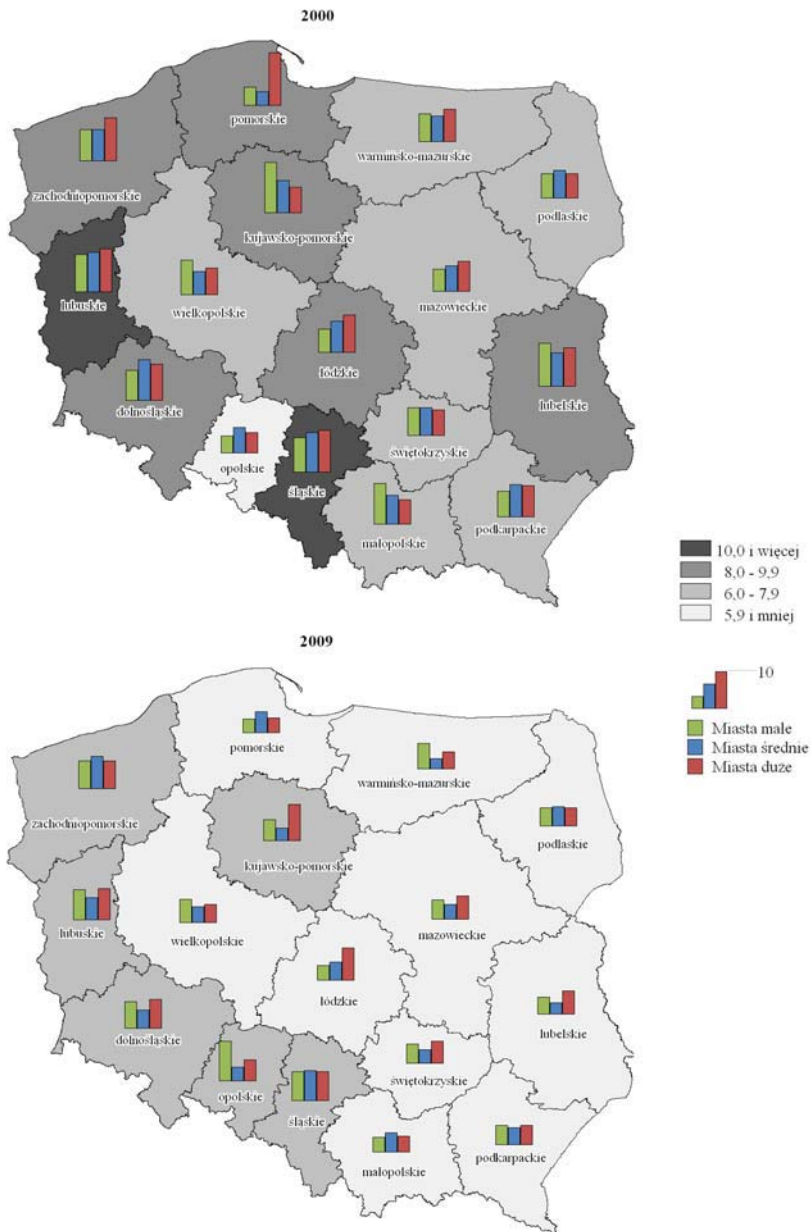
się tego współczynnika w przekroju uwzględniającym wyodrębnione grupy miast w latach 2000-2009 zilustrowano poniżej.

Najwyższe wartości współczynnika zgonów niemowląt w latach 2000-2009 najczęściej występowały w największych ośrodkach miejskich. Jedynie w latach 2005-2008 poziom tego współczynnika był wyższy w grupie miast najmniejszych.

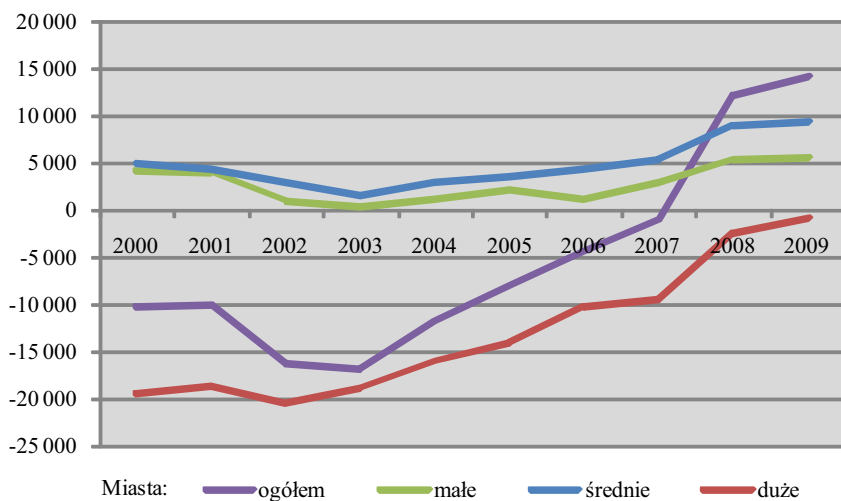
Dla ogółu miast skrajne jego wartości wystąpiły w województwie warmińsko-mazurskim (5,4) i w województwie śląskim (8,1). Skrajne wielkości dla miast małych odnotowano w województwie podlaskim (5,2) i województwie śląskim (8,4), dla miast średnich w województwie mazowieckim (4,8) i województwie śląskim (7,6) i dla miast dużych w województwie warmińsko-mazurskim (4,7) i województwie pomorskim (9,2). Zróżnicowanie terytorialne współczynnika zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych w miastach w latach 2000 i 2009 prezentują kartogramy.

Współczynnik zgonów niemowląt w miastach według województw w latach 2000 i 2009

W okresie obejmującym lata 2000-2009 w wyniku bilansu urodzeń i zgonów odnotowano w badanych miastach ujemny przyrost naturalny, powodujący ubytek ludności o 51614 osób. W grupie miast dużych w tym czasie liczba zgonów była wyższa o 129,5 tys. od liczby urodzeń. Ubytek naturalny, który miał miejsce w tej grupie miast, zdecydował o wielkości przyrostu naturalnego w całej zbiorowości miast. W tym samym okresie w miastach małych i średnich przyrost naturalny był dodatni i wyniósł, odpowiednio: 28506 i 49402 osoby. Kształtowanie się zmian rozpatrywanego wskaźnika w latach 2000-2009 prezentuje poniższy wykres:

Przyrost naturalny w miastach według grup wielkościowych w latach 2000-2009

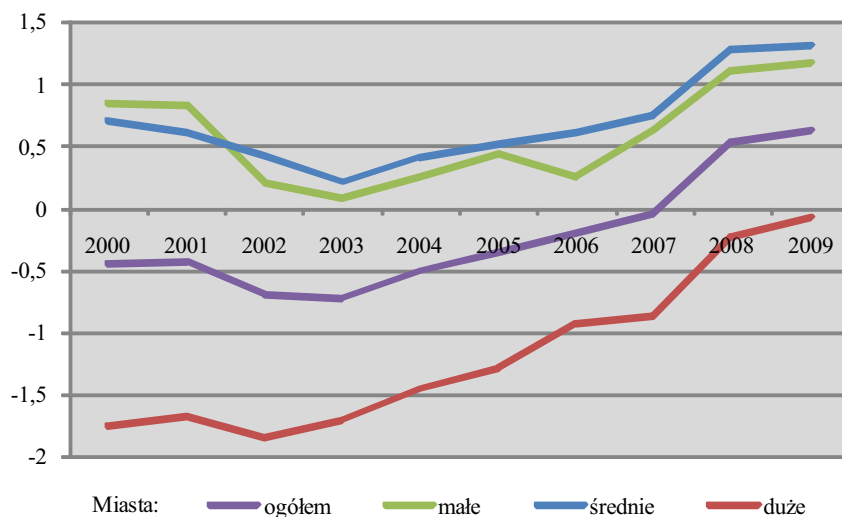

Ubytek naturalny charakteryzował w całym analizowanym okresie grupę miast dużych. W miastach małych i średnich we wszystkich latach przyrost naturalny był dodatni.

Przyrost naturalny przeliczony na 1000 ludności w dziesięcioleciu 2000-2009 dla ogółu miast wynosił -2,2. Ujemna jego wartość ukształtowała się zwłaszcza pod wpływem współczynnika ubytku naturalnego w grupie miast dużych (-11,8),

gdyż w pozostałych miastach współczynnik przyrostu naturalnego był dodatni i wyniósł 5,9 w grupie miast małych oraz 6,8 w miastach średnich.

Kształtowanie się przyrostu naturalnego na 1000 ludności w latach 2000-2009 zobrazowano poniżej.

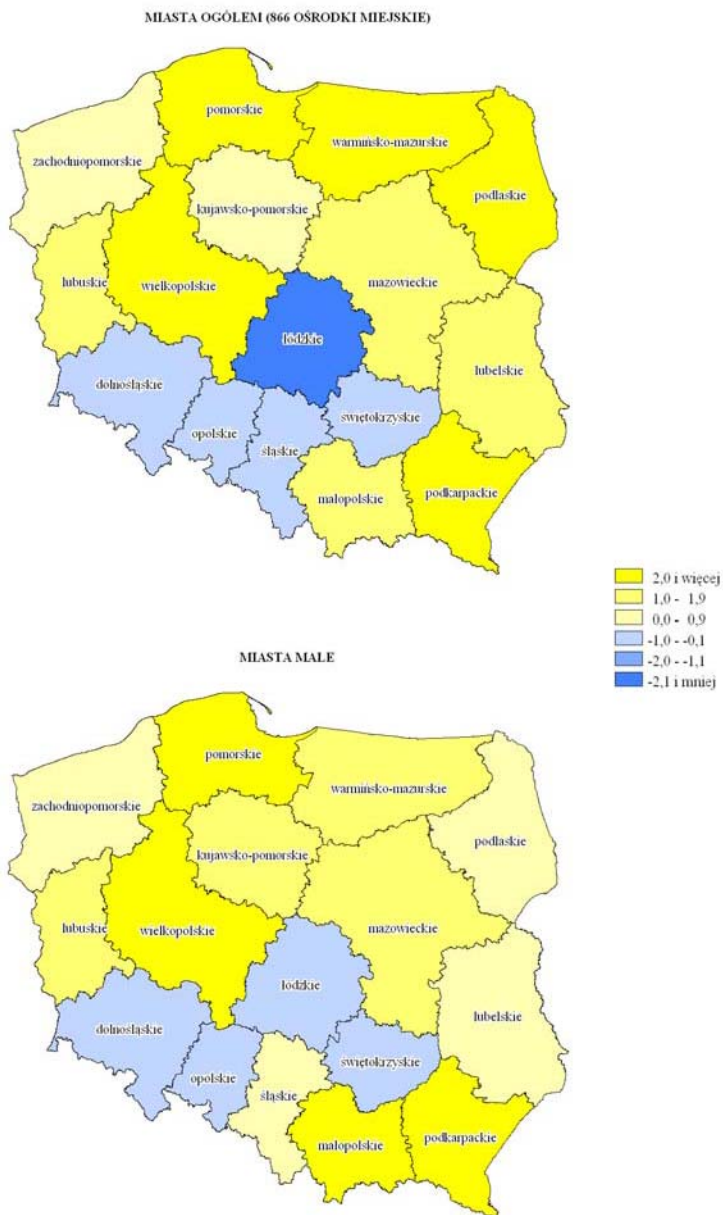

Współczynnik przyrostu naturalnego za całe dziesięciolecie 2000-2009 wykazywał znaczne zóżnicowanie przestrzenne. Jego rozpiętość dla ogółu miast wyniosła 50,0 (16,3 w województwie podkarpackim; -33,7 w łódzkim). Skrajne wartości dla poszczególnych grup wielkościowych miast przedstawia poniższe zestawienie.

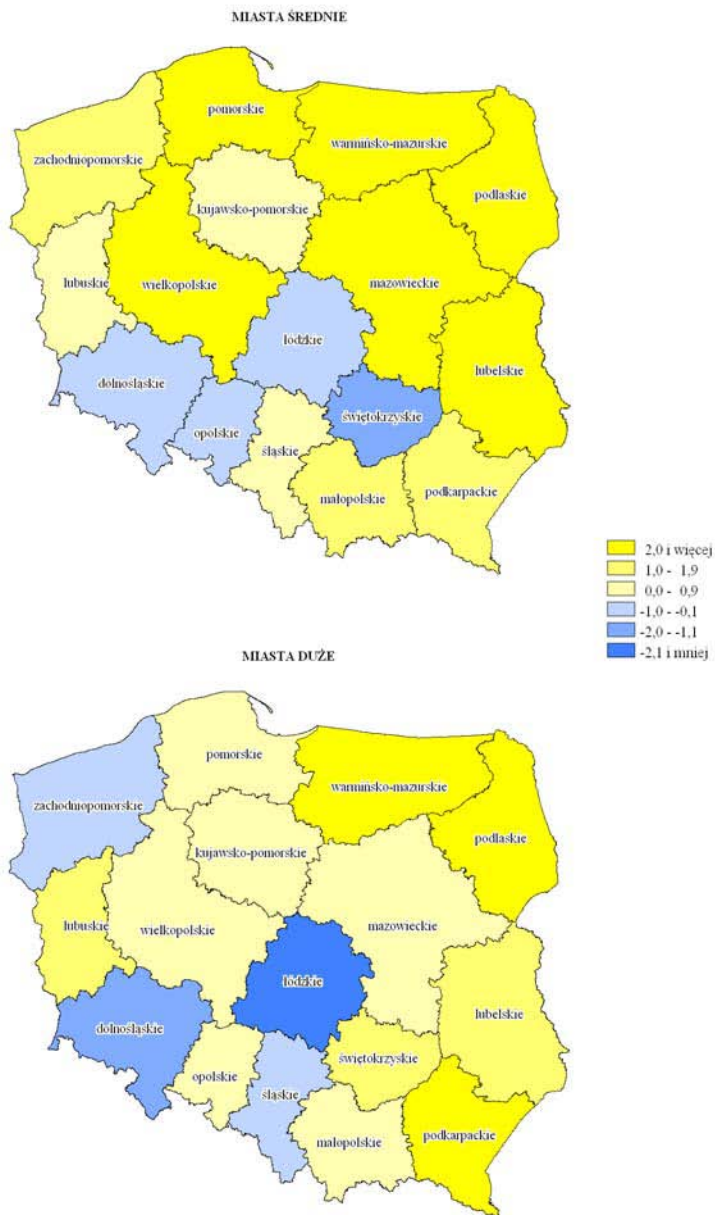
Miasta według grup wielkościowych	Województwa ze wskaźnikiem	
	najwyższym	najniższym
Małe	25,2 - pomorskie	-12,7 - łódzkie
Średnie	21,5 - lubelskie	-18,1 - świętokrzyskie
Duże	20,2 - podkarpackie	-61,6 - łódzkie

Terytorialne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w 2009 r. obrazują kartogramy przedstawione poniżej.

Przyrost naturalny na 1000 ludności miast w 2009 r.

Przyrost naturalny na 1000 ludności miast w 2009 r. (dok.)

W latach 2000-2009 migracje ludności spowodowały, że napływ do miast wyniósł ponad 2,3 mln osób. W zbiorowości osób przybyłych do miast subpopulacja ludności przybyłej z zagranicy stanowiła 3,1%. Z ogólnej liczby osób przybyłych do miast największa część (43,1%) wybrała jako miejsce zamieszkania miasta duże (31,8% – miasta średnie, a 25,1% – miasta małe).

Rozpatrując wielkości napływu w poszczególnych latach okresu 2000-2009, zauważa się zwiększenie strumienia migracyjnego w latach 2006 i 2007 w miastach ogółem i wszystkich trzech grupach wielkościowych miast. Ostatnie dwa lata analizowanego okresu charakteryzuje widoczny spadek wielkości napływu we wszystkich miastach. Ludność przybyłą do miast według okresu przybycia przedstawia poniższa tablica:

Miasta według grup wielkościowych	Napływ ludności		
	ogółem w tys.	w % ogółem – w latach	
		2000-2004	2005-2009
Razem	2323,4	48,6	51,4
Małe	583,6	48,5	51,5
Średnie	738,9	48,5	51,5
Duże	1000,9	48,7	51,3

W analogicznym okresie (2000-2009) odpływ ludności z miast był o 18,0% większy od napływu i wyniósł 2,7 mln osób. Wymeldowania za granicę stanowiły 7,1% ogólnych rozmiarów odpływu. W populacji, która migrowała z miast, dominowali mieszkańcy miast dużych (1,1 mln osób), stanowiąc 41,3% ogółu migrantów.

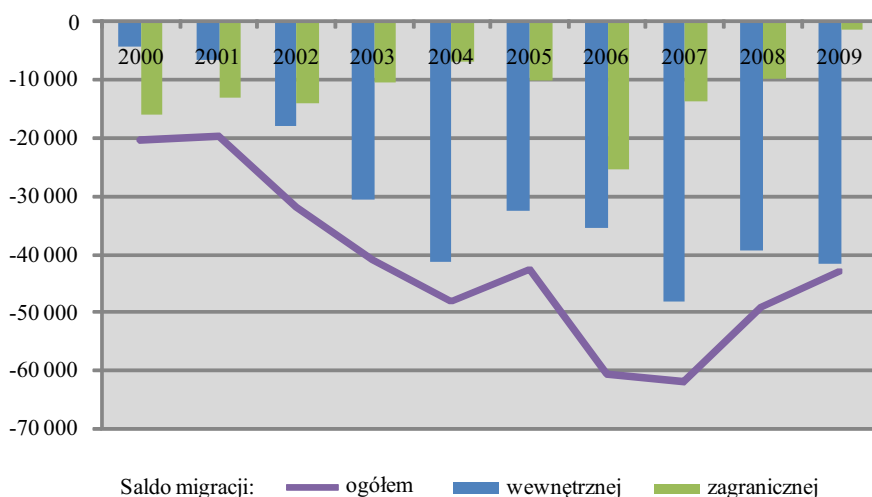
Udział mieszkańców miast średnich w ogólnych rozmiarach odpływu stanowił 33,9%, a miast małych – 24,8%. We wszystkich grupach wielkościowych miast największa mobilność mieszkańców, mierzona wielkością strumienia odpływu, przypada na 2007 rok.

Kształtowanie się wielkości odpływu w poszczególnych okresach lat 2000-2009 zilustrowano poniżej.

Miasta według grup wielkościowych	Odpływ ludności		
	ogółem w tys.	w % ogółem – w latach	
		2000-2004	2005-2009
Razem	2742,2	47,0	53,0
Małe	679,7	48,0	52,0
Średnie	929,6	46,8	53,2
Duże	1132,8	46,6	53,4

Duża mobilność mieszkańców polskich miast skutkowałą ujemnym saldem migracji za okres 2000-2009. Wielkość odpływu ludności z miast była o 418,8 tys. wyższa od wielkości napływu do miast. Ujemne saldo migracji powstało we wszystkich grupach wielkościowych miast, a jego najwyższa wartość (w liczbach bezwzględnych) wystąpiła w grupie miast średnich.

Saldo migracji wewnętrznej, zagranicznej i ogółem w latach 2000-2009

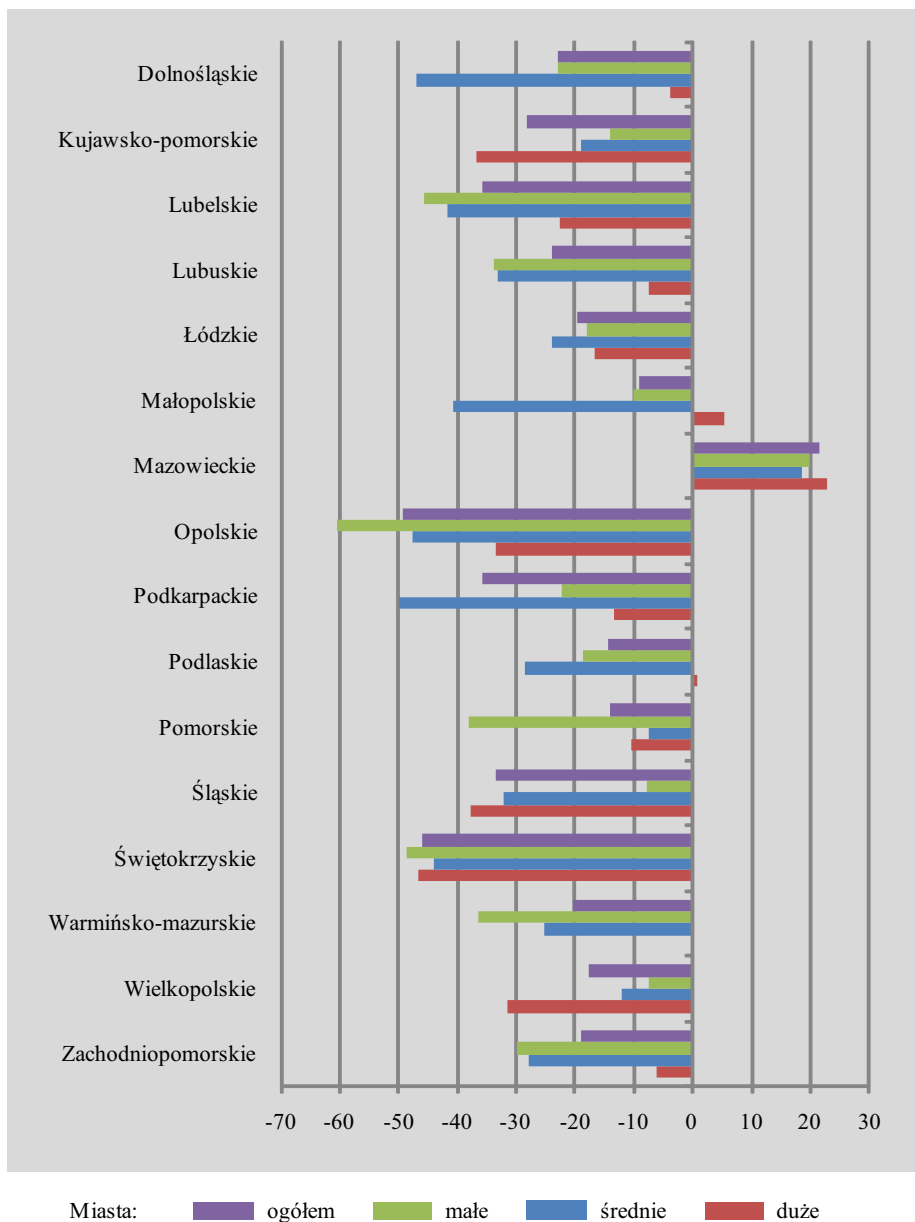
Należy podkreślić większą mobilność przypadającą na okres 2005-2009, co obrazuje niżej zamieszczona tablica.

Miasta według grup wielkościowych	Saldo migracji w tys.		
	ogółem	w latach	
		2000-2004	2005-2009
Razem	-418,8	-161,1	-257,7
Małe	-96,1	-43,1	-53,0
Średnie	-190,7	-77,4	-113,4
Duże	-132,0	-40,7	-91,3

W celu zwiększenia porównywalności danych w dalszej analizie wykorzystano saldo migracji przypadające na 1000 ludności. Dla całej zbiorowości miast w kraju tak wyliczony wskaźnik za okres 2000-2009 wyniósł -18,2. Zdecydowanie najwyższy był jego poziom w miastach średnich (-26,4), a najniższy w grupie miast dużych (-12,0). Dla miast małych saldo migracji na 1000 ludności wynosiło -19,8.

Saldo migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wykazywało znaczne zróżnicowanie terytorialne. Jego rozpiętość dla ogółu miast za okres 2000-2009 wyniosła 70,8 (21,4 w województwie mazowieckim; -49,4 w opolskim). Różnica skrajnych wielkości wynosiła: 80,6 dla miast małych (w województwie mazowieckim 19,9; w opolskim -60,7), 68,6 dla miast średnich (18,6 w województwie mazowieckim; -50,0 w podkarpackim) i 69,6 dla miast dużych (22,8 w województwie mazowieckim; -46,8 w świętokrzyskim).

Zróźnicowanie salda migracji na 1000 ludności według województw i grup miast w latach 2000-2009 przedstawiono poniżej.

3. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Dochody i wydatki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego są uchwalane i wykonywane przez organa właściwe dla danego szczebla administracji państwowej. Sprawozdawczość Ministerstwa Finansów z wykonania budżetów samorządów terytorialnych wyodrębnia cztery formy organizacyjne, którymi są: województwa, powiaty, miasta na prawach powiatu i gminy.

W 2009 r. jednostki prowadzące działalność finansową samorządów terytorialnych zrealizowały łącznie dochody budżetowe w kwocie 154842,5 mln zł. Ich wielkość i struktura na poszczególnych szczeblach przedstawiały się następująco:

Jednostki samorządu terytorialnego	Dochody budżetowe zrealizowane	
	w mln zł	w odsetkach
Ogółem	154842,5	100,0
Gminy	64882,1	41,9
Powiaty	20084,5	13,0
Miasta na prawach powiatu	50327,5	32,5
Województwa	19548,3	12,6

Samorządom każdego szczebla ustawodawca powierzył określone zadania. Większość zadań polegających na bezpośrednim zaspokajaniu potrzeb mieszkańców konkretnych jednostek osadniczych realizowana jest z budżetów gmin i budżetów miast na prawach powiatu. Dochody budżetowe tych dwóch szczebli, fizycznie usytuowanych najbliżej obywatela, w 2009 r. stanowiły 74,4% ogólnej kwoty dochodów wykonanych przez samorzady (z tego 32,5% przypadało na miasta na prawach powiatu, a 41,9% na gminy).

W podziale administracyjnym kraju miasta na prawach powiatu mają jednocześnie status gminy i powiatu, a ich samorządy uchwalają i realizują jeden budżet z wyodrębnioną częścią gminną i powiatową. Gminy natomiast dzielą się na miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie. Samorząd gminy miejsko-wiejskiej uchwała i realizuje jeden wspólny dla miasta i wsi budżet gminy, nie ma więc możliwości pozyskania danych w podziale na miasto i wieś. Spośród 897 jednostek osadniczych, które w 2009 r. posiadały status miasta aż 591 (65,9%) wchodziło w skład gminy miejsko-wiejskiej, a ich mieszkańcy stanowili 19,3% ludności miejskiej kraju.

Kwoty dochodów budżetowych 897 samorządów właściwych dla miast oraz ich struktura według jednostek podziału administracyjnego w 2009 r. przedstawiały się następująco:

Gminy	Liczba jednostek	Liczba ludności w tys.	Dochody budżetów gmin		
			w mln zł	w odsetkach	na 1 mieszkańca
Ogółem	897	27386,5	86733,1	100,0	3167
Gminy miejskie	306	18803,9	65185,6	75,2	3467
w tym miasta na prawach powiatu	65	12683,9	50327,5 ^a	58,0	3968
Gminy miejsko-wiejskie	591	8582,6	21547,5	24,8	2511

^a Łącznie z częścią powiatową budżetów.

W dalszej części tego rozdziału, dotyczącej wyodrębnionego zbioru 866 miast omówione zostały dochody budżetowe, które są sumą dochodów miast na prawach powiatu, gmin miejskich i gmin miejsko-wiejskich w całości. W przeliczeniu dochodów na 1 mieszkańca uwzględniono ludność gmin miejsko-wiejskich w całości.

* * *

W 2009 r. wśród wyodrębnionych 866 miast było 300 miast stanowiących gminy miejskie, w tym 63 miasta na prawach powiatu oraz 566 miast w gminach miejsko-wiejskich. Większość miast w gminach miejsko-wiejskich (534 miasta), to miasta małe (poniżej 20 tys. ludności), a pozostałe 32 miasta znajdowały się w niższej klasie wielkościowej miast średnich (20-50 tys. mieszkańców).

Dochody budżetowe samorządów właściwych dla omawianych 866 miast osiągnęły w 2009 r. łącznie 85053,4 mln zł, co oznacza kwotę prawie dwukrotnie większą niż w 2000 r. Struktura dochodów według grup wielkościowych miast w dziesięcioleciu 2000-2009 była zbliżona. Dynamikę i zmiany struktury w skrajnych latach tego okresu obrazuje poniższe zestawienie.

Miasta według grup wielkościowych	Dochody budżetów miast				
	2000	2009	2000	2009	
	w mln zł		w odsetkach		2000 = 100
Razem	43074505,4	85053431,7	100,0	100,0	197,5
Małe	9826838,0	20930434,9	24,6	22,8	213,0
Średnie	10287641,8	19898551,5	23,4	23,9	193,4
Duże	22960025,7	44224445,3	52,0	53,3	192,6

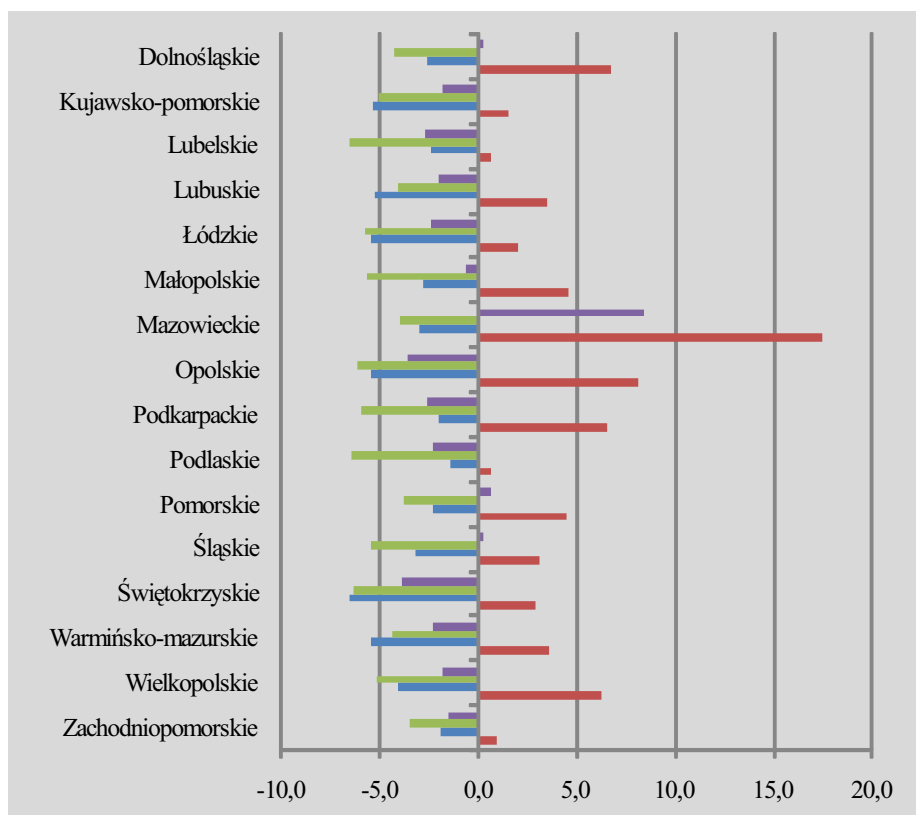
Dochody budżetów miast liczących 100 tys. i więcej mieszkańców, tj. miast dużych, w całym okresie dziesięciu lat (2000-2009) stanowiły ponad połowę sumy dochodów wszystkich 866 miast; w 2009 r. udział dochodów 39 dużych miast wyniósł 52,0%. Zaznaczyć jednak należy, że na tak wysoki odsetek znaczący wpływ

ma dochód budżetu Warszawy ze względu na funkcje miasta stołecznego i związany z pełnieniem tych funkcji specyficzny ustrój administracyjny. W skrajnych latach dziesięciolecia, tj. w 2000 i 2009 r., dochód budżetu stolicy Polski stanowił odpowiednio 11,4% i 11,9% sumy dochodów wszystkich 866 miast, a w grupie miast dużych odpowiednio 21,4% i 22,9%. Struktura dochodów po wyłączeniu Warszawy wyraźnie się zmienia; udział dużych miast zmniejsza się w 2000 r. do 47,3%, a w 2009 r. do 45,5%, tj. odpowiednio o 6,0 i 6,5 pkt proc.

Dla zobrazowania regionalnych różnic w kondycji finansowej samorządów, wysokość dochodów budżetowych każdej z grup wielkościowych omawianych miast została przeliczona na 1 mieszkańca. Ponadto, w celu wyeliminowania rocznych wahań dochodów, posłużono się ich sumą z dziesięciu lat. Suma dochodów budżetów 866 samorządów z lat 2000-2009 przeliczona na 1 mieszkańca wyniosła 22763,58 zł. Najbliżej tej przeciętnej uplasowały się miasta średnie z dochodem o 15,2% niższym (19305,81 zł), a na 1 mieszkańca miast małych przypadało 17715,47 zł, tj. o 22,2% mniej od przeciętnej. Analogiczny wskaźnik dochodu w miastach dużych był największy i wyniósł 28912,79 zł, tj. o 27,0% więcej niż dla całej zbiorowości. Z powyższych danych wyraźnie wynika zależność wysokości dochodu przypadającego na 1 mieszkańca od wielkości miast, chociaż nie jest ona równie dostrzegalna w przekroju terytorialnym. Województwa z najmniejszą i największą wysokością dochodu na 1 mieszkańca w trzech grupach wielkościowych miast pokazuje poniższe zestawienie, a zróżnicowanie terytorialne przeliczonych dochodów dla 866 miast Polski ilustrują wykresy.

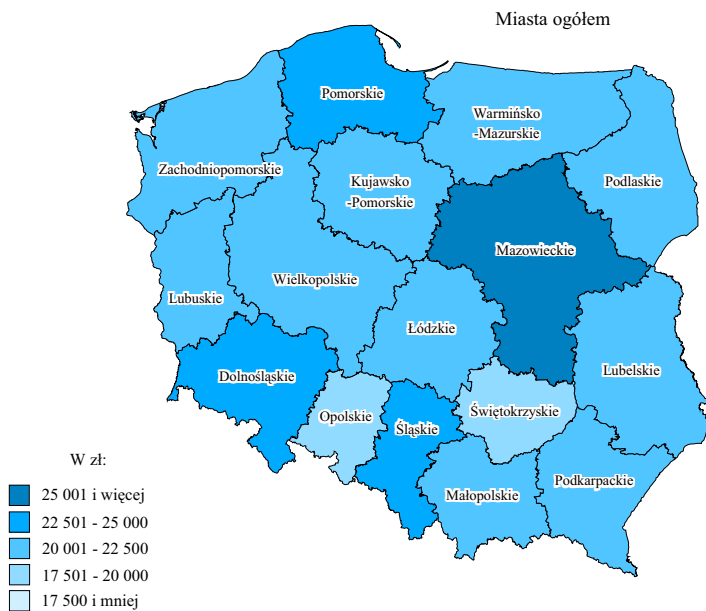
Miasta według grup wielkościowych	Suma dochodów budżetowych z dziesięciu lat (2000-2009) na 1 mieszkańca w zł		
	Polska	województwo z wartością	
		najwyższą	najniższą
Razem	22763,58	31142,61 - mazowieckie	18900,06 - świętokrzyskie
Małe	17715,47	19255,39 - zachodniopomorskie	16244,15 - lubelskie
Średnie	19305,81	21386,06 - podlaskie	16256,84 - świętokrzyskie
Duże	28912,79	40249,84 - mazowieckie	23326,38 - lubelskie

Wojewódzkie odchylenia sumy dochodów budżetowych z lat 2000-2009
na 1 mieszkańca od przeciętnej dla ogółu miast

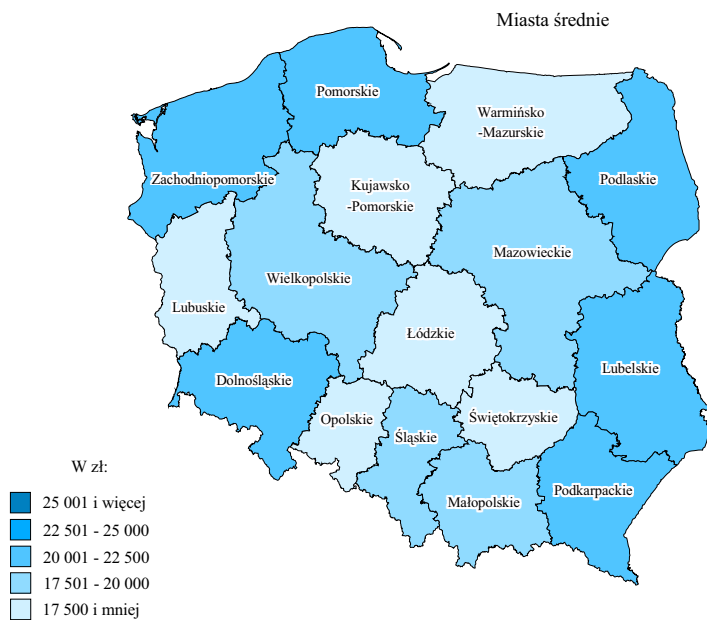

Miasta: ■ ogółem ■ małe ■ średnie ■ duże

Terytorialne zróżnicowanie sumy dochodów budżetowych z lat 2000-2009 na 1 mieszkańca

Terytorialne zróżnicowanie sumy dochodów budżetowych z lat 2000-2009
na 1 mieszkańca (dok.)

Graficzna prezentacja terytorialnego zróżnicowania dochodów budżetowych przeliczonych na 1 mieszkańca pozwala dostrzec wpływ największych miast na poziom tego wskaźnika. Samorządy miast pełniących rolę centrów regionalnych dysponują tak szerokim wachlarzem źródeł dochodów, że ich wysokość, nawet w relacji z najwyższą liczbą ludności, daje wyższy niż w innych miastach wskaźnik.

Jeżeli, dla przykładu, obliczymy wskaźniki dochodu dla województwa mazowieckiego po wyłączeniu Warszawy, to ich wielkość zmieni się zasadniczo; łączny dochód budżetu przeliczony na 1 mieszkańca zmniejszy się o 32,8% (do 20924,63 zł), a w grupie miast dużych odpowiednio o 29,9% (do 28231,61 zł). Oba te wskaźniki lokują województwo mazowieckie poniżej średniej dla całego zbioru. Wyłączenie dochodu budżetu stolicy z dochodów wszystkich omawianych miast zmniejszy wskaźniki odpowiednio o 5,9% (cały zbiór) i o 8,6% (miasta duże).

Dochody budżetowe wyodrębnionego zbioru 866 miast (dochody miast na prawach powiatu, gmin miejskich i gmin miejsko-wiejskich w całości) zostały zasilone środkami na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej. W latach 2006-2009 środki unijne zasiły dochody budżetowe samorządów właściwych dla omawianych miast w łącznej kwocie 9906,8 mln złotych. Ponad połowa (56,6%) pozyskanych środków wpłynęła do budżetów miast dużych (5608,3 mln zł). Miasta średnie otrzymały 24,3%, a miasta małe 19,1% łącznej kwoty środków pozyskanych z Unii Europejskiej w latach 2006-2009. Otrzymane środki unijne miały niewielki udział w łącznych dochodach budżetów omawianych jednostek samorządowych. Najwyższy ich udział wystąpił w grupie miast dużych (3,4%), a najniższy w zbiorowości miast małych (2,5%).

Suma dochodów z lat 2006-2009 pozyskanych z Unii Europejskiej przeliczona na 1 mieszkańca miast wyniosła 369,06 zł. Najbliżej przeciętnej uplasowały się miasta średnie z dochodem 319,47 zł, a na 1 mieszkańca miast małych przypadało 227,48 zł. Analogiczny wskaźnik dla miast dużych był najwyższy i wyniósł 510,10 zł.

4. Mieszkania oddane do użytkowania

Efekty budownictwa mieszkaniowego w dziesięcioleciu 2000-2009 w całym kraju przyniosły obok wzrostu ilościowego także istotne, korzystne zmiany jakościowe zasobów mieszkaniowych. Ustalone standardy budownictwa oraz wzrost udziału nowych mieszkań o wysokim stopniu wyposażenia przyspieszyły postęp w zakresie warunków mieszkaniowych. Coraz wyższy odsetek ludności korzysta z instalacji dostępnych w mieszkaniach i jednocześnie zmniejszają się różnice zarówno międzyregionalne, jak też między miastem i wsią w tym zakresie.

W 2009 r. w całym kraju oddano do użytkowania 160,0 tys. nowych mieszkań, tj. o 82,3% (o 72,2 tys.) więcej niż w 2000 r. Na terenie miast oddano 111,3 tys. mieszkań, co daje przyrost o 58,8%. Wzrost efektów budownictwa mieszkaniowego na wsi był znacznie wyższy i wyniósł odpowiednio 175,2%. Stąd udział miast w ogólnej liczbie nowych mieszkań zmniejszył się z 79,8% w 2000 r. do 69,6% w 2009 r.

Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2000 i 2009

Wyszczególnienie	Mieszkania			Izby	Powierzchnia użytkowa w tys. m ²	
	ogółem	na 1000 ludności	na 1000 zawartych małżeństw			
Polska	2000	87789	2,3	416	351087	7872,7
	2009	160002	4,2	638	655822	15942,5
Miasta	2000	70099	3,0	547	257858	5666,0
	2009	111315	4,8	729	388556	9111,0
Wieś	2000	17690	1,2	213	93229	2206,7
	2009	48687	3,3	496	267266	6831,5

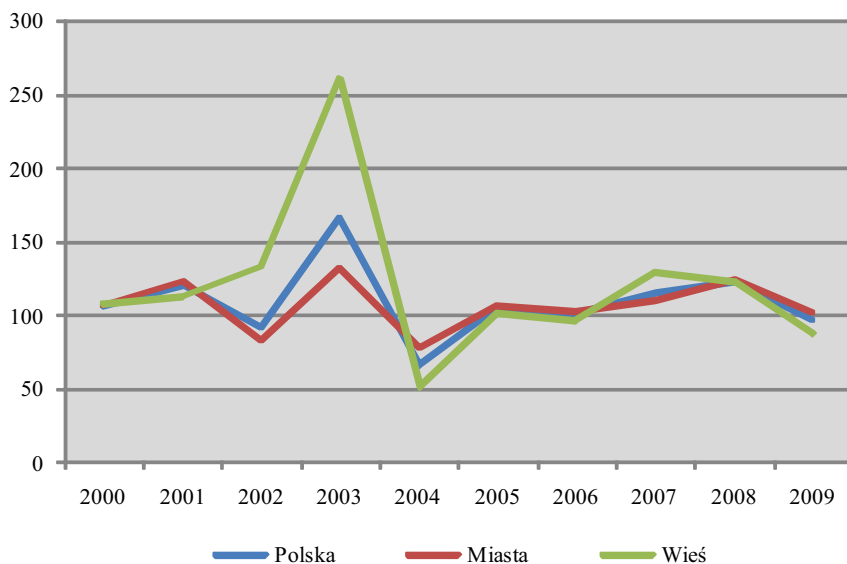
W okresie 2000-2009 przeciętnie w roku oddawano w kraju 125,0 tys. nowych mieszkań, z tego w miastach 86,0 tys. a na wsi 39,0 tys. W kolejnych pięcioleciach tego okresu przeciętna roczna liczba mieszkań oddawanych do użytkowania kształtowała się następująco:

Okresy	Polska	Miasta	Wieś
	przeciętna roczna liczba mieszkań oddanych do użytkowania w tys.		
2000-2004	112,4	78,6	33,8
2005-2009	137,7	93,4	44,3

Różnice dynamiki oddawanych do użytkowania mieszkań w miastach i na wsi w kolejnych latach omawianego dziesięciolecia 2000-2009, prezentuje poniżej zamieszczony wykres.

Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2000-2009

Rok poprzedni = 100

Wyraźnie zmieniła się w rozpatrywanych dziesięciu latach struktura oddawanych mieszkań według form budownictwa. Najwyższy wzrost udziału w ogólnokrajowych efektach odnotowano w budownictwie na sprzedaż lub wynajem – z 23,6% w 2000 r. do 45,2% w 2009 r. Kilkakrotnie zmniejszył się natomiast udział budownictwa spółdzielczego – odpowiednio z 27,8% do 4,5%.

Inwestorzy indywidualni w 2009 r. zrealizowali 45,0% ogólnej liczby nowych mieszkań, co w porównaniu z 2000 r. oznacza wzrost udziału o 4,5 pkt proc., przy czym powiększył się dystans między miastem i wsią. Na terenie miast z budownictwa indywidualnego w 2009 r. uzyskano 25,9% ogólnej liczby nowych mieszkań, wobec 28,4% w 2000 r., a na wsi odpowiednio 88,6% wobec 88,4%.

Inwestorzy indywidualni realizują głównie budynki jednomieszkaniowe, a więc przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania jest w tym wypadku ponad dwukrotnie większa niż w pozostałych rodzajach budownictwa łącznie. Stąd wynikają znaczne różnice wielkości mieszkań w mieście i na wsi. Mieszkania budowane na wsi są znacznie większe zarówno pod względem przeciętnej powierzchni jak i liczby izb, co obrazuje poniższa tablica

Zmiany wielkości mieszkań oddanych do użytkowania

Wyszczególnienie	Powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	Mieszkania					
		ogółem	według liczby izb				
			1	2	3	4 i więcej	
			ogółem = 100				
W budynkach indywidualnych							
Polska	2000	130,7	35542	0,9	4,5	9,9	84,7
	2005	142,5	63279	0,5	2,9	7,2	89,4
	2009	144,2	71971	0,7	3,4	6,2	89,7
Miasta	2000	129,2	19900	1,5	6,5	12,8	79,2
	2005	141,9	29684	0,9	4,4	9,9	84,8
	2009	139,3	28825	1,4	6,8	10,2	81,6
Wieś	2000	132,7	15642	0,2	2,0	6,2	91,6
	2005	143,1	33595	0,1	1,5	4,8	93,6
	2009	147,4	43146	0,1	1,2	3,6	95,1
W pozostałych budynkach							
Polska	2000	61,7	52247	5,0	24,0	40,8	30,2
	2005	58,9	50787	8,2	29,9	40,3	21,6
	2009	63,2	88031	7,1	30,8	37,3	24,8
Miasta	2000	61,7	50199	5,1	23,9	41,1	29,9
	2005	58,3	48027	8,4	30,0	40,8	20,8
	2009	61,8	82490	7,3	31,2	37,9	23,6
Wieś	2000	63,7	2048	3,2	24,9	35,5	36,4
	2005	70,0	2760	3,7	29,1	31,4	35,8
	2009	85,3	5541	4,7	24,6	28,0	42,7

Przeciętny czas trwania budowy nowych budynków mieszkalnych realizowanych przez indywidualnych inwestorów w 2000 r. wynosił w całym kraju 73,5 miesiąca, a w 2009 r. uległ skróceniu do 62,9 miesiąca.

* * *

W 2009 r. w wyodrębnionych do niniejszej analizy 866 miastach oddano do użytkowania 109,1 tys. mieszkań, co w odniesieniu do 2000 r. oznacza wzrost o 39,7 tys., tj. o 57,2%. Nieco wyższa (wzrost o 58,9%) była dynamika powierzchni użytkowej nowych mieszkań, stąd przeciętne nowe mieszkanie było w 2009 r. większe o 0,9 m² niż w 2000 r. W całym dziesięcioleciu 2000-2009 przeciętnie w roku oddawano w miastach 84,6 tys. mieszkań, a przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 87,3 m². Porównanie przeciętnych rocznych efektów budownictwa mieszkaniowego z danymi dla skrajnych lat tego okresu wskazuje na duże wahania w czasie. Można także dostrzec istotne zmiany, jakie nastąpiły w dynamice i strukturze mieszkań oddanych do użytkowania w trzech grupach wielkościowych miast. Poniższe zestawienia pokazują wielkości i wskaźniki charakteryzujące te zmiany.

Mieszkania oddane do użytkowania w miastach

Miasta według grup wielkości	Mieszkania w tys.			Powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²		
	2000	2009	2000-2009 (suma)	2000	2009	przeciętna z lat 2000-2009
Razem	69,4	109,1	846,9	80,8	81,7	87,3
Małe	9,4	15,8	125,8	95,0	104,9	112,8
Średnie	18,2	27,4	214,3	83,9	86,8	95,3
Duże	41,7	65,9	506,8	76,2	74,0	77,5

Dynamika i struktura mieszkań oddanych do użytkowania w miastach

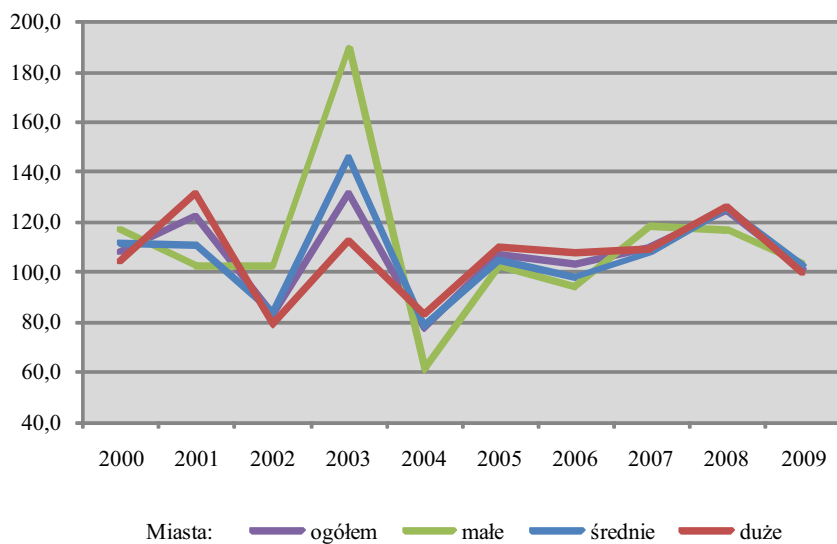
Miasta według grup wielkości	Mieszkania	Powierzchnia użytkowa	Mieszkania			Powierzchnia użytkowa		
	2009	2009	2000	2009	2000-2009 (suma)	2000	2009	2000-2009 (suma)
	2000 = 100		w odsetkach					
Razem	157,2	158,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Małe	167,7	185,4	13,6	14,5	14,9	15,9	18,6	19,2
Średnie	150,5	155,6	26,3	25,1	25,3	27,3	26,7	27,7
Duże	157,8	153,1	60,1	60,4	59,8	56,8	54,7	53,1

Największą dynamikę budownictwa mieszkaniowego odnotowano w miastach małych, liczących poniżej 20 tys. mieszkańców, gdzie w 2009 r. oddano do użytkowania o 67,7% mieszkań więcej niż w 2000 r., a wzrost powierzchni użytkowej był jeszcze większy i wyniósł 85,4%. Małe miasta mają najbardziej zbliżoną do wsi strukturę rodzin i liczbę osób w przeciętnym gospodarstwie domowym, stąd – podobnie jak na wsi – dominuje w nich indywidualne budownictwo mieszkaniowe realizujące mieszkania o relatywnie dużej powierzchni. Przeciętna powierzchnia nowego mieszkania w małych miastach zwiększyła się o 9,9 m² – (z 95,0 m² w 2000 r. do 104,9 m² w 2009 r.) i była znacznie większa niż w miastach średnich i dużych.

Zmiany w strukturze oddawanych do użytku mieszkań według wielkości miast w kolejnych latach wynikają ze zróżnicowanej dynamiki, co obrazują zamieszczone niżej wykresy.

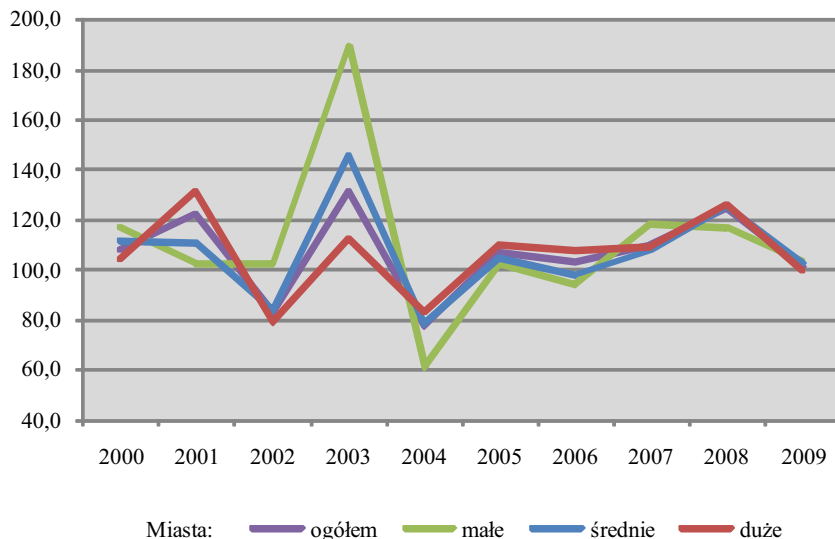
Dynamika mieszkań oddanych do użytkowania w miastach w latach 2000-2009

Rok poprzedni = 100

Dynamika powierzchni użytkowej mieszkań oddanych do użytkowania w miastach w latach 2000-2009

Rok poprzedni = 100

W każdej z trzech grup miast w drugiej połowie omawianego dziesięciolecia (2005-2009) oddano do użytkowania więcej mieszkań niż w pierwszych pięciu latach (2000-2004), przy czym największy przyrost zarówno bezwzględny jak i procentowy nastąpił w dużych miastach, gdzie w drugiej pięciolatce oddano do użytkowania o 47,6 tys. (o 20,8%) mieszkań więcej niż w latach 2000-2004. Analogiczne dane dla całej omawianej zbiorowości oraz dla miast małych i średnich wyniosły, odpowiednio: 71,8 tys. (18,5%); 8,0 tys. (13,6%) i 16,1 tys. (16,3%).

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców miast w latach 2000-2009 oddano łącznie 36,6 nowych mieszkań. Rozpiętość tego wskaźnika w grupach wielkościowych miast była duża. Jedyne wskaźnik dla miast dużych był wyższy od przeciętnego i wyniósł 45,7 mieszkań. Najmniej mieszkań w stosunku do liczby mieszkańców (26,1)

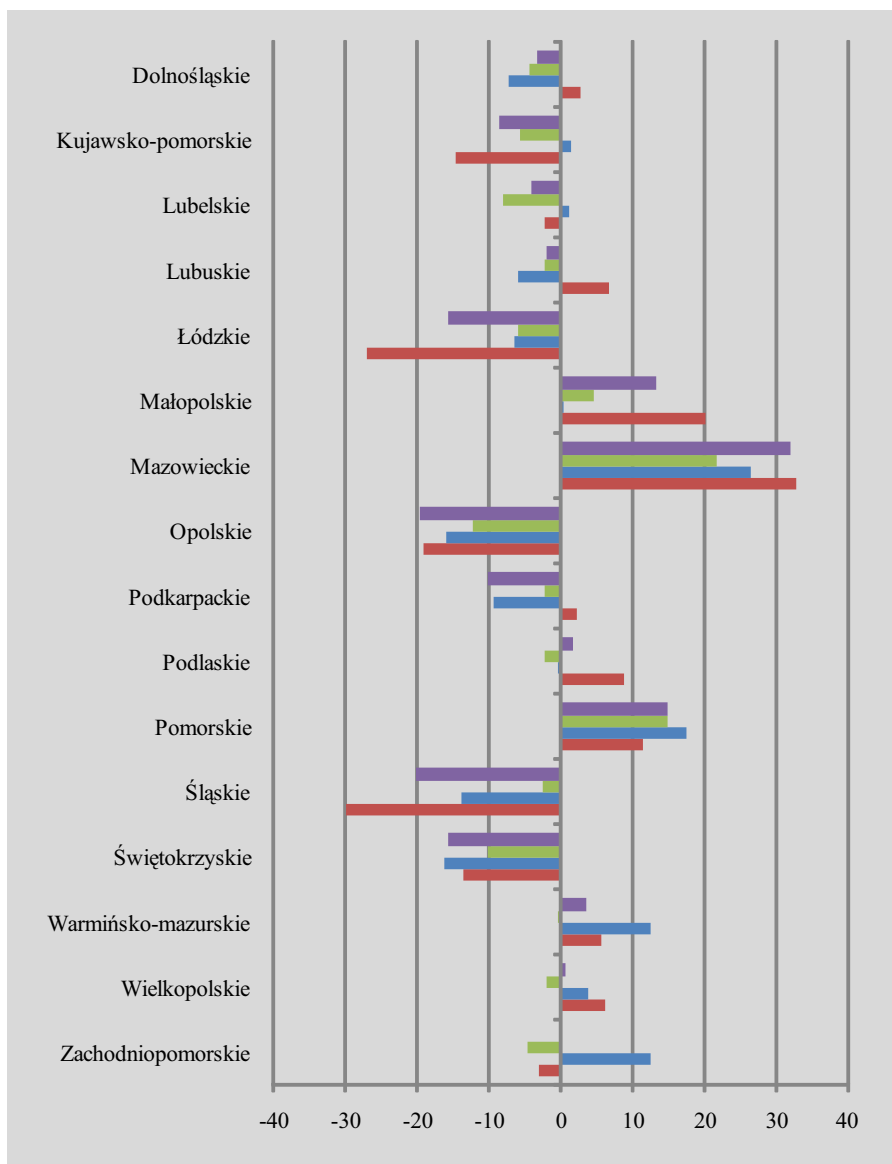
odnotowano w miastach małych, a w miastach średnich było ich 29,8. Podobnie kształtowały się międzygrupowe relacje wskaźnika liczby oddanych mieszkań przypadających na 1000 zawartych w omawianym dziesięcioleciu małżeństw. Wskaźnik ten dla miast łącznie wyniósł 652,7, a dla miast małych, średnich i dużych, odpowiednio 443,3, 507,0 i 857,6 nowych mieszkań na 1000 nowo zawartych małżeństw.

Wartości średnie dla całej omawianej zbiorowości, jak i dla miast różnej wielkości nie są miarodajne dla wszystkich jednostek terytorialnych kraju. Zróżnicowanie danych w tym przekroju jest znaczne, co pokazuje ich prezentacja w ujęciu wojewódzkim.

Liczba oddanych w omawianym dziesięcioleciu mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców miast poszczególnych województw wyraźnie się różni. Najwięcej mieszkań w relacji z liczbą mieszkańców oddano w miastach województwa mazowieckiego (68,7), wskaźnik dla województwa śląskiego był kilkakrotnie mniejszy (wynosił 16,5). Podobnie kształtował się wskaźnik sumy mieszkań oddanych do użytkowania w okresie dziesięciu lat w przeliczeniu na 1000 zawartych w tym czasie małżeństw. Jego rozpiętość też była znaczna (województwo mazowieckie 1243,2; śląskie 291,7). Zróżnicowanie terytorialne obu wskaźników w trzech grupach wielkościowych miast przedstawiono na wykresach.

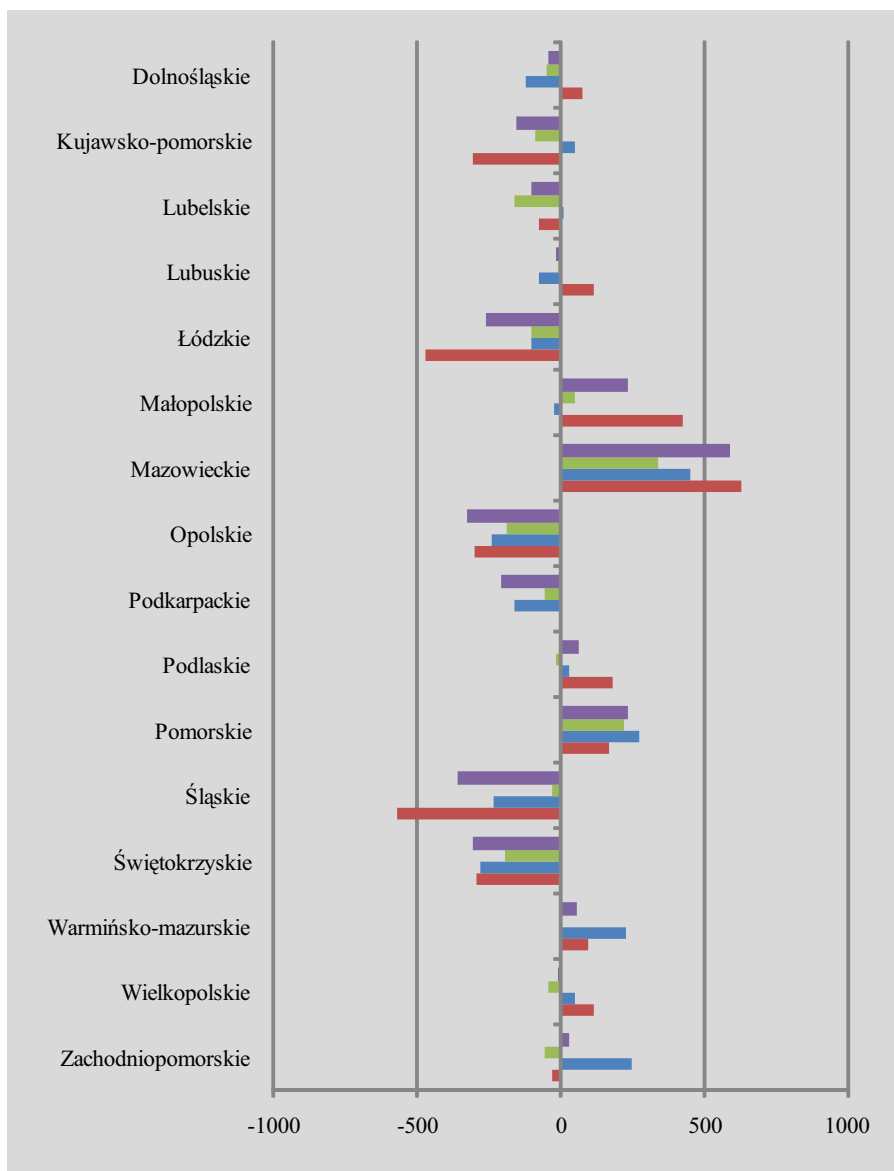
Wojewódzkie odchylenia względne od przeciętnych wskaźników
dla ogółu miast

A. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w latach 2000-2009

Wojewódzkie odchylenia względne od przeciętnych wskaźników
dla ogółu miast (dok.)

B. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 małżeństw zawartych
w latach 2000-2009

Miasta: ■ ogółem ■ małe ■ średnie ■ duże

Porównanie liczby mieszkań oddanych do użytkowania w dwóch kolejnych pięcioletniach okresu 2000-2009 wskazuje na tendencję rosnącą w każdej z trzech grup wielkościowych miast. Przeciętne efekty budownictwa mieszkaniowego w latach 2005-2009 były o 18,5% większe niż w pierwszym pięcioletniu, przy czym najwyższy był ich przyrost w grupie miast dużych (o 20,8%), a w średnich i małych wynosił, odpowiednio: 16,3%, 13,6%.

Rozpiętość relacji dla obu pięcioletnich okresów w ujęciu wojewódzkim była bardzo duża. Skrajne wielkości wskaźnika dynamiki oddawanych do użytku mieszkań w latach 2005-2009 (w stosunku do okresu 2000-2004) pokazuje zestawienie.

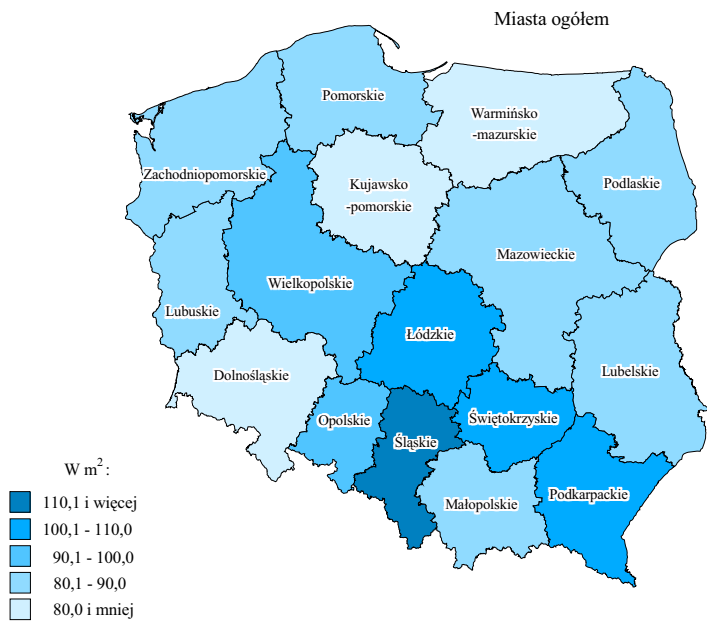
Miasta według grup wielkości	Polska	Województwa ze wskaźnikiem	
		najwyższym	najniższym
Razem	118,5	143,5 - pomorskie	81,0 - świętokrzyskie
Małe	113,6	138,8 - warmińsko-mazurskie	73,2 - świętokrzyskie
Średnie	116,3	170,3 - zachodniopomorskie	73,4 - świętokrzyskie
Duże	120,8	162,4 - podkarpackie	76,3 - opolskie

Wskaźnik dynamiki określa jedynie tendencję wzrostową lub spadkową budownictwa mieszkaniowego w omawianym okresie. Natomiast o skali wpływu efektów budownictwa mieszkaniowego z dziesięciu lat (2000-2009) na międzywojewódzkie relacje poziomu warunków mieszkaniowych ludności miejskiej można wnioskować jedynie po uwzględnieniu sytuacji wyjściowej, tj. liczby mieszkań na 1000 ludności miast w zasobach mieszkaniowych według stanu z dnia 31 XII 1999 r.

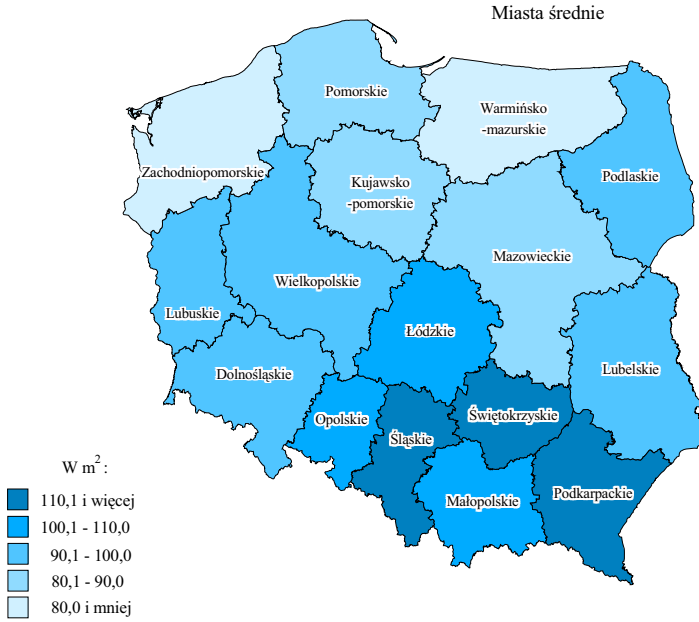
Jednym z elementów określających warunki mieszkaniowe ludności jest powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania. W omawianych dziesięciu latach największe pod względem powierzchni mieszkania budowano w miastach województwa śląskiego, gdzie na 1 mieszkanie przypadało $116,4 \text{ m}^2$ powierzchni użytkowej i było ono większe o $29,1 \text{ m}^2$ od przeciętnego dla wszystkich 866 miast oraz o $42,2 \text{ m}^2$ większe niż w miastach województwa warmińsko-mazurskiego ($74,2 \text{ m}^2$). Znaczne pod tym względem są także różnice między miastami różnej wielkości. Nowe mieszkania w miastach małych w całym kraju są większe niż w pozostałych miastach, a największe z nich ($132,8 \text{ m}^2$) oddano w województwie świętokrzyskim; natomiast najmniejsze ($87,3 \text{ m}^2$) w województwie warmińsko-mazurskim. W obu pozostałych grupach, tj. w miastach średnich i dużych, największe mieszkania powstały na obszarze województwa śląskiego; ich powierzchnia użytkowa wynosiła odpowiednio $125,9 \text{ m}^2$ i $108,0 \text{ m}^2$.

Przestrzenne zróżnicowanie wielkości mieszkań oddanych do użytkowania w dziesięcioleciu 2000-2009, według grup wielkościowych miast, ilustrują kartogramy.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania
w okresie 2000-2009

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania
w okresie 2000-2009 (dok.)

5. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON

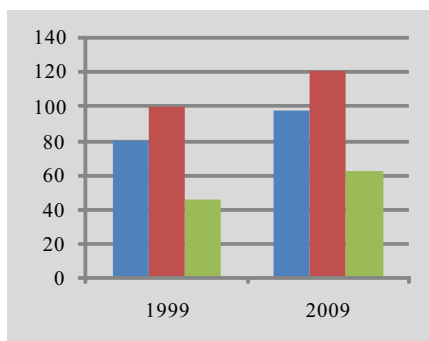
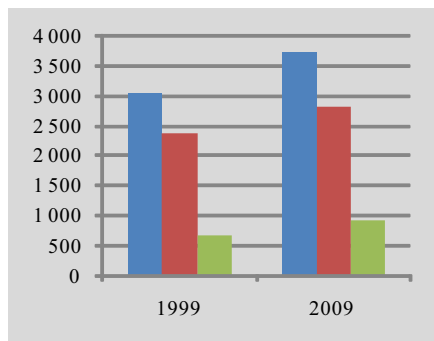
W 2009 r. w całym kraju w rejestrze REGON figurowało 3742,7 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co w stosunku do stanu z końca 1999 r. oznacza wzrost ich liczby o 701,3 tys., tj. o 23,1%. Zdecydowana większość z nich prowadzi działalność gospodarczą w miastach, gdzie w 2009 r. zlokalizowanych było 2807,3 tys. podmiotów, tj. o 439,4 tys. więcej niż w 1999 r. Zaznaczyć jednak należy, że w rozpatrywanym okresie średnie roczne tempo wzrostu liczby podmiotów na wsi (3,34%) było dwukrotnie wyższe niż w miastach (1,72%). Stąd o 2,9 pkt proc. zmniejszył się w tym czasie udział miast w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej na rzecz wzrostu udziału wsi.

Wobec różnic w dynamice ludności miast i wsi (wskaźnik dynamiki, odpowiednio 98,3 i 102,1), dla lepszego zobrazowania zmian liczbę podmiotów w 1999 i 2009 roku przeliczono na 1000 ludności. Otrzymany w ten sposób współczynnik dla całego kraju wzrósł z 79,5 w 1999 r. do 98,1 w 2009 r. Na 1000 mieszkańców miast w 1999 r. przypadało 100,0, a w 2009 r. 120,6 podmiotów gospodarki narodowej, natomiast na wsi odpowiednio 46,2 i 62,8.

Podmioty gospodarki narodowej w miastach i na wsi w latach 1999 i 2009

W tys.

Na 1000 mieszkańców

■ Polska
 ■ Miasta
 ■ Wies

* * *

Na koniec 2009 r. w opisywanych 866 miastach zarejestrowanych było 2764,4 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co w stosunku do stanu rejestru z końca 1999 r. oznacza zwiększenie ich liczby o 426,9 tys., tj. o 18,3%. Zaznaczyć przy tym należy, że wyraźnie większy wzrost przypada na początkowe lata tego dziesięcioletniego okresu. W pierwszym pięcioleciu (2000-2004) liczba podmiotów wzrosła o 15,8%, podczas gdy w następnych pięciu latach o 2,1%. W latach 2000-2009 tempo wzrostu liczby podmiotów było podobne w każdym województwie i we wszystkich trzech grupach wielkościowych miast, jednak w obu wyróżnionych podokresach terytorialne zróżnicowanie dynamiki było znaczne, co obrazują poniższe zestawienia.

Wskaźniki dynamiki liczby podmiotów gospodarki narodowej w latach 1999-2009

Miasta według grup wielkościowych	Polska	Województwo ze wskaźnikiem	
		najwyższym	najniższym
Razem	118,3	128,7 - pomorskie	105,2 - łódzkie
Małe	118,7	133,9 - opolskie	103,7 - łódzkie
Średnie	116,8	136,7 - pomorskie	101,7 - łódzkie
Duże	118,9	130,5 - mazowieckie	100,9 - podlaskie

Wskaźniki dynamiki liczby podmiotów gospodarki narodowej w latach 1999-2004

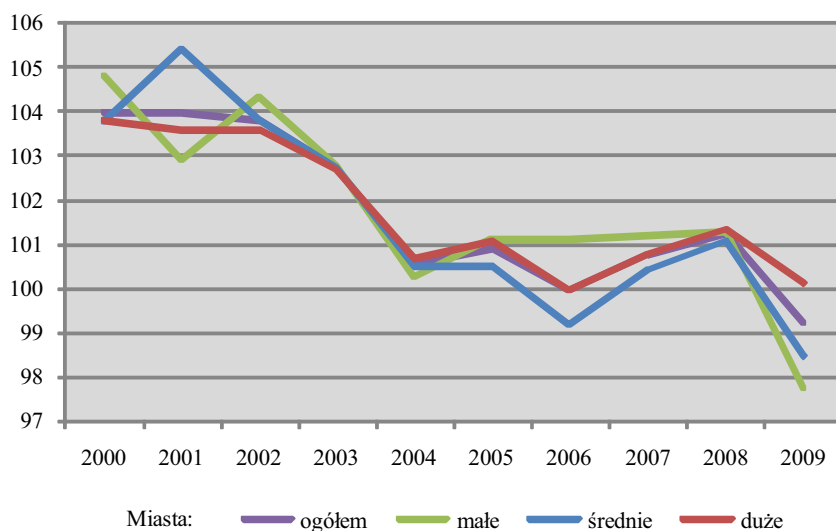
Miasta według grup wielkościowych	Polska	Województwo ze wskaźnikiem	
		najwyższym	najniższym
Razem	115,8	123,6 - świętokrzyskie	108,1 - podkarpackie
Małe	115,9	126,0 - opolskie	109,3 - podkarpackie
Średnie	117,2	125,6 - świętokrzyskie	105,1 - podkarpackie
Duże	115,1	126,4 - świętokrzyskie	105,3 - podlaskie

Wskaźniki dynamiki liczby podmiotów gospodarki narodowej w latach 2005-2009

Miasta według grup wielkościowych	Polska	Województwo ze wskaźnikiem	
		najwyższym	najniższym
Razem	102,1	109,7 - mazowieckie	87,8 - łódzkie
Małe	102,5	107,2 - małopolskie	87,6 - łódzkie
Średnie	99,6	110,7 - pomorskie	85,2 - łódzkie
Duże	103,3	112,5 - mazowieckie	89,9 - łódzkie

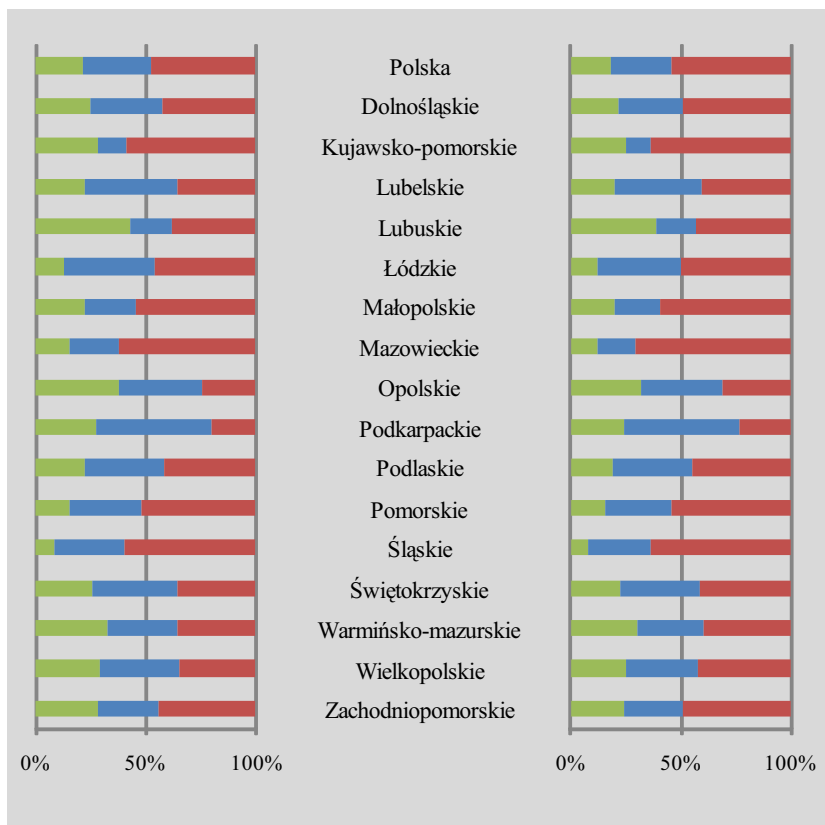
Liczba podmiotów gospodarki narodowej w miastach w latach 2000-2009

Rok poprzedni = 100

Struktura liczby podmiotów gospodarki narodowej według wielkości miast w latach 2000-2009 była zbliżona w ujęciu ogólnopolskim, natomiast znaczne jej różnice ujawniają się w przekroju wojewódzkim i wykazują duże podobieństwo do zróżnicowania w analogicznej strukturze ludności miejskiej. Udziały miast małych, średnich i dużych w ogólnej liczbie ludności miejskiej i w liczbie podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w miastach w 2009 r.

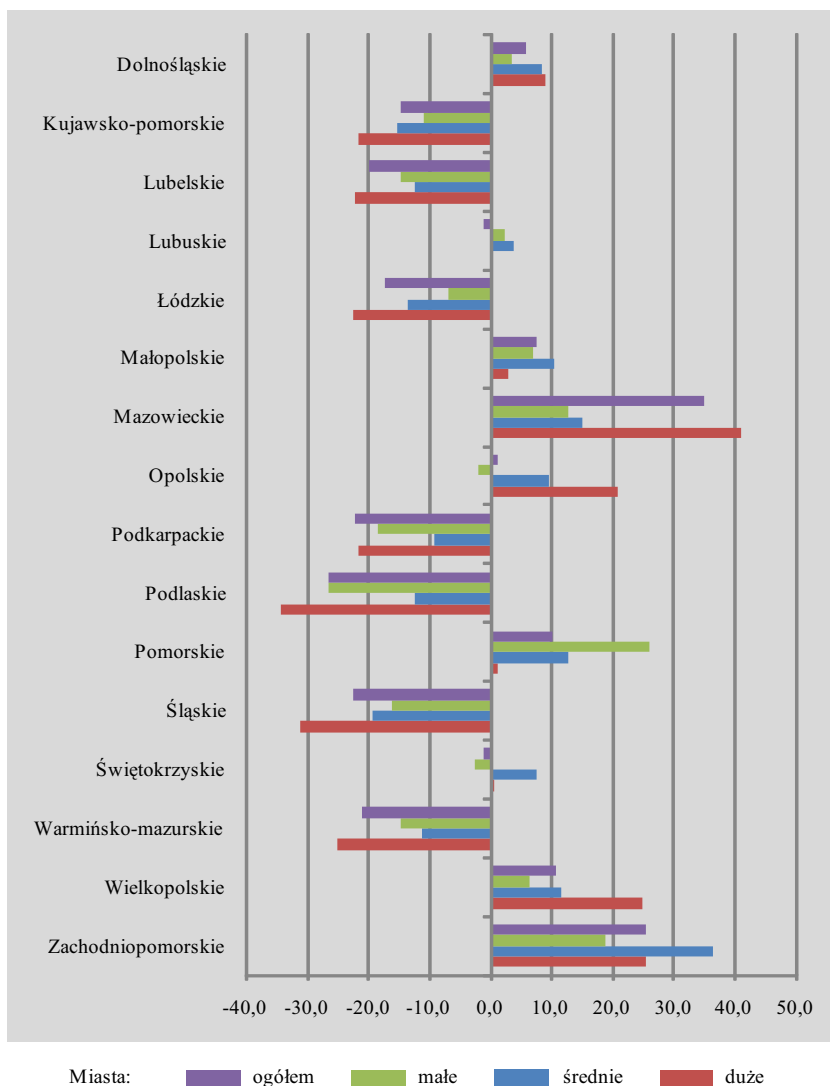
zilustrowano poniżej.

Miasta: ■ małe ■ średnie ■ duże

W końcu 1999 r. na tysiąc mieszkańców ogółem badanych miast zarejestrowanych było 100,1 podmiotów gospodarki narodowej. Do końca 2004 r. liczba ta wzrosła do 117,1 a w 2009 r. wynosiła 120,8. Podobną tendencję wzrostu odnotowano we wszystkich trzech grupach miast, niezależnie od znacznych różnic w poziomie zastosowanego do porównań współczynnika. W latach 1999, 2004 i 2009 na tysiąc mieszkańców w miastach małych przypadało odpowiednio: 88,7; 103,3 i 106,4, podmiotów gospodarki narodowej, w miastach średnich: 90,2; 106,4 i 107,0, a w miastach dużych: 111,4; 130,1 i 136,1.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej przypadających na tysiąc mieszkańców wykazuje znaczne zróżnicowanie terytorialne. Skalę różnic terytorialnych w poziomie obliczanego współczynnika ilustrują odchylenia poszczególnych województw od przeciętnej dla kraju.

Rozpiętość tego współczynnika dla ogółu miast w 2009 r. wyniosła 61,5 (155,8 w województwie mazowieckim; 94,3 w podlaskim). Różnica pomiędzy skrajnymi wartościami zastosowanej miary dla miast małych wyniosła 52,5 (w województwie pomorskim 132,4; w podlaskim 79,9), dla miast średnich 55,7 (w województwie zachodniopomorskim 143,4; w śląskim 87,7) i dla miast dużych 72,2 (w województwie mazowieckim 177,1; w podlaskim 101,8).

6. Podsumowanie

Charakter miast ze względu na różnorodność ich funkcji jest bardzo złożony, stąd wynika duże zróżnicowanie wewnętrzne całej ich zbiorowości. W niniejszej publikacji podjęto próbę pokazania różnic w rozwoju miast w zależności od ich wielkości.

Za wielu specjalistami zajmującymi się problematyką miejską, jako kryterium podziału przyjęto liczbę ludności w granicach administracyjnych miast, tworząc trzy grupy wielkościowe: miasta małe, średnie i duże. Rozpatrywanie różnic rozwoju miast według tego kryterium ograniczono jedynie do kilku wybranych dziedzin.

Autorzy są świadomi, że zasięg procesów różnokierunkowych zmian, szczególnie w aspekcie społecznym, coraz bardziej wykracza poza granice administracyjne. Różnice tempa i kierunków rozwoju poszczególnych miast w dużej mierze wynikają także z różnic ich położenia na mapie kraju. Obszary o rzadkiej sieci miast charakteryzują się silniejszą integracją miast ze wsią, a ich funkcje w dużym stopniu związane są z potrzebami wsi, podczas gdy na terenach wysoko zurbanizowanych funkcje miast zlokalizowanych w pobliżu dużych ośrodków miejskich wynikają głównie z charakteru ich wzajemnych powiązań.

Tematyka rozwoju miast będzie kontynuowana w kolejnych edycjach publikacji „Miasta w liczbach”. W następnym wydaniu (2012 r.) przedstawione zostaną różnice tempa i kierunków rozwoju miast z najbliższego otoczenia centrów regionalnych w stosunku do rozwoju pozostałych miast.

7. Tablice

 TABL. I. LUDNOŚĆ W MIASTACH
 Stan w dniu 31 XII

Województwa grupy wielkościowe miast	1999	2004	2009		
	w tys.			1999 = 100	2004 = 100
Miasta razem (866)	23357,6	23119,0	22886,4	98,0	99,0
małe	4852,4	4828,8	4801,9	99,0	99,4
średnie	7251,1	7200,3	7132,7	98,4	99,1
duże	11254,2	11089,9	10951,7	97,3	98,8
Dolnośląskie	2086,7	2051,2	2014,8	96,6	98,2
małe	517,7	510,7	502,8	97,1	98,5
średnie	685,4	670,5	654,3	95,5	97,6
duże	883,7	870,0	857,7	97,1	98,6
Kujawsko-pomorskie	1192,9	1177,0	1157,7	97,0	98,4
małe	329,7	328,6	327,2	99,2	99,6
średnie	151,8	151,6	149,7	98,6	98,8
duże	711,3	696,9	680,8	95,7	97,7
Lubelskie	1005,5	997,4	981,9	97,7	98,4
małe	222,4	219,0	214,9	96,6	98,2
średnie	423,9	422,4	417,5	98,5	98,8
duże	359,2	356,0	349,4	97,3	98,2
Lubuskie	652,5	648,2	642,5	98,5	99,1
małe	278,2	276,1	272,9	98,1	98,9
średnie	130,4	128,1	126,7	97,2	99,0
duże	243,8	244,1	242,9	99,6	99,5
Łódzkie	1718,1	1674,9	1627,6	94,7	97,2
małe	210,6	207,8	204,7	97,2	98,5
średnie	702,2	693,1	680,5	96,9	98,2
duże	805,3	774,0	742,4	92,2	95,9
Małopolskie	1601,6	1597,7	1587,3	99,1	99,3
małe	353,0	353,3	353,1	100,0	99,9
średnie	372,8	368,7	364,0	97,7	98,7
duże	875,8	875,7	870,2	99,4	99,4
Mazowieckie	3261,2	3278,0	3319,8	101,8	101,3
małe	505,7	513,1	523,2	103,5	102,0
średnie	702,3	716,6	732,2	104,3	102,2
duże	2053,1	2048,3	2064,4	100,5	100,8
Opolskie	544,6	531,1	517,2	95,0	97,4
małe	207,2	200,3	195,0	94,1	97,4
średnie	206,4	202,0	196,4	95,2	97,3
duże	131,0	128,9	125,8	96,0	97,6

TABL. I. **LUDNOŚĆ W MIASTACH (dok.)**
Stan w dniu 31 XII

Województwa grupy wielkościowe miast	1999	2004	2009		
	w tys.			1999 = 100	2004 = 100
Podkarpackie	856,2	848,7	854,6	99,8	100,7
małe	230,6	230,8	230,7	100,0	99,9
średnie	465,0	458,9	451,1	97,0	98,3
duże	160,6	159,0	172,8	107,6	108,6
Podlaskie	709,5	710,8	709,8	100,0	99,9
małe	162,7	160,9	159,3	97,9	99,0
średnie	258,0	257,8	255,8	99,1	99,2
duże	288,8	292,2	294,7	102,1	100,9
Pomorskie	1367,8	1364,5	1359,3	99,4	99,6
małe	216,3	216,1	214,6	99,2	99,3
średnie	434,2	436,0	440,2	101,4	101,0
duże	717,3	712,4	704,5	98,2	98,9
Śląskie	3793,6	3700,4	3622,2	95,5	97,9
małe	307,9	305,8	304,2	98,8	99,5
średnie	1194,4	1172,4	1154,0	96,6	98,4
duże	2291,2	2222,3	2164,1	94,4	97,4
Świętokrzyskie	596,4	584,1	568,2	95,3	97,3
małe	154,3	150,4	146,5	94,9	97,3
średnie	227,9	224,2	217,0	95,2	96,8
duże	214,2	209,5	204,8	95,6	97,8
Warmińsko-mazurskie	857,5	858,8	854,3	99,6	99,5
małe	284,1	282,9	278,8	98,1	98,5
średnie	274,1	274,4	272,7	99,5	99,4
duże	299,3	301,5	302,9	101,2	100,5
Wielkopolskie	1929,4	1924,7	1909,5	99,0	99,2
małe	542,2	546,7	549,7	101,4	100,5
średnie	694,3	698,4	698,6	100,6	100,0
duże	692,8	679,6	661,2	95,4	97,3
Zachodniopomorskie	1184,2	1171,3	1159,7	97,9	99,0
małe	329,6	326,4	324,5	98,5	99,4
średnie	327,9	325,2	321,9	98,2	99,0
duże	526,7	519,7	513,3	97,4	98,8

TABL. II. **LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM
W MIASTACH**

Stan w dniu 31 XII

Województwa grupy wielkościowe miast	Ludność w wieku					
	przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym	
	2000	2009	2000	2009	2000	2009
	w % ogółu ludności					
Miasta razem (866)	22,4	17,2	63,3	65,6	14,3	17,2
małe	25,6	19,1	61,4	65,6	13,0	15,3
średnie	24,1	18,2	63,0	65,7	12,9	16,2
duże	19,9	15,8	64,3	65,5	15,7	18,7
Dolnośląskie	21,3	16,3	63,6	66,0	15,1	17,8
małe	23,9	17,6	61,9	66,3	14,2	16,1
średnie	22,1	16,9	64,1	65,6	13,7	17,6
duże	19,1	15,1	64,2	66,1	16,6	18,9
Kujawsko-pomorskie	23,1	17,7	63,1	65,4	13,8	16,9
małe	25,8	19,5	61,0	65,0	13,2	15,5
średnie	24,4	18,4	62,8	65,8	12,8	15,7
duże	21,6	16,7	64,1	65,5	14,3	17,8
Lubelskie	24,5	17,9	63,1	66,1	12,4	16,0
małe	27,0	19,5	60,3	65,2	12,7	15,3
średnie	26,0	18,4	62,9	66,4	11,0	15,2
duże	21,0	16,3	65,2	66,2	13,8	17,5
Lubuskie	24,0	18,2	63,2	66,2	12,8	15,6
małe	26,0	19,3	61,9	66,2	12,1	14,5
średnie	24,2	18,4	62,2	65,7	13,6	15,9
duże	21,7	16,8	65,1	66,4	13,2	16,7
Łódzkie	20,4	16,0	63,5	65,3	16,1	18,7
małe	23,9	18,1	62,6	65,4	13,6	16,5
średnie	23,2	17,6	63,4	65,8	13,5	16,7
duże	17,1	14,0	63,9	64,8	19,0	21,2
Małopolskie	22,1	17,1	63,0	65,1	14,9	17,8
małe	25,6	19,2	60,6	64,5	13,8	16,3
średnie	24,6	18,3	61,9	64,8	13,5	16,8
duże	19,6	15,7	64,5	65,5	15,9	18,8
Mazowieckie	20,4	17,0	63,4	64,7	16,2	18,2
małe	25,0	20,1	61,8	64,7	13,2	15,1
średnie	23,8	19,5	63,4	65,2	12,8	15,3
duże	18,1	15,4	63,8	64,5	18,1	20,1
Opolskie	23,0	16,4	63,6	66,4	13,5	17,3
małe	24,6	17,1	62,8	66,9	12,6	16,0
średnie	23,2	16,6	62,7	65,3	14,0	18,1
duże	20,0	14,8	66,1	67,1	13,8	18,0

TABL. II. **LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM
W MIASTACH (dok.)**
Stan w dniu 31 XII

Województwa grupy wielkościowe miast	Ludność w wieku					
	przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym	
	2000	2009	2000	2009	2000	2009
	w % ogółu ludności					
Podkarpackie	25,8	18,2	61,8	66,3	12,4	15,5
małe	28,1	19,4	59,8	66,4	12,1	14,2
średnie	25,7	17,8	61,9	66,2	12,4	16,0
duże	23,0	17,5	64,2	66,6	12,9	15,9
Podlaskie	26,0	18,4	61,6	66,4	12,5	15,2
małe	28,0	19,0	59,2	66,1	12,7	14,9
średnie	28,1	19,6	60,5	66,2	11,4	14,2
duże	22,8	17,0	63,9	66,7	13,3	16,3
Pomorskie	22,6	18,0	63,2	64,8	14,2	17,2
małe	27,0	20,3	61,5	65,4	11,6	14,3
średnie	24,9	19,6	62,0	64,7	13,1	15,7
duże	19,8	16,3	64,4	64,6	15,7	19,0
Śląskie	22,0	16,8	64,1	65,8	13,9	17,5
małe	23,9	18,3	61,6	64,8	14,5	16,9
średnie	23,0	17,5	64,2	65,8	12,8	16,7
duże	21,2	16,2	64,4	65,8	14,4	18,0
Świętokrzyskie	22,8	16,4	63,1	65,7	14,1	17,9
małe	24,8	17,6	62,0	66,5	13,2	16,0
średnie	22,9	16,3	62,0	64,8	15,1	18,8
duże	21,2	15,7	65,0	66,1	13,8	18,2
Warmińsko-mazurskie	25,0	18,6	62,4	66,2	12,6	15,1
małe	26,8	19,6	60,4	65,5	12,8	14,9
średnie	26,2	19,2	61,8	66,0	12,0	14,8
duże	22,3	17,2	64,7	67,1	13,0	15,7
Wielkopolskie	23,1	18,0	63,2	65,7	13,7	16,3
małe	26,1	19,9	61,5	65,8	12,5	14,3
średnie	24,5	18,7	63,0	65,7	12,5	15,6
duże	19,4	15,6	64,7	65,7	15,9	18,7
Zachodniopomorskie	22,5	17,3	63,9	66,2	13,6	16,6
małe	25,5	19,0	62,0	65,9	12,5	15,1
średnie	24,0	18,0	64,2	66,7	11,8	15,3
duże	19,7	15,7	64,9	66,0	15,4	18,3

TABL. III. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W MIASTACH

Województwa grupy wielkościowe miast	Urodzenia			Zgony			Przyrost naturalny		
	2000- 2009	2000	2009	2000- 2009	2000	2009	2000- 2009	2000	2009
	na 1000 ludności								
Miasta razem (866)	92,2	8,8	10,6	94,4	9,3	10,0	-2,2	-0,4	0,6
małe	98,4	9,9	10,9	92,6	9,1	9,8	5,9	0,9	1,2
średnie	95,0	9,3	10,8	88,1	8,6	9,5	6,8	0,7	1,3
duże	87,6	8,0	10,4	99,4	9,8	10,4	-11,8	-1,8	-0,1
Dolnośląskie	86,7	8,3	10,0	99,0	9,5	10,9	-12,3	-1,3	-0,8
małe	91,0	8,9	10,1	102,4	9,9	11,0	-11,4	-1,1	-0,8
średnie	88,6	8,8	10,0	92,0	8,7	10,3	-3,3	0,1	-0,3
duże	82,7	7,5	10,0	102,5	10,0	11,2	-19,8	-2,4	-1,2
Kujawsko-pomorskie	92,9	9,2	10,5	93,9	9,3	10,1	-1,0	-0,1	0,4
małe	98,9	10,3	11,2	96,0	9,7	10,1	2,9	0,5	1,1
średnie	93,8	9,5	10,8	94,6	10,1	10,1	-0,8	-0,6	0,7
duże	89,8	8,7	10,2	92,8	9,0	10,1	-3,0	-0,3	0,0
Lubelskie	94,6	9,6	10,7	83,0	8,1	9,0	11,7	1,4	1,7
małe	97,8	10,3	11,0	91,9	9,1	10,2	5,9	1,2	0,8
średnie	94,2	9,7	10,4	72,7	6,9	8,0	21,5	2,7	2,4
duże	93,1	9,0	10,9	89,7	8,9	9,5	3,4	0,0	1,4
Lubuskie	96,1	9,2	11,0	87,8	8,4	9,8	8,3	0,8	1,3
małe	100,0	9,9	11,1	88,0	8,1	9,7	12,0	1,9	1,4
średnie	95,9	9,1	11,3	94,1	9,6	10,3	1,9	-0,6	0,9
duże	91,6	8,4	10,9	84,1	8,1	9,6	7,5	0,4	1,3
Łódzkie	84,3	8,0	9,9	117,9	11,8	12,4	-33,6	-3,8	-2,6
małe	91,8	9,0	10,6	104,5	10,2	11,2	-12,7	-1,2	-0,6
średnie	90,5	8,9	10,3	99,8	10,0	10,8	-9,3	-1,0	-0,5
duże	76,5	6,8	9,3	137,9	13,8	14,3	-61,4	-7,0	-5,0
Małopolskie	93,0	9,1	10,8	89,8	8,8	9,4	3,2	0,3	1,4
małe	99,5	10,2	11,2	87,1	8,2	9,1	12,4	1,9	2,1
średnie	98,2	10,2	11,0	83,7	8,2	9,0	14,5	2,0	1,9
duże	87,9	8,2	10,5	93,5	9,2	9,6	-5,6	-1,0	0,9
Mazowieckie	97,1	8,5	11,4	98,3	9,8	10,1	-1,2	-1,3	1,4
małe	109,1	10,5	11,8	96,5	9,7	9,9	12,7	0,7	1,9
średnie	108,5	10,0	12,4	88,8	8,9	8,9	19,7	1,1	3,5
duże	90,1	7,5	11,0	102,0	10,1	10,5	-12,0	-2,7	0,5
Opolskie	81,3	8,0	9,0	85,9	8,2	9,1	-4,5	-0,2	-0,1
małe	81,9	8,5	8,9	85,1	8,4	8,9	-3,2	0,1	-0,1
średnie	82,1	8,0	8,9	88,4	8,2	9,5	-6,3	-0,2	-0,6
duże	79,1	7,3	9,4	83,0	8,0	8,7	-3,8	-0,7	0,7

TABL. III. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W MIASTACH (dok.)

Województwa grupy wielkościowe miast	Urodzenia			Zgony			Przyrost naturalny		
	2000- 2009	2000	2009	2000- 2009	2000	2009	2000- 2009	2000	2009
	Na 1000 ludności								
Podkarpackie	92,1	9,5	10,2	75,8	7,4	8,2	16,3	2,1	2,0
małe	95,5	10,1	10,8	76,4	7,8	8,3	19,1	2,4	2,5
średnie	88,9	9,2	9,6	75,3	7,3	8,1	13,6	1,9	1,6
duże	96,6	9,2	11,1	76,4	7,2	8,6	20,2	1,9	2,4
Podlaskie	90,5	9,1	10,2	77,4	7,6	8,1	13,1	1,5	2,1
małe	87,4	10,0	9,8	84,8	8,2	9,4	2,7	1,7	0,3
średnie	92,6	9,3	10,2	72,5	6,9	7,7	20,1	2,3	2,5
duże	90,3	8,5	10,5	77,6	8,0	7,8	12,7	0,6	2,7
Pomorskie	99,7	9,4	11,5	90,2	8,8	9,4	9,5	0,6	2,0
małe	110,1	11,4	11,7	85,0	8,1	8,8	25,1	3,3	2,9
średnie	107,1	10,1	12,6	87,1	8,6	9,3	19,9	1,5	3,3
duże	92,0	8,4	10,7	93,7	9,2	9,8	-1,7	-0,7	0,9
Śląskie	88,6	8,6	10,2	99,1	9,6	10,6	-10,6	-1,0	-0,4
małe	95,0	9,7	10,6	100,3	10,0	10,3	-5,4	-0,3	0,3
średnie	92,2	8,9	10,5	95,3	9,2	10,5	-3,0	-0,3	0,0
duże	85,8	8,2	10,0	101,0	9,8	10,7	-15,3	-1,5	-0,7
Świętokrzyskie	83,6	8,4	9,5	91,3	8,7	9,7	-7,7	-0,3	-0,3
małe	88,1	9,0	9,6	92,1	8,6	9,8	-4,0	0,4	-0,2
średnie	81,0	8,6	8,8	99,0	9,4	10,5	-18,0	-0,9	-1,7
duże	83,2	7,9	10,0	82,3	8,1	8,8	0,9	-0,2	1,2
Warmińsko-mazurskie	96,6	9,5	11,1	84,6	7,9	9,1	12,0	1,6	2,0
małe	99,4	10,2	11,0	89,8	8,4	9,4	9,7	1,8	1,6
średnie	98,0	9,4	11,6	82,3	7,4	9,3	15,7	2,0	2,3
duże	92,7	9,0	10,8	81,9	7,9	8,7	10,8	1,2	2,2
Wielkopolskie	99,6	9,5	11,6	92,6	9,5	9,5	7,0	0,0	2,2
małe	107,0	10,5	12,2	92,2	9,4	9,3	14,8	1,1	3,0
średnie	100,6	9,8	11,8	85,3	8,8	8,9	15,3	1,1	2,9
duże	92,5	8,4	11,0	100,5	10,4	10,3	-8,0	-2,0	0,7
Zachodniopomorskie	90,8	8,9	10,0	91,3	8,9	9,9	-0,4	0,1	0,1
małe	98,3	10,0	10,4	91,3	9,0	9,9	7,0	0,9	0,5
średnie	92,5	9,2	10,4	82,5	7,9	9,1	10,0	1,3	1,2
duże	85,0	8,1	9,5	96,9	9,3	10,4	-12,0	-1,3	-0,9

TABL. IV. SALDO MIGRACJI OGÓLEM W MIASTACH

Województwa grupy wielkościowe miast	2000-2009	2000	2009	2000-2009	2000	2009
	w liczbach bezwzględnych			na 1000 ludności		
Miasta razem (866)	-418813	-20341	-42959	-18,2	-0,9	-1,9
małe	-96077	-3971	-8443	-19,8	-0,8	-1,8
średnie	-190748	-9341	-18096	-26,4	-1,3	-2,5
duże	-131988	-7029	-16420	-12,0	-0,6	-1,5
Dolnośląskie	-46991	-3245	-3972	-22,9	-1,6	-2,0
małe	-11824	-507	-1020	-23,0	-1,0	-2,0
średnie	-31873	-2433	-2903	-47,1	-3,5	-4,4
duże	-3294	-305	-49	-3,8	-0,4	-0,1
Kujawsko-pomorskie	-33066	-683	-3498	-28,2	-0,6	-3,0
małe	-4669	189	-583	-14,2	0,6	-1,8
średnie	-2882	-3	-315	-19,0	0,0	-2,1
duże	-25515	-869	-2600	-36,9	-1,2	-3,9
Lubelskie	-35524	-724	-3363	-35,8	-0,7	-3,5
małe	-10066	-324	-797	-45,5	-1,4	-3,7
średnie	-17633	-442	-1769	-41,7	-1,0	-4,3
duże	-7825	42	-797	-22,5	0,1	-2,3
Lubuskie	-15437	-842	-1475	-23,8	-1,3	-2,3
małe	-9389	-626	-868	-33,8	-2,2	-3,2
średnie	-4271	-314	-431	-33,1	-2,4	-3,4
duże	-1777	98	-176	-7,4	0,4	-0,7
Łódzkie	-33166	-1130	-3809	-19,8	-0,7	-2,3
małe	-3775	-163	-356	-18,1	-0,8	-1,7
średnie	-16616	-224	-2086	-23,8	-0,3	-3,1
duże	-12775	-743	-1367	-16,6	-0,9	-1,8
Małopolskie	-14200	-584	-1191	-9,0	-0,4	-0,8
małe	-3560	-259	-13	-10,1	-0,7	0,0
średnie	-15061	-1015	-1235	-40,6	-2,7	-3,4
duże	4421	690	57	5,2	0,8	0,1
Mazowieckie	69763	6797	4512	21,4	2,1	1,4
małe	10168	1305	1012	19,9	2,6	1,9
średnie	13268	2348	1052	18,6	3,3	1,4
duże	46327	3144	2448	22,8	1,5	1,2
Opolskie	-26157	-2031	-1938	-49,3	-3,7	-3,8
małe	-12241	-1010	-736	-60,5	-4,9	-3,8
średnie	-9730	-776	-784	-47,7	-3,7	-4,0
duże	-4186	-245	-418	-33,6	-1,9	-3,4

TABL. IV. SALDO MIGRACJI OGÓLEM W MIASTACH (dok.)

Województwa grupy wielkościowe miast	2000-2009	2000	2009	2000-2009	2000	2009
	w liczbach bezwzględnych			na 1000 ludności		
Podkarpackie	-30312	-1649	-2863	-35,7	-1,9	-3,4
małe	-5173	-207	-545	-22,2	-0,9	-2,3
średnie	-23084	-1208	-2243	-49,9	-2,6	-5,0
duże	-2055	-234	-75	-13,4	-1,5	-0,4
Podlaskie	-10121	651	-1444	-14,3	0,9	-2,0
małe	-3035	-64	-274	-18,8	-0,4	-1,7
średnie	-7345	-19	-752	-28,4	-0,1	-2,9
duże	259	734	-418	0,9	2,6	-1,4
Pomorskie	-18931	-426	-1812	-14,0	-0,3	-1,3
małe	-8290	-338	-958	-38,2	-1,6	-4,5
średnie	-3276	-63	185	-7,5	-0,1	0,4
duże	-7365	-25	-1039	-10,4	0,0	-1,5
Śląskie	-124339	-14130	-9457	-33,5	-3,7	-2,6
małe	-2396	-329	162	-7,8	-1,1	0,5
średnie	-37726	-4365	-2678	-32,0	-3,7	-2,3
duże	-84217	-9436	-6941	-37,9	-4,2	-3,2
Świętokrzyskie	-27119	-1482	-2659	-46,0	-2,5	-4,7
małe	-7402	-342	-825	-48,6	-2,2	-5,6
średnie	-9962	-577	-988	-43,9	-2,5	-4,5
duże	-9755	-563	-846	-46,6	-2,6	-4,1
Warmińsko-mazurskie	-17426	-472	-2334	-20,4	-0,6	-2,8
małe	-10391	-784	-1272	-36,5	-2,7	-4,5
średnie	-6948	-160	-652	-25,3	-0,6	-2,4
duże	-87	472	-410	-0,3	1,6	-1,4
Wielkopolskie	-33595	136	-5583	-17,6	0,1	-2,9
małe	-4091	240	-674	-7,5	0,4	-1,2
średnie	-8493	170	-1607	-12,2	0,2	-2,3
duże	-21011	-274	-3302	-31,4	-0,4	-5,1
Zachodniopomorskie	-22192	-527	-2073	-19,0	-0,4	-1,8
małe	-9943	-752	-696	-30,0	-2,3	-2,1
średnie	-9116	-260	-890	-28,0	-0,8	-2,8
duże	-3133	485	-487	-6,2	0,9	-1,0

TABL. V. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA W MIASTACH

Województwa grupy wielkościowe miast	2000-2009	2000	2009	2000-2009	2000	2009
	w liczbach bezwzględnych			na 1000 zawartych małżeństw		
Miasta razem (866)	846944	69389	109088	652,7	549,3	727,5
małe	125811	9411	15786	443,3	345,3	475,8
średnie	214362	18234	27442	507,0	441,9	562,8
duże	506771	41744	65860	857,6	722,3	968,2
Dolnośląskie	68270	5047	10133	607,3	449,5	791,1
małe	11142	871	1828	395,2	299,7	568,8
średnie	14993	1290	2135	383,5	321,4	491,8
duże	42135	2886	6170	933,7	669,9	1174,6
Kujawsko-pomorskie	33034	2857	3942	495,8	428,1	511,0
małe	6711	610	845	352,6	336,3	379,4
średnie	4720	649	786	553,7	765,3	776,7
duże	21603	1598	2311	552,9	398,4	516,3
Lubelskie	32438	2522	3553	547,3	445,4	524,0
małe	3936	282	427	282,5	220,1	268,2
średnie	13032	892	1876	509,3	361,3	639,2
duże	15470	1348	1250	783,4	705,0	554,8
Lubuskie	22432	1832	2449	633,9	528,7	571,3
małe	6591	443	870	434,1	299,3	457,9
średnie	3029	139	418	429,0	210,9	486,0
duże	12812	1250	1161	974,7	942,7	760,3
Łódzkie	34837	2826	3970	389,1	318,1	395,4
małe	4189	364	389	342,7	293,8	284,4
średnie	16228	1230	1781	406,8	317,6	389,0
duże	14420	1232	1800	385,4	326,6	439,6
Małopolskie	79488	5327	13242	882,9	601,6	1298,1
małe	10863	771	1228	489,9	366,8	476,0
średnie	11050	915	1252	479,6	412,9	498,0
duże	57575	3641	10762	1284,6	802,7	2107,3
Mazowieckie	225298	21975	30173	1243,2	1274,3	1467,0
małe	24474	2170	3501	783,5	748,5	958,7
średnie	40320	3874	6069	957,7	955,1	1273,4
duże	160504	15931	20603	1487,6	1548,2	1695,7
Opolskie	8963	841	1109	326,5	311,5	347,0
małe	2735	174	355	253,2	169,1	276,5
średnie	2811	198	213	267,4	183,3	183,6
duże	3417	469	541	556,9	793,6	719,4

TABL. V. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA W MIASTACH (dok.)

Województwa grupy wielkościowe miast	2000-2009	2000	2009	2000-2009	2000	2009
	w liczbach bezwzględnych			na 1000 zawartych małżeństw		
Podkarpackie	22401	1644	2946	447,2	347,1	516,2
małe	5462	297	558	388,6	226,0	352,7
średnie	9307	889	842	343,8	342,7	279,9
duże	7632	458	1546	852,0	553,1	1384,1
Podlaskie	27316	3286	3278	711,7	905,5	724,6
małe	3847	440	338	426,3	518,9	307,0
średnie	7576	575	1407	538,8	420,9	866,9
duże	15893	2271	1533	1039,1	1604,9	851,7
Pomorskie	70213	3867	8916	882,5	497,0	956,5
małe	8847	624	1163	660,1	488,3	744,6
średnie	20628	1463	2512	780,6	580,6	774,4
duże	40738	1780	5241	1025,4	446,9	1160,8
Śląskie	61042	3871	7468	291,7	192,6	303,2
małe	7218	429	669	414,2	260,8	323,7
średnie	18792	1198	2161	270,5	180,9	265,6
duże	35032	2244	4638	286,4	189,7	321,5
Świętokrzyskie	12144	1124	1045	346,7	318,3	269,9
małe	2382	169	193	249,5	179,6	192,0
średnie	3038	292	226	224,0	212,4	148,3
duże	6724	663	626	564,2	545,7	466,1
Warmińsko-mazurskie	34335	3311	3201	706,5	696,8	567,4
małe	7285	590	949	440,5	367,6	505,3
średnie	11619	1298	1182	733,3	823,1	629,1
duże	15431	1423	1070	951,4	906,4	567,6
Wielkopolskie	71844	5507	8079	644,3	507,7	615,6
małe	13156	749	1618	400,5	243,6	406,0
średnie	23464	2284	2341	554,4	551,6	468,1
duże	35224	2474	4120	969,3	681,2	995,9
Zachodniopomorskie	42889	3552	5584	678,8	569,8	740,2
małe	6973	428	855	383,5	237,6	392,2
średnie	13755	1048	2241	754,7	565,6	1029,9
duże	22161	2076	2488	827,8	804,7	780,4

TABL. VI. **POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ ODDANYCH DO UŻYTKOWANIA W MIASTACH**

Województwa grupy wielkościowe miast	2000-2009	2000	2009	2000-2009	2000	2009
	w tys. m ²			na 1 mieszkanie w m ²		
Miasta razem (866)	73899,4	5605,1	8908,8	87,3	80,8	81,7
małe	14189,2	893,7	1656,6	112,8	95,0	104,9
średnie	20434,6	1530,4	2380,7	95,3	83,9	86,8
duże	39275,6	3181,0	4871,5	77,5	76,2	74,0
Dolnośląskie	5317,8	370,5	726,2	77,9	73,4	71,7
małe	1118,2	75,1	164,8	100,4	86,2	90,2
średnie	1365,8	113,2	173,5	91,1	87,8	81,3
duże	2833,8	182,2	387,9	67,3	63,1	62,9
Kujawsko-pomorskie	2604,3	204,2	295,7	78,8	71,5	75,0
małe	681,5	48,9	78,3	101,6	80,1	92,7
średnie	392,4	44,4	54,4	83,1	68,5	69,2
duże	1530,4	110,9	162,9	70,8	69,4	70,5
Lubelskie	2874,1	199,6	307,1	88,6	79,1	86,4
małe	481,6	27,3	43,0	122,4	96,9	100,8
średnie	1246,3	80,3	153,2	95,6	90,0	81,6
duże	1146,2	91,9	110,9	74,1	68,2	88,7
Lubuskie	1954,9	141,1	205,0	87,1	77,0	83,7
małe	667,6	42,8	79,8	101,3	96,7	91,8
średnie	284,3	14,5	37,2	93,9	104,5	89,0
duże	1003,0	83,7	88,0	78,3	67,0	75,8
Łódzkie	3808,0	297,1	385,4	109,3	105,1	97,1
małe	535,3	39,3	51,6	127,8	107,9	132,7
średnie	1766,1	126,2	174,4	108,8	102,6	97,9
duże	1506,6	131,7	159,4	104,5	106,9	88,6
Małopolskie	6382,3	444,8	936,1	80,3	83,5	70,7
małe	1347,3	81,1	143,5	124,0	105,2	116,9
średnie	1171,0	90,5	125,4	106,0	99,0	100,1
duże	3864,0	273,1	667,2	67,1	75,0	62,0
Mazowieckie	18436,0	1786,1	2406,0	81,8	81,3	79,7
małe	2799,2	209,4	375,9	114,4	96,5	107,4
średnie	3562,7	299,7	489,2	88,4	77,4	80,6
duże	12074,1	1277,0	1540,9	75,2	80,2	74,8
Opolskie	891,2	69,3	103,2	99,4	82,4	93,1
małe	315,2	15,3	38,7	115,3	88,1	109,0
średnie	283,3	18,3	23,9	100,8	92,3	112,1
duże	292,6	35,7	40,7	85,6	76,2	75,1

TABL. VI. **POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ ODDANYCH DO UŻYTKOWANIA
W MIASTACH (dok.)**

Województwa grupy wielkościowe miast	2000-2009	2000	2009	2000-2009	2000	2009
	w tys. m ²			na 1 mieszkanie w m ²		
Podkarpackie	2421,7	160,9	268,6	108,1	97,9	91,2
małe	711,3	35,2	69,3	130,2	118,4	124,3
średnie	1075,9	86,1	93,0	115,6	96,8	110,5
duże	634,6	39,6	106,2	83,1	86,6	68,7
Podlaskie	2357,4	218,3	267,7	86,3	66,4	81,7
małe	472,6	39,3	39,6	122,9	89,3	117,0
średnie	719,1	49,9	101,2	94,9	86,8	71,9
duże	1165,6	129,1	126,9	73,3	56,9	82,8
Pomorskie	5677,6	302,0	710,3	80,9	78,1	79,7
małe	911,3	52,8	112,7	103,0	84,7	96,9
średnie	1685,5	111,6	202,9	81,7	76,3	80,8
duże	3080,8	137,5	394,7	75,6	77,3	75,3
Śląskie	7106,3	419,6	815,4	116,4	108,4	109,2
małe	956,1	55,4	89,8	132,5	129,0	134,3
średnie	2365,3	132,1	265,0	125,9	110,2	122,6
duże	3785,0	232,2	460,5	108,0	103,5	99,3
Świętokrzyskie	1285,0	101,2	102,7	105,8	90,1	98,3
małe	316,3	18,7	24,4	132,8	110,9	126,4
średnie	352,3	26,0	27,6	116,0	89,2	121,9
duże	616,4	56,4	50,8	91,7	85,1	81,1
Warmińsko-mazurskie	2546,8	196,0	238,8	74,2	59,2	74,6
małe	636,3	42,5	79,1	87,3	72,1	83,3
średnie	816,1	72,4	84,0	70,2	55,7	71,1
duże	1094,4	81,1	75,8	70,9	57,0	70,8
Wielkopolskie	6722,0	425,0	708,0	93,6	77,2	87,6
małe	1547,3	73,9	185,3	117,6	98,7	114,5
średnie	2305,9	186,0	232,3	98,3	81,4	99,2
duże	2868,8	165,1	290,4	81,4	66,7	70,5
Zachodniopomorskie	3513,9	269,3	432,5	81,9	75,8	77,5
małe	692,2	36,6	80,8	99,3	85,5	94,5
średnie	1042,5	79,3	143,6	75,8	75,6	64,1
duże	1779,2	153,5	208,1	80,3	73,9	83,6

TABL. VII. **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ
ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON
W MIASTACH**

Stan w dniu 31 XII

Województwa grupy wielkościowe miast	1999	2004	2009	1999	2004	2009
	w liczbach bezwzględnych			na 1000 ludności		
Miasta razem (866)	2337517	2707963	2764426	100,1	117,1	120,8
małe	430292	498623	510889	88,7	103,3	106,4
średnie	653742	766317	763308	90,2	106,4	107,0
duże	1253483	1443023	1490229	111,4	130,1	136,1
Dolnośląskie	218629	251324	255055	104,8	122,5	126,6
małe	44353	52334	55251	85,7	102,5	109,9
średnie	66528	77606	75467	97,1	115,7	115,3
duże	107748	121384	124337	121,9	139,5	145,0
Kujawsko-pomorskie	114367	131796	122773	95,9	112,0	106,1
małe	27520	32103	31186	83,5	97,7	95,3
średnie	11611	14026	13733	76,5	92,5	91,7
duże	75236	85667	77854	105,8	122,9	114,4
Lubelskie	87070	97499	99047	86,6	97,8	100,9
małe	16704	18810	19696	75,1	85,9	91,6
średnie	35296	39190	39536	83,3	92,8	94,7
duże	35070	39499	39815	97,6	111,0	113,9
Lubuskie	66134	76308	76818	101,4	117,7	119,6
małe	24791	29804	29702	89,1	108,0	108,8
średnie	12456	15062	14012	95,5	117,6	110,6
duże	28887	31442	33104	118,5	128,8	136,3
Łódzkie	160003	191822	168392	93,1	114,5	103,5
małe	19643	23251	20369	93,3	111,9	99,5
średnie	62537	74595	63580	89,1	107,6	93,4
duże	77823	93976	84443	96,6	121,4	113,7
Małopolskie	166552	193445	203539	104,0	121,1	128,2
małe	32936	37304	39993	93,3	105,6	113,3
średnie	35785	41211	42710	96,0	111,8	117,3
duże	97831	114930	120836	111,7	131,2	138,9
Mazowieckie	407339	471368	517168	124,9	143,8	155,8
małe	53198	60697	62263	105,2	118,3	119,0
średnie	73940	85721	89335	105,3	119,6	122,0
duże	280201	324950	365570	136,5	158,6	177,1
Opolskie	50208	60631	62976	92,2	114,2	121,8
małe	15197	19151	20348	73,3	95,6	104,4
średnie	18167	22420	22890	88,0	111,0	116,5
duże	16844	19060	19738	128,6	147,9	156,9

TABL. VII. **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ
ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON
W MIASTACH (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

Województwa grupy wielkościowe miast	1999	2004	2009	1999	2004	2009
	w liczbach bezwzględnych			na 1000 ludności		
Podkarpackie	76858	83086	84180	89,8	97,9	98,5
małe	18074	19759	20276	78,4	85,6	87,9
średnie	42530	44705	44129	91,5	97,4	97,8
duże	16254	18622	19775	101,2	117,1	114,5
Podlaskie	61866	69105	66939	87,2	97,2	94,3
małe	11010	12517	12727	67,7	77,8	79,9
średnie	21103	25254	24204	81,8	98,0	94,6
duże	29753	31334	30008	103,0	107,3	101,8
Pomorskie	138193	162925	177791	101,0	119,4	130,8
małe	23635	26664	28421	109,3	123,4	132,4
średnie	38499	47541	52634	88,7	109,0	119,6
duże	76059	88720	96736	106,0	124,5	137,3
Śląskie	313420	359231	355653	82,6	97,1	98,2
małe	24225	27941	27401	78,7	91,4	90,1
średnie	87216	101867	101211	73,0	86,9	87,7
duże	201979	229423	227041	88,2	103,2	104,9
Świętokrzyskie	55580	68716	68006	93,2	117,6	119,7
małe	13036	15091	15184	84,5	100,3	103,7
średnie	19686	24726	24813	86,4	110,3	114,4
duże	22858	28899	28009	106,7	138,0	136,7
Warmińsko-mazurskie	76063	83277	85221	88,7	97,0	99,8
małe	21797	24568	25544	76,7	86,8	91,6
średnie	22829	25409	26079	83,3	92,6	95,6
duże	31437	33300	33598	105,0	110,4	110,9
Wielkopolskie	208123	242663	251214	107,9	126,1	131,6
małe	52710	60713	61959	97,2	111,0	112,7
średnie	69709	82132	82805	100,4	117,6	118,5
duże	85704	99818	106450	123,7	146,9	161,0
Zachodniopomorskie	137112	164767	169654	115,8	140,7	146,3
małe	31463	37916	40569	95,5	116,2	125,0
średnie	35850	44852	46170	109,3	137,9	143,4
duże	69799	81999	82915	132,5	157,8	161,5

8. Aneks

Wykaz 866 miast

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta małe poniżej 20000 ludności					
Aleksandrów Kujawski	kujawsko-pomorskie	12290	Brzesko	małopolskie	16853
Alwernia	małopolskie	3358	Brzeszcze	małopolskie	11546
Annopol	lubelskie	2644	Brześć Kujawski	kujawsko-pomorskie	4614
Babimost	lubuskie	4184	Brzeziny	łódzkie	12289
Baborów	opolskie	3087	Brzozów	podkarpackie	7617
Baranów Sandomierski	podkarpackie	1428	Buk	wielkopolskie	6102
Barcin	kujawsko-pomorskie	7718	Bukowno	małopolskie	10590
Barczewo	warmińsko-mazurskie	7278	Busko-Zdrój	świętokrzyskie	16852
Bardo	dolnośląskie	2739	Bychawa	lubelskie	5266
Barlinek	zachodniopomorskie	14113	Byczyna	opolskie	3654
Barwice	zachodniopomorskie	3753	Bystrzyca Kłodzka	dolnośląskie	10375
Bełżyce	lubelskie	6936	Bytom Odrzański	lubuskie	4461
Biała	opolskie	2563	Bytów	pomorskie	16634
Biała Piska	warmińsko-mazurskie	3979	Cedynia	zachodniopomorskie	1622
Biała Rawska	łódzkie	3147	Chelmek	małopolskie	9053
Białobrzegi	mazowieckie	7338	Chelmża	kujawsko-pomorskie	15186
Biały Bór	zachodniopomorskie	2242	Chęciny	świętokrzyskie	4265
Biecz	małopolskie	4604	Chmielnik	świętokrzyskie	3898
Bieruń	śląskie	19534	Chocianów	dolnośląskie	8155
Bierutów	dolnośląskie	5047	Chociwel	zachodniopomorskie	3233
Biezuń	mazowieckie	1917	Chodecz	kujawsko-pomorskie	1884
Biskupiec	warmińsko-mazurskie	10299	Chodzież	wielkopolskie	19525
Biszynek	warmińsko-mazurskie	2438	Chojna	zachodniopomorskie	7398
Błachownia	śląskie	9891	Chojnów	dolnośląskie	14376
Błaszki	łódzkie	2097	Choroszcz	podlaskie	5448
Błażowa	podkarpackie	2142	Chorzelski	mazowieckie	2792
Błonie	mazowieckie	12330	Choszczno	zachodniopomorskie	15765
Bobolice	zachodniopomorskie	4364	Ciechanowiec	podlaskie	4931
Bodzentyn	świętokrzyskie	2246	Ciechocinek	kujawsko-pomorskie	10846
Bogatynia	dolnośląskie	18688	Cieszanów	podkarpackie	1949
Boguszów-Gorce	dolnośląskie	16187	Ciężkowice	małopolskie	2393
Bojanowo	wielkopolskie	2960	Cybinka	lubuskie	2680
Bolków	dolnośląskie	5304	Czaplinek	zachodniopomorskie	6838
Borek Wielkopolski	wielkopolskie	2527	Czarna Białostocka	podlaskie	9488
Borne Sulinowo	zachodniopomorskie	4632	Czarna Woda	pomorskie	3206
Braniewo	warmińsko-mazurskie	17672	Czarne	pomorskie	5930
Brańsk	podlaskie	3781	Czarnków	wielkopolskie	11226
Brok	mazowieckie	1890	Czempiń	wielkopolskie	5195
Brusy	pomorskie	4791	Czerniejewo	wielkopolskie	2612
Brwinów	mazowieckie	12315	Czersk	pomorskie	9648
Brzeg Dolny	dolnośląskie	12689	Czerwieńsk	lubuskie	4126

Wykaz 886 miast (cd.)

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta małe poniżej 20000 ludności (cd.)					
Człopa	zachodniopomorskie	2362	Głuszycza	dołnośląskie	6815
Człuchów	pomorskie	14292	Gniew	pomorskie	6723
Ćmielów	świętokrzyskie	3189	Gniewkowo	kujawsko-pomorskie	7214
Darłowo	zachodniopomorskie	14021	Gogolin	opolskie	6127
Dąbie	wielkopolskie	2003	Golczewo	zachodniopomorskie	2714
Dąbrowa Białostocka	podlaskie	5968	Golina	wielkopolskie	4387
Dąbrowa Tarnowska	małopolskie	11449	Golub-Dobrzyń	kujawsko-pomorskie	12970
Debrzno	pomorskie	5366	Gołańcz	wielkopolskie	3375
Dęblin	lubelskie	17775	Gołdap	warmińsko-mazurskie	13434
Dębno	zachodniopomorskie	13909	Goniądz	podlaskie	1953
Dobczyce	małopolskie	6230	Gorzów Śląski	opolskie	2590
Dobiegniew	lubuskie	3172	Gostynin	mazowieckie	18976
Dobra	wielkopolskie	1450	Gozdnica	lubuskie	3371
Dobra	zachodniopomorskie	2306	Góra	dołnośląskie	12371
Dobre Miasto	warmińsko-mazurskie	10465	Góra Kalwaria	mazowieckie	11445
Dobrodzień	opolskie	3975	Górowo Iławeckie	warmińsko-mazurskie	4431
Dobrzany	zachodniopomorskie	2340	Górzno	kujawsko-pomorskie	1358
Dobrzyń nad Wisłą	kujawsko-pomorskie	2240	Grabów nad Prosną	wielkopolskie	1960
Dolsk	wielkopolskie	1527	Grodków	opolskie	8690
Drawno	zachodniopomorskie	2404	Grodzisk Wielkopolski	wielkopolskie	13943
Drawsko Pomorskie	zachodniopomorskie	11385	Grójec	mazowieckie	15453
Drezdenko	lubuskie	10265	Grybów	małopolskie	5979
Drobin	mazowieckie	2900	Gryfice	zachodniopomorskie	16595
Drohiczyn	podlaskie	2038	Gryfów Śląski	dołnośląskie	6832
Drzewica	łódzkie	3962	Gubin	lubuskie	16668
Dukla	podkarpackie	2120	Hel	pomorskie	3743
Duszniki-Zdrój	dołnośląskie	4888	Hrubieszów	lubelskie	18381
Dynów	podkarpackie	6115	Iłowa	lubuskie	4003
Działoszyce	świętokrzyskie	1015	Iłża	mazowieckie	5104
Działoszyn	łódzkie	6149	Imielin	śląskie	8186
Dzierżoń	pomorskie	5533	Íńsko	zachodniopomorskie	2022
Frapol	lubelskie	1411	Iwonicz-Zdrój	podkarpackie	1780
Frombork	warmińsko-mazurskie	2432	Izbica Kujawska	kujawsko-pomorskie	2772
Garwolin	mazowieckie	16640	Jabłonowo Pomorskie	kujawsko-pomorskie	3694
Gąbin	mazowieckie	4069	Janikowo	kujawsko-pomorskie	9124
Gliniojeck	mazowieckie	3098	Janowiec Wielkopolski	kujawsko-pomorskie	4092
Głogów Małopolski	podkarpackie	5451	Janów Lubelski	lubelskie	11969
Głogówek	opolskie	5731	Jasień	lubuskie	4383
Głowno	łódzkie	15004	Jastarnia	pomorskie	3925
Głubczyce	opolskie	13301	Jastrowie	wielkopolskie	8497
Głuchołazy	opolskie	14736	Jaworzyna Śląska	dołnośląskie	5173

Wykaz 886 miast (cd.)

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta małe poniżej 20000 ludności (cd.)					
Jedlicze	podkarpackie	5630	Kolbuszowa	podkarpackie	9177
Jedlina-Zdrój	dolnośląskie	5062	Kolno	podlaskie	10534
Jedwabne	podlaskie	1929	Kolonowskie	opolskie	3341
Jelcz-Laskowice	dolnośląskie	15441	Koluszki	łódzkie	13454
Jeziorany	warmińsko-mazurskie	3326	Koniecpol	śląskie	6256
Jędrzejów	świętokrzyskie	16275	Konstancin-Jeziorna	mazowieckie	16871
Jordanów	małopolskie	5213	Konstantynów Łódzki	łódzkie	17699
Józefów	mazowieckie	19762	Korfantów	opolskie	1841
Józefów	lubelskie	2403	Koronowo	kujawsko-pomorskie	11032
Jutrosin	wielkopolskie	1908	Korsze	warmińsko-mazurskie	4469
Kalety	śląskie	8679	Kostrzyn	wielkopolskie	8965
Kalisz Pomorski	zachodniopomorskie	4213	Kostrzyn nad Odrą	lubuskie	17695
Kalwaria Zebrzydowska	małopolskie	4477	Kowal	kujawsko-pomorskie	3470
Kałużyn	mazowieckie	2927	Kowalewo Pomorskie	kujawsko-pomorskie	4101
Kamień Krajeński	kujawsko-pomorskie	2335	Kowary	dolnośląskie	11569
Kamień Pomorski	zachodniopomorskie	9124	Koziegłowy	śląskie	2444
Kamięnsk	łódzkie	2848	Kozienice	mazowieckie	17997
Kańczuga	podkarpackie	3175	Koźmin Wielkopolski	wielkopolskie	6678
Karczew	mazowieckie	10295	Koźuchów	lubuskie	9539
Kargowa	lubuskie	3667	Kórnik	wielkopolskie	7206
Karlino	zachodniopomorskie	5834	Krajenka	wielkopolskie	3681
Karpacz	dolnośląskie	4979	Krapkowice	opolskie	17704
Kartuzy	pomorskie	14951	Krasnobród	lubelskie	3104
Kazimierz Dolny	lubelskie	3438	Krasnystaw	lubelskie	19301
Kazimierza Wielka	świętokrzyskie	5661	Krobia	wielkopolskie	4060
Kąty Wrocławskie	dolnośląskie	5592	Krosno Odrzańskie	lubuskie	11863
Kcynia	kujawsko-pomorskie	4718	Krośniewice	łódzkie	4553
Kępice	pomorskie	3751	Kruszwica	kujawsko-pomorskie	9226
Kępno	wielkopolskie	14713	Krynica Morska	pomorskie	1353
Kęty	małopolskie	19028	Krynica-Zdrój	małopolskie	10879
Kietrz	opolskie	6267	Krzepice	śląskie	4503
Kisielice	warmińsko-mazurskie	2218	Krzyszowice	małopolskie	9996
Kleczew	wielkopolskie	4217	Krzywiń	wielkopolskie	1630
Kleszczelce	podlaskie	1409	Krzyż Wielkopolski	wielkopolskie	6300
Klecko	wielkopolskie	2648	Książ Wielkopolski	wielkopolskie	2736
Kłobuck	śląskie	13117	Kudowa-Zdrój	dolnośląskie	10111
Kłodawa	wielkopolskie	6714	Kunów	świętokrzyskie	3047
Knyszyn	podlaskie	2753	Kuźnia Raciborska	śląskie	5481
Kobylin	wielkopolskie	3130	Łądek-Zdrój	dolnośląskie	5969
Kobylka	mazowieckie	19291	Lesko	podkarpackie	5670
Kock	lubelskie	3482	Leśna	dolnośląskie	4587

Wykaz 886 miast (cd.)

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta małe poniżej 20000 ludności (cd.)					
Leśnica	opolskie	2839	Margonin	wielkopolskie	2980
Lewin Brzeski	opolskie	5871	Maszewo	zachodniopomorskie	3231
Leżajsk	podkarpackie	14155	Miasteczko Śląskie	śląskie	7343
Lędziny	śląskie	16 282	Miastko	pomorskie	10811
Libiąż	małopolskie	17391	Miechów	małopolskie	11562
Lidzbarsk	warmińsko-mazurskie	8165	Miejska Górka	wielkopolskie	3169
Lidzbarsk Warmiński	warmińsko-mazurskie	16297	Mieroszków	dolnośląskie	4466
Limanowa	małopolskie	14875	Mieszkowice	zachodniopomorskie	3534
Lipiany	zachodniopomorskie	4106	Międzybórz	dolnośląskie	2395
Lipno	kujawsko-pomorskie	14791	Międzychód	wielkopolskie	10915
Lipsk	podlaskie	2432	Międzylesie	dolnośląskie	2745
Lipsko	mazowieckie	5719	Międzyrzec Podlaski	lubelskie	17038
Lubaczów	podkarpackie	12398	Międzyrzecz	lubuskie	18549
Lubawa	warmińsko-mazurskie	9627	Międzyzdroje	zachodniopomorskie	5518
Lubawka	dolnośląskie	6301	Mikołajki	warmińsko-mazurskie	3760
Lubień Kujawski	kujawsko-pomorskie	1294	Mikstat	wielkopolskie	1832
Lubniewice	lubuskie	1942	Milanówek	mazowieckie	16056
Lubomierz	dolnośląskie	1841	Milicz	dolnośląskie	11876
Lubraniec	kujawsko-pomorskie	3157	Mitakowo	warmińsko-mazurskie	2700
Lubsko	lubuskie	14659	Miłomłyn	warmińsko-mazurskie	2348
Lwówek	wielkopolskie	2939	Miłosław	wielkopolskie	3560
Lwówek Śląski	dolnośląskie	9350	Mirosławiec	zachodniopomorskie	2659
Łabiszyn	kujawsko-pomorskie	4437	Mirsk	dolnośląskie	4123
Łańcut	podkarpackie	18018	Młynary	warmińsko-mazurskie	1800
Łapy	podlaskie	16167	Mogielnica	mazowieckie	2411
Łasin	kujawsko-pomorskie	3273	Mogilno	kujawsko-pomorskie	12317
Łask	łódzkie	18538	Mońki	podlaskie	10378
Łaskarzew	mazowieckie	4893	Morąg	warmińsko-mazurskie	14043
Łazy	śląskie	7131	Mordy	mazowieckie	1821
Łeba	pomorskie	3748	Moryń	zachodniopomorskie	1609
Łęczycza	łódzkie	15212	Mosina	wielkopolskie	12397
Łęknica	lubuskie	2517	Mrocza	kujawsko-pomorskie	4347
Łobez	zachodniopomorskie	10475	Mszana Dolna	małopolskie	7540
Łobżenica	wielkopolskie	3090	Mszczonów	mazowieckie	6263
Łochów	mazowieckie	6534	Murowana Goślina	wielkopolskie	10296
Łomianki	mazowieckie	16437	Muszyna	małopolskie	4965
Łosice	mazowieckie	7200	Myszyniec	mazowieckie	2950
Maków Mazowiecki	mazowieckie	9818	Myślenice	małopolskie	18174
Maków Podhalański	małopolskie	5811	Myślibórz	zachodniopomorskie	11617
Małogoszcz	świętokrzyskie	3867	Nakło nad Notecią	kujawsko-pomorskie	19266
Małomice	lubuskie	3585	Nałęczów	lubelskie	4270

Wykaz 886 miast (cd.)

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta małe poniżej 20000 ludności (cd.)					
Namysłów	opolskie	16241	Osieczna	wielkopolskie	2132
Narol	podkarpackie	2080	Osiek	świętokrzyskie	1988
Nasielsk	mazowieckie	7445	Ostroróg	wielkopolskie	1984
Nidzica	warmińsko-mazurskie	14461	Ostrów Lubelski	lubelskie	2239
Niemcza	dolnośląskie	3121	Ostrzeszów	wielkopolskie	14433
Niemodlin	opolskie	6842	Ośno Lubuskie	lubuskie	3794
Niepołomice	małopolskie	9384	Otmuchów	opolskie	5121
Nieszawa	kujawsko-pomorskie	1985	Ozimek	opolskie	9742
Nisko	podkarpackie	15542	Ożarów	świętokrzyskie	4679
Nowa Dęba	podkarpackie	11251	Ożarów Mazowiecki	mazowieckie	8620
Nowa Sarzyna	podkarpackie	6129	Paczków	opolskie	7996
Nowe	kujawsko-pomorskie	6134	Pajęczno	łódzkie	6733
Nowe Miasteczko	lubuskie	2825	Pakość	kujawsko-pomorskie	5787
Nowe Miasto Lubawskie	warmińsko-mazurskie	11068	Parczew	lubelskie	10090
Nowe Miasto nad Pilicą	mazowieckie	3870	Pasłęk	warmińsko-mazurskie	12102
Nowe Skalmierzyce	wielkopolskie	4961	Pasym	warmińsko-mazurskie	2548
Nowe Warpno	zachodniopomorskie	1236	Pelplin	pomorskie	8320
Nowogard	zachodniopomorskie	16779	Pełczyce	zachodniopomorskie	2674
Nowogrodzic	dolnośląskie	4031	Piaski	lubelskie	2659
Nowogród	podlaskie	2087	Piechowice	dolnośląskie	6497
Nowogród Bobrzański	lubuskie	5132	Pieniężno	warmińsko-mazurskie	2824
Nowy Dwór Gdański	pomorskie	9962	Pieńsk	dolnośląskie	5813
Nowy Staw	pomorskie	4363	Pieszycy	dolnośląskie	9370
Nowy Tomyśl	wielkopolskie	15015	Piława	mazowieckie	4337
Nowy Wiśnicz	małopolskie	2740	Pilica	śląskie	2008
Oborniki	wielkopolskie	17862	Pilzno	podkarpackie	4578
Oborniki Śląskie	dolnośląskie	8479	Piława Górna	dolnośląskie	6790
Obrzycko	wielkopolskie	2226	Pińczów	świętokrzyskie	11441
Odolanów	wielkopolskie	5019	Piotrków Kujawski	kujawsko-pomorskie	4396
Ogrodzieniec	śląskie	4429	Pisz	warmińsko-mazurskie	19431
Okonek	wielkopolskie	3870	Piwiczna-Zdrój	małopolskie	5836
Olecko	warmińsko-mazurskie	16061	Pleszew	wielkopolskie	17621
Olesno	opolskie	9999	Płoty	zachodniopomorskie	4070
Oleszyce	podkarpackie	3073	Pniewy	wielkopolskie	7738
Olsztynek	warmińsko-mazurskie	7606	Pobiedziska	wielkopolskie	8677
Opalenica	wielkopolskie	9247	Poddębice	łódzkie	7784
Opatów	świętokrzyskie	6698	Podkowa Leśna	mazowieckie	3842
Opole Lubelskie	lubelskie	8690	Pogorzela	wielkopolskie	2015
Ormeta	warmińsko-mazurskie	9215	Polanica-Zdrój	dolnośląskie	6850
Orzesze	śląskie	19090	Polanów	zachodniopomorskie	2915
Orzysz	warmińsko-mazurskie	5751	Połaniec	świętokrzyskie	8266

Wykaz 886 miast (cd.)

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta małe poniżej 20000 ludności (cd.)					
Połczyn-Zdrój	zachodniopomorskie	8463	Ropczyce	podkarpackie	15279
Poniatowa	lubelskie	9608	Różan	mazowieckie	2638
Poniec	wielkopolskie	2849	Ruciane-Nida	warmińsko-mazurskie	4674
Poręba	śląskie	8753	Rudnik nad Sanem	podkarpackie	6744
Prabuty	pomorskie	8571	Rychwał	wielkopolskie	2370
Praszka	opolskie	8084	Rydzyna	wielkopolskie	2696
Prochowice	dołnośląskie	3743	Ryki	lubelskie	9623
Proszowice	małopolskie	6145	Rymanów	podkarpackie	3580
Przasnysz	mazowieckie	16817	Ryn	warmińsko-mazurskie	2973
Przedbórz	łódzkie	3741	Rypin	kujawsko-pomorskie	16568
Przedecz	wielkopolskie	1780	Rzepin	lubuskie	6440
Przemków	dołnośląskie	6435	Sejny	podlaskie	5737
Przeworsk	podkarpackie	15746	Serock	mazowieckie	4023
Przysucha	mazowieckie	6170	Sędziszów	świętokrzyskie	6706
Pszów	śląskie	14045	Sędziszów Małopolski	podkarpackie	7158
Puck	pomorskie	11307	Sępólno	warmińsko-mazurskie	2030
Pułtusk	mazowieckie	19152	Sępólno Krajeńskie	kujawsko-pomorskie	9149
Puszczykowo	wielkopolskie	9575	Sianów	zachodniopomorskie	6619
Pyrzyce	zachodniopomorskie	12731	Siechnice	dołnośląskie	4077
Pyskowice	śląskie	19048	Siemiatycze	podlaskie	14931
Pyzdry	wielkopolskie	3203	Sieniawa	podkarpackie	2142
Rabka-Zdrój	małopolskie	13071	Sieraków	wielkopolskie	6090
Raciąż	mazowieckie	4676	Sierpc	mazowieckie	18502
Radków	dołnośląskie	2413	Siewierz	śląskie	5439
Radlin	śląskie	17739	Skalbmierz	świętokrzyskie	1299
Radomyśl Wielki	podkarpackie	3028	Skala	małopolskie	3678
Radymno	podkarpackie	5464	Skarszewy	pomorskie	6844
Radziejów	kujawsko-pomorskie	5759	Skaryszew	mazowieckie	4162
Radzionków	śląskie	17160	Skępe	kujawsko-pomorskie	3548
Radzymin	mazowieckie	9127	Skoczów	śląskie	14660
Radzyń Chełmiński	kujawsko-pomorskie	1901	Skoki	wielkopolskie	3972
Radzyń Podlaski	lubelskie	16053	Skórcz	pomorskie	3567
Rajgród	podlaskie	1710	Skwierzyna	lubuskie	10113
Rakoniewice	wielkopolskie	3322	Sława	lubuskie	3917
Raszków	wielkopolskie	2079	Sławków	śląskie	6950
Rawa Mazowiecka	łódzkie	17554	Sławno	zachodniopomorskie	13108
Recz	zachodniopomorskie	2971	Słomniki	małopolskie	4349
Rejowiec Fabryczny	lubelskie	4453	Słubice	lubuskie	16497
Resko	zachodniopomorskie	4350	Słupca	wielkopolskie	13943
Reszel	warmińsko-mazurskie	4937	Sobótka	dołnośląskie	6906
Rogoźno	wielkopolskie	11105	Sokolów Małopolski	podkarpackie	3972

Wykaz 886 miast (cd.)

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta małe poniżej 20000 ludności (cd.)					
Sokołów Podlaski	mazowieckie	18510	Szczuczyn	podlaskie	3506
Sokółka	podlaskie	18579	Szczyrk	śląskie	5798
Solec Kujawski	kujawsko-pomorskie	15279	Szczytna	dołnośląskie	5206
Sompolno	wielkopolskie	3610	Szklarska Poręba	dołnośląskie	6880
Sośnicowice	śląskie	1709	Szlichtyngowa	lubuskie	1371
Stary Sącz	małopolskie	9021	Szprotawa	lubuskie	12432
Staszów	świętokrzyskie	15201	Sztum	pomorskie	9702
Stawiski	podlaskie	2391	Szubin	kujawsko-pomorskie	9278
Stawiszyn	wielkopolskie	1564	Szydłowiec	mazowieckie	11907
Staporków	świętokrzyskie	5905	Ścinawa	dołnośląskie	5817
Stęszew	wielkopolskie	5596	Ślesin	wielkopolskie	3182
Stoczek Łukowski	lubelskie	2736	Śmigiel	wielkopolskie	5531
Stronie Śląskie	dołnośląskie	6082	Środa Śląska	dołnośląskie	8931
Strumień	śląskie	3443	Świątniki Górne	małopolskie	2156
Stryków	łódzkie	3524	Świdwin	zachodniopomorskie	15539
Strzegom	dołnośląskie	16598	Świeradów-Zdrój	dołnośląskie	4462
Strzelce Krajeńskie	lubuskie	10175	Świerzawa	dołnośląskie	2363
Strzelin	dołnośląskie	12128	Tarnogród	lubelskie	3351
Strzelno	kujawsko-pomorskie	5914	Terespol	lubelskie	5943
Strzyżów	podkarpackie	8775	Thuszczy	mazowieckie	7529
Sucha Beskidzka	małopolskie	9533	Tolkicko	warmińsko-mazurskie	2721
Suchań	zachodniopomorskie	1449	Torzyn	lubuskie	2470
Suchedniów	świętokrzyskie	8697	Toszek	śląskie	3492
Suchowola	podlaskie	2196	Trzcianka	wielkopolskie	16903
Sulechów	lubuskie	17608	Trzciel	lubuskie	2338
Sulejów	łódzkie	6412	Trzcińsko-Zdrój	zachodniopomorskie	2465
Sulejówek	mazowieckie	18980	Trzebiatów	zachodniopomorskie	10162
Sulęcín	lubuskie	10105	Trzebnica	dołnośląskie	12401
Sulmierzyce	wielkopolskie	2829	Trzemeszno	wielkopolskie	7840
Sułkowice	małopolskie	6425	Tuchoła	kujawsko-pomorskie	13948
Supraśl	podlaskie	4625	Tuchów	małopolskie	6603
Suraż	podlaskie	1004	Tuczno	zachodniopomorskie	1910
Susz	warmińsko-mazurskie	5606	Tuliszków	wielkopolskie	3371
Syców	dołnośląskie	10632	Tuszyn	łódzkie	7116
Szadek	łódzkie	2002	Twardogóra	dołnośląskie	6804
Szamocin	wielkopolskie	4258	Tyczyn	podkarpackie	3429
Szamotuły	wielkopolskie	18834	Tykocin	podlaskie	1918
Szczawnica	małopolskie	6050	Ujazd	opolskie	1662
Szczawno-Zdrój	dołnośląskie	5601	Ujście	wielkopolskie	3869
Szczębrzeszyn	lubelskie	5292	Ulanów	podkarpackie	1522
Szczekociny	śląskie	3838	Uniejów	łódzkie	2913

Wykaz 886 miast (cd.)

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta małe poniżej 20000 ludności (dok.)					
Ustka	pomorskie	16043	Wysoka	wielkopolskie	2728
Ustroń	śląskie	15492	Wysokie Mazowieckie	podlaskie	9303
Ustrzyki Dolne	podkarpackie	9375	Wyszogród	mazowieckie	2776
Wadowice	małopolskie	19305	Wyśmierzyce	mazowieckie	859
Warka	mazowieckie	11392	Zabłudów	podlaskie	2483
Warta	łódzkie	3381	Zagórów	wielkopolskie	2974
Wasilków	podlaskie	9607	Zagórz	podkarpackie	4985
Wąbrzeźno	kujawsko-pomorskie	13890	Zakroczym	mazowieckie	3311
Wąchock	świętokrzyskie	2749	Zalewo	warmińsko-mazurskie	2108
Wąsosz	dolnośląskie	2775	Zator	małopolskie	3719
Węglińiec	dolnośląskie	2961	Zawadzkie	opolskie	7940
Węgorzewo	warmińsko-mazurskie	11461	Zawichost	świętokrzyskie	1813
Węgorzyno	zachodniopomorskie	3021	Zawidów	dolnośląskie	4339
Węgrów	mazowieckie	12638	Ząbkowice Śląskie	dolnośląskie	15969
Wiązów	dolnośląskie	2330	Zbąszynek	lubuskie	5068
Wieleń	wielkopolskie	5899	Zbąszyń	wielkopolskie	7185
Wielichowo	wielkopolskie	1736	Zduny	wielkopolskie	4498
Wieliczka	małopolskie	19861	Zdzieszowice	opolskie	12971
Wieruszów	łódzkie	8647	Zelów	łódzkie	7967
Więcbork	kujawsko-pomorskie	5832	Zielonka	mazowieckie	17416
Wilamowice	śląskie	2878	Ziębice	dolnośląskie	9143
Wisła	śląskie	11249	Złocieniec	zachodniopomorskie	13244
Witkowo	wielkopolskie	7934	Złoczew	łódzkie	3451
Witnica	lubuskie	6881	Złotoryja	dolnośląskie	16394
Wleń	dolnośląskie	1854	Złotów	wielkopolskie	18255
Władysławowo	pomorskie	15059	Złoty Stok	dolnośląskie	2896
Włodawa	lubelskie	13508	Zwierzyniec	lubelskie	3278
Włoszczowa	świętokrzyskie	10700	Zwoleń	mazowieckie	8024
Wojcieszów	dolnośląskie	3939	Żabno	małopolskie	4221
Wojkowice	śląskie	9195	Żarki	śląskie	4547
Wolbrom	małopolskie	8996	Żarów	dolnośląskie	6904
Wolin	zachodniopomorskie	4879	Żelechów	mazowieckie	4123
Wolsztyn	wielkopolskie	13402	Żerków	wielkopolskie	2127
Wolczyn	opolskie	6057	Żmigród	dolnośląskie	6530
Wołów	dolnośląskie	12313	Żnin	kujawsko-pomorskie	14031
Woźniki	śląskie	4389	Żukowo	pomorskie	6481
Wronki	wielkopolskie	11462	Żuromin	mazowieckie	8813
Wschowa	lubuskie	14389	Żychlin	łódzkie	8537
Wyrzysk	wielkopolskie	5232			

Wykaz 886 miast (cd.)

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta średnie od 20000 do 99999 ludności					
Aleksandrów Łódzki	łódzkie	20746	Jarosław	podkarpackie	39962
Andrychów	małopolskie	21341	Jaśło	podkarpackie	37102
Augustów	podlaskie	30323	Jastrzębie-Zdrój	śląskie	92988
Bartoszyce	warmińsko-mazurskie	24869	Jawor	dolnośląskie	23865
Bełchatów	łódzkie	61135	Jaworzno	śląskie	95036
Będzin	śląskie	58706	Jelenia Góra	dolnośląskie	84564
Biała Podlaska	lubelskie	57876	Kamienna Góra	dolnośląskie	20627
Białogard	zachodniopomorskie	24303	Kędzierzyn-Koźle	opolskie	64596
Bielawa	dolnośląskie	30871	Kętrzyn	warmińsko-mazurskie	27672
Bielsk Podlaski	podlaskie	26381	Kluczbork	opolskie	25256
Biłgoraj	lubelskie	27198	Kłodzko	dolnośląskie	27941
Bochnia	małopolskie	29748	Knurów	śląskie	39207
Bolesławiec	dolnośląskie	40021	Koło	wielkopolskie	22965
Brodnica	kujawsko-pomorskie	27740	Kołobrzeg	zachodniopomorskie	44991
Brzeg	opolskie	37609	Konin	wielkopolskie	79516
Chełm	lubelskie	67650	Końskie	świętokrzyskie	20109
Chełmno	kujawsko-pomorskie	20209	Kościan	wielkopolskie	24053
Chojnice	pomorskie	39867	Kościerzyna	pomorskie	23101
Chrzanów	małopolskie	39049	Kraśnik	lubelskie	35430
Ciechanów	mazowieckie	45270	Krosno	podkarpackie	47534
Cieszyn	śląskie	35404	Krotoszyn	wielkopolskie	29507
Czechowice-Dziedzice	śląskie	34945	Kutno	łódzkie	46610
Czeladź	śląskie	33559	Kwidzyn	pomorskie	38192
Czerwionka-Leszczyń	śląskie	28199	Legionowo	mazowieckie	51646
Dębica	podkarpackie	46737	Leszno	wielkopolskie	64338
Działdowo	warmińsko-mazurskie	20953	Lębork	pomorskie	34657
Dzierżoniów	dolnośląskie	34168	Lubań	dolnośląskie	21697
Elk	warmińsko-mazurskie	57579	Lubartów	lubelskie	22600
Giżycko	warmińsko-mazurskie	29363	Lubin	dolnośląskie	74552
Głogów	dolnośląskie	67899	Lubliniec	śląskie	24173
Gniezno	wielkopolskie	69554	Luboń	wielkopolskie	29008
Goleniów	zachodniopomorskie	22404	Łaziska Górne	śląskie	22088
Gorlice	małopolskie	28296	Łęczna	lubelskie	20944
Gostyń	wielkopolskie	20494	Łomża	podlaskie	63357
Grajewo	podlaskie	22309	Łowicz	łódzkie	29672
Grodzisk Mazowiecki	mazowieckie	28053	Łuków	lubelskie	30437
Gryfino	zachodniopomorskie	21320	Malbork	pomorskie	38272
Hajnówka	podlaskie	21583	Mielec	podkarpackie	60799
Iława	warmińsko-mazurskie	32264	Mikołów	śląskie	38974
Inowrocław	kujawsko-pomorskie	76137	Mińsk Mazowiecki	mazowieckie	38370
Jarocin	wielkopolskie	25958	Mława	mazowieckie	29558

Wykaz 886 miast (cd.)

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta średnie od 20000 do 99999 ludności (cd.)					
Mragowo	warmińsko-mazurskie	21732	Sandomierz	świętokrzyskie	24621
Mysłowice	śląskie	74893	Sanok	podkarpackie	39287
Myszków	śląskie	32823	Siedlce	mazowieckie	77319
Nowa Ruda	dolnośląskie	23714	Siemianowice Śląskie	śląskie	70712
Nowa Sól	lubuskie	39945	Sieradz	łódzkie	43505
Nowy Dwór Mazowiecki	mazowieckie	27733	Skarżysko-Kamienna	świętokrzyskie	47893
Nowy Sącz	małopolskie	84556	Skawina	małopolskie	23716
Nowy Targ	małopolskie	33432	Skierniewice	łódzkie	48958
Nysa	opolskie	46308	Sochaczew	mazowieckie	37611
Oleśnica	dolnośląskie	36936	Sopot	pomorskie	38460
Olkusz	małopolskie	37015	Stalowa Wola	podkarpackie	63889
Oława	dolnośląskie	30904	Starachowice	świętokrzyskie	51875
Opoczno	łódzkie	22726	Stargard Szczeciński	zachodniopomorskie	69870
Ostrołęka	mazowieckie	53837	Starogard Gdański	pomorskie	48239
Ostrowiec Świętokrzyski	świętokrzyskie	72455	Suwałki	podlaskie	69499
Ostróda	warmińsko-mazurskie	33191	Swarzędz	wielkopolskie	30352
Ostrów Mazowiecka	mazowieckie	22529	Szczecinek	zachodniopomorskie	38174
Ostrów Wielkopolski	wielkopolskie	72403	Szczytno	warmińsko-mazurskie	25082
Oświęcim	małopolskie	40156	Śrem	wielkopolskie	29924
Otwock	mazowieckie	44216	Środa Wielkopolska	wielkopolskie	22001
Ozorków	łódzkie	20323	Świdnica	dolnośląskie	59620
Pabianice	łódzkie	69018	Świdnik	lubelskie	39899
Piaseczno	mazowieckie	41213	Świebodzice	dolnośląskie	22876
Piastów	mazowieckie	23018	Świebodzin	lubuskie	21714
Piekary Śląskie	śląskie	58519	Świecie	kujawsko-pomorskie	25635
Piła	wielkopolskie	74638	Świętochłowice	śląskie	54091
Piotrków Trybunalski	łódzkie	77810	Świnoujście	zachodniopomorskie	40765
Płońsk	mazowieckie	22461	Tarnobrzeg	podkarpackie	49419
Police	zachodniopomorskie	34120	Tarnowskie Góry	śląskie	60746
Polkowice	dolnośląskie	22216	Tczew	pomorskie	60291
Prudnik	opolskie	22663	Tomaszów Mazowiecki	łódzkie	65586
Pruszcz Gdański	pomorskie	26298	Turek	wielkopolskie	28679
Pruszków	mazowieckie	56515	Wąlczyk	zachodniopomorskie	25953
Przemyśl	podkarpackie	66389	Wągrowiec	wielkopolskie	25005
Pszczyna	śląskie	25466	Wejherowo	pomorskie	47188
Puławy	lubelskie	48898	Wieluń	łódzkie	23894
Racibórz	śląskie	56484	Wodzisław Śląski	śląskie	49033
Radomsko	łódzkie	48590	Wołomin	mazowieckie	36998
Rawicz	wielkopolskie	21044	Września	wielkopolskie	29144
Rumia	pomorskie	45679	Wyszaków	mazowieckie	27157
Rydułtowy	śląskie	21897	Zakopane	małopolskie	26737

Wykaz 886 miast (dok.)

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)	Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
Miasta średnie od 20000 do 99999 ludności (dok.)					
Zambrów	podlaskie	22353	Zgorzelec	dolnośląskie	31793
Zamość	lubelskie	66557	Żagań	lubuskie	26346
Zawiercie	śląskie	51963	Żary	lubuskie	38719
Ząbki	mazowieckie	27594	Żory	śląskie	62022
Zduńska Wola	łódzkie	43969	Żyrardów	mazowieckie	41143
Zgierz	łódzkie	57999	Żywiec	śląskie	32038
Miasta duże powyżej 100000 ludności					
M.st. Warszawa	mazowieckie	1714446	Łódź	łódzkie	742387
Białystok	podlaskie	294685	Olsztyn	warmińsko-mazurskie	176457
Bielsko-Biała	śląskie	175402	Opole	opolskie	125792
Bydgoszcz	kujawsko-pomorskie	357650	Płock	mazowieckie	126542
Bytom	śląskie	182749	Poznań	wielkopolskie	554221
Chorzów	śląskie	113007	Radom	mazowieckie	223397
Częstochowa	śląskie	239319	Ruda Śląska	śląskie	143394
Dąbrowa Górnicza	śląskie	127686	Rybnik	śląskie	141372
Elbląg	warmińsko-mazurskie	126419	Rzeszów	podkarpackie	172770
Gdańsk	pomorskie	456591	Sosnowiec	śląskie	219300
Gdynia	pomorskie	247859	Szczecin	zachodniopomorskie	406307
Gliwice	śląskie	196167	Tarnów	małopolskie	115158
Gorzów Wielkopolski	lubuskie	125383	Toruń	kujawsko-pomorskie	205718
Kalisz	wielkopolskie	107019	Tychy	śląskie	129449
Katowice	śląskie	308548	Wałbrzych	dolnośląskie	121363
Kielce	świętokrzyskie	204835	Włocławek	kujawsko-pomorskie	117402
Koszalin	zachodniopomorskie	106987	Wrocław	dolnośląskie	632146
Kraków	małopolskie	755000	Zabrze	śląskie	187674
Legnica	dolnośląskie	104178	Zielona Góra	lubuskie	117503
Lublin	lubelskie	349440			

Wykaz pozostałych 31 miast

Miasto	Województwo	Ludność (31 XII 2009)
8 miast, które w okresie 2000-2009 zmieniły grupę		
Grudziądz	kujawsko-pomorskie	99074
Marki	mazowieckie	26062
Pionki	mazowieckie	19301
Reda	pomorskie	20181
Słupsk	pomorskie	97087
Strzelce Opolskie	opolskie	19657
Tomaszów Lubelski	lubelskie	19913
Trzebinia - miasto	małopolskie	20194
23 miasta nowe, które w okresie 2000-2009 otrzymały status miejski		
Bobowa	małopolskie	3058
Boguchwała	podkarpackie	5912
Brzostek	podkarpackie	2619
Czechów	małopolskie	2284
Daleszyce	świętokrzyskie	2942
Dziwnów	zachodniopomorskie	2894
Halinów	mazowieckie	3583
Koprzywnica	świętokrzyskie	2539
Kosów Lacki	mazowieckie	2086
Krynki	podlaskie	2595
Krzanowice	śląskie	2179
Michałow	podlaskie	3390
Nekla	wielkopolskie	3351
Olszyna	dolnośląskie	4665
Prószków	opolskie	2668
Prusice	dolnośląskie	2195
Ryglice	małopolskie	2804
Rzgów	łódzkie	3347
Szczucin	małopolskie	4206
Tarczyn	mazowieckie	3882
Tyszowce	lubelskie	2137
Wojnicz	małopolskie	3486
Zakliczyn	małopolskie	1534

I. POLISH TOWNS IN 2009 (ABSTRACT)

- ***Towns against the background of the country***

At the end of 2009 897 Polish towns were inhabited by 23278.2 thous. people. Compared with the previous year, despite an increase in the number of towns by 5, the urban population decreased by 10.0 thous. persons; it should be noted, however, that this was the lowest decrease in the last ten years, when year on year population declines by a few thousand persons could be observed. In the whole period from the start of 2000 until the end of 2009 the urban population decreased by 423 thous. persons. This systematic decline of the urban population was also accompanied by a systematic, but small increase in the rural population, which amounted to 327 thous. persons. As a result of these changes, in the 10-year period of 2000-2009 the population of Poland decreased by 96 thous. persons.

These population changes are affected by three factors: the natural increase and migration balance, which are components of the population growth as well as an increase due to administrative changes. The importance of these elements varies both in different time intervals and between urban and rural areas. Population changes observed in Poland in 2009 were caused by the varying intensity of the three factors of demographic development in cities and in rural areas.

The decrease in the urban population in 2009 was the result of a decline in the number of inhabitants resulting from the negative net migration, which was offset by a positive natural increase and positive balance due to administrative changes. The population increase in rural areas, on the other hand, was caused by a difference between population growth and a decline due to a negative balance of administrative changes.

The increase in the urban population resulting from administrative decisions can be explained as an increase due to new rural areas being granted municipal rights, on the one hand, and an increase caused by the expansion

of existing towns to areas until now classified as rural. In both cases, the urban population increases at the expense of the rural population.

Changes in the ratio of the urban to rural population in the years of 2000-2009 were small and unidirectional: they were favorable to the rural population, as evidenced by the decreasing share of the urban population in the total population of the country, referred to as the urbanization coefficient. From 1945 this coefficient increased until 1991 when the urban population accounted for 62.0% of the total population of Poland, at which point almost half-a-century long tendency reversed. In the last decade (2000-2009) this share decreased year-on-year by 0.1% reaching 61.0% in 2009, compared to 2000, when it was at the level of 61.9%.

In the first eight years of the decade the negative natural increase in towns could still be observed and was mainly due to a deep decrease in births starting from 1998. For this reason, in the years 2000-2007 the urban population decreased by 77.5 thous. The positive natural increase from the years 2008 and 2009 (27.3 thous. in total) contributed to the lowering of this decline to 50.2 thous. over the whole decade. During the whole period, the natural increase in rural areas was positive, although relatively small, and it systematically decreased. Over the four years – from 2002 to 2005 – it didn't offset the decrease in towns, resulting in the overall negative natural increase for the whole country.

The total net migration during this whole period was negative in towns and positive in rural areas. The resulting decrease in the urban population was large and amounted to 420.5 thous. persons.

At the end of 2009, out of the total of 897 Polish towns, 23 were newly created in the decade of 2000-2009. The total population of these towns in 2009 amounted to 70356 persons, i.e. 0.3% of the total urban population of Poland. The largest of them are: Boguchwała in the Podkarpackie Voivodship (5912 inhabitants), and the smallest – Zakliczyn in the Małopolskie Voivodship (1534 inhabitants).

The most significant "enrichment" of the urban network was observed in the Małopolskie Voivodship, where six settlement units were granted municipal rights, adding a total of 17378 inhabitants to the urban population of the voivodship. The most considerable population increase can be observed in the town of Halinów (the Mazowieckie Voivodship) – by 410 persons, i.e. by 13.3%.

Throughout the period of 2000-2009 the feminization ratio and its difference between urban and rural areas were at a similar level. The number of women per 100 men in towns increased only from 110 in 2000 to 111 in 2009, remaining at 101 in rural areas. The feminization ratio for the whole country increased from 106 to 107.

Significant changes, however, could be observed in the population structure. A fall in the number of births starting from the beginning of the 90s led to a decline in the pre-working age population (0-17 years). The percentage of this age group in towns decreased from 22.4% in 2000 to 17.2% in 2009, a change of 5.2%, whereas the population boom initiated in the preceding decade caused a rise in the working age population: it increased in towns from 63.3 to 65.6. More serious changes in the population structure in terms of economic age were to be observed in rural areas. As a result of such relations a large fall in age dependency ratios could be observed. Moreover, there was a considerable increase in the post-working age population (by 2.9% during the decade) in urban areas.

The size and territorial structure of the network of Polish cities is largely shaped by historical circumstances and is only slowly affected by administrative changes to reflect the processes of demographic and economic development. Despite noticeable effects of social and cultural changes in lifestyle becoming increasingly widespread regardless of the place of residence, the inter-regional differences between towns are still considerable, both in terms of town network density and town size. Average development indices are not entirely representative for different size classes or in every part of the country.

The next part of this presentation describes regional differences in the urban network and population as well as some elements of urban development by population size in the decade of 2000-2009.

As was the case in previous editions, towns were divided into seven size classes; these classes were then grouped into 3 main categories: small and medium towns, and large cities. As can be seen, the majority of Polish towns are towns of up to 10 thous. inhabitants, accounting for 55.4% (34.7% of towns up to 5 thous. and 20.7% – from 5 thous. to 10 thous. inhabitants).

- ***Territorial diversification of the urban network and urban population in 2009***

At the end of 2009 897 settlement units had a town status; they all occupied an area of 21402 km², i.e. 6.8% of the total area of the country. On average, the area of the country per one town amounted to 349 km². The highest density of the urban network can be observed in the Śląskie Voivodship, where the area per town ratio amounts to 173.7 km². The network density index in the following voivodships is below 300 km²: Dolnośląskie (219.2 km²), Małopolskie (257.3 km²), Opolskie (268.9 km²) and Wielkopolskie (273.6 km²). The northern and eastern regions of the country are characterised by smaller density, while the lowest density in 2009 could be observed in the Lubelskie Voivodship, where the index was equal to 612.7 km².

The largest number of towns is located in the Wielkopolskie Voivodship (109, i.e. 12.2% of the total number of Polish towns). Most of them (81.7%) are small towns, with populations below 20 thous. inhabitants (of which 10 towns have populations below 2 thous. persons).

Out of the 181 medium towns, 43.6% were located in 4 voivodships: Śląskie (24), Mazowieckie (20), Wielkopolskie (18) and Dolnośląskie (17). Every third large city is situated in the most urbanized Śląskie Voivodship.

Poland's urban population in 2009 comprised 23278.2 thous. persons, i.e. 61% of the country's population. The most urbanized voivodship was the Śląskie Voivod-

ship (78.1%). A high urbanization coefficient were also observed in the Dolnośląskie (70.3%) and Zachodniopomorskie (68.7%) voivodships. In four voivodships (Małopolskie, Lubelskie, Świętokrzyskie, Podkarpackie) the urban population was less than half of the total population.

The average town in 2009 had an area of 23.9 km² and 26 thous. inhabitants. The range of differences between the average town size coefficient by voivodship amounts to 41.2 km² and in terms of population, 35.7 thous. The largest average town, both in terms of area and population can be found in the Śląskie Voivodship (it is almost double the size of the average town in the country). The smallest average town area was recorded in the Warmińsko-mazurskie Voivodship, and the smallest average town population – in the Lubuskie Voivodship.

The number of inhabitants per 1 km² of the total area of Polish towns was 1088. The highest average population density is to be found in towns of the Mazowieckie Voivodship (1564 persons) and Kujawsko-pomorskie Voivodship (1517 persons). Other voivodships with a high level of average population density (1432 persons 1 km²) in towns are Łódzkie and Warmińsko-mazurskie. The average population density is the lowest in towns of the Opolskie Voivodship (706 persons per 1 km²).

Inhabitants of large cities in 2009 accounted for 47% of the total urban population of the country. In 4 voivodships (Mazowieckie, Śląskie, Kujawsko-pomorskie and Małopolskie) more than a half of the urban population lives in large cities. The group of large cities includes all the voivodship capital cities.

In 2009, the population of the voivodships capitals accounted for 33.1% of the total urban population of the country. Particular voivodships differ in terms of what percentage of their total urban population live in capital cities. For example: the population of Warsaw accounted for 50.8% of the total urban population of the Mazowieckie Voivodship, while the population of Katowice constituted only 8.5% of all town inhabitants of the Śląskie Voivodship.

II. SOME ELEMENTS OF URBAN DEVELOPMENT BY SIZE GROUPS IN THE PERIOD 2000-2009 (ABSTRACT)

- **Introduction**

This chapter contains a comparative analysis of urban development depending on the size class of towns, that is according to the division presented earlier, into small and medium towns and large cities. The presentation also takes into account regional differences in relations between these town groups.

The granting of municipal rights and changes in the size of population result in some towns being categorised into lower or higher size classes, which means that the content of particular groups may vary in time; as a result, data from various years are not fully comparable. To assure statistical correctness of our comparative analysis, out of the total of 897 towns, 866 were selected, which at the beginning and at the end of the decade under analysis (from the end of 1999 until the end of 2009) belonged to the same size class. At the end of 2009 the set of 866 towns accounted for 96.5% of the total number of Polish cities (897) and their inhabitants constituted 98.3% of the total urban population. The analysis was not concerned with 31 towns, of which 23 received town status and 8 were moved to another size class during the period. The full list is presented in the appendix.

- **Demographic changes**

The decade (2000-2009) saw a number of important changes in the relations between demographic indices for urban and rural areas, with a clear trend towards the disappearance of differences. Apart from a fall in most components of vital statistics per 1000 population, one could also observe fewer differences in the structure of inhabitants by biological and economic age groups. The rate of changes in the population of rural areas was slightly faster and their direction, as evidenced by some indices, was the opposite to trends taking place in towns.

The number of marriages contracted per 1000 inhabitants increased both in urban and in rural areas, but the urban increase was higher and hence in 2009

the index for both groups was at a similar level. Across the whole country the number of births and deaths increased; however, the increase in the number of births in towns was almost three times as high as in the case of deaths, while in rural areas the opposite was the case. Following such changes, the difference in the rate of natural increase per 1000 inhabitants between urban and rural areas was three times lower (from 1.8 percentage point in 2000 to 0.6 percentage point in 2009), although it remained higher in rural areas. The difference in divorce rate between urban and rural areas at the start and end of the decade was similar, with an overall increase observed for the whole country. However, given the different age structure of urban and rural populations, it makes more sense to use the refined divorce rate (per 1000 existing marriages). In urban areas it increased from 6.5 in 2000 to 9.5 in 2009, whereas in rural areas it more than doubled from 1.8 to 4.5.

Changes in population age structure between urban and rural areas were presented in the first chapter, but below we provide a summary showing a tendency in the median age of the urban and rural population by sex. In other words, it is the age which half of the population has exceeded and another half has yet not reached.

Changes in the median age in successive time intervals reflect changes in the relationship between births and deaths. Observation of this parameter over a longer period makes it possible to recognize tendencies connected with the process of population ageing. Both in urban and in rural areas in both five-year subperiods of the decade in question a rise in the median age could be observed, with a faster rise recorded until 2005 than in the following 5 years.

Analyzing towns and cities in terms of population size one can notice that the smallest towns, especially those belonging to the two lowest size classes (below 10 thous. inhabitants) are demographically much more similar to rural than urban areas.

* * *

In 2009 the 866 towns under analysis were home to 22.9 million inhabitants, accounting for 98.3% of the total urban population of the country. Assuming the number of inhabitants as a criterion of town size, towns were divided into three groups (for further comparisons): small towns – below 20000 inhabitants, medium towns – from 20000 to 99999, large cities – 100000 and more.

Compared to the end of 1999, the population of those towns decreased by 471.3 thous. ,by i.e. 2.0%. One should note that the decrease in population was even in both five-year subperiods of the decade, that is 1.0%.

The index of population dynamics does not exhibit significant regional variation. The range of differences between voivodships for all towns in 2009 (compared to 1999) amounted to 7.1 (101.8 in the Mazowieckie Voivodship and 94.7 in the Łódzkie Voivodship). The range of differences for small towns was 9.4 (103.5 in the Mazowieckie Voivodship and 94.1 in the Opolskie Voivodship), for medium towns 9.1 (104.3 in the Mazowieckie Voivodship and 95.2 in the Opolskie and Świętokrzyskie Voivodships). The largest range of differences across voivodships in the country was observed in the group of large cities – 15.4 (107.6 in the Podkarpackie Voivodship and 92.2 in the Łódzkie Voivodship).

In all of the 866 towns the index was characterized by large variation and ranged from 81.2 to 140.1.

The range of differences between towns belonging to the class of small towns amounted to 58.9 (140.1 – the town of Borne Sulinowo and 81.2 – the town of Toczec), in the group of medium towns 47.9 (137.6 – the town of Ząbki and 89.7 – the town of Sopot) and for large cities 16.1 (107.6 – Rzeszów and 91.5 – Wałbrzych).

The percentage of population living in small, medium towns and large cities in the total urban population differs considerably between voivodships. It is worth noting that 75.7% of the urban population in the Opolskie Voivodship lives in small and medium towns. This is probably due to local natural conditions.

At the end of 2009 the range of differences across voivodships amounted in percentage points to 34.1 for small towns (42.5 in the Lubuskie Voivodship and 8.4 in the Śląskie Voivodship), for medium towns 39.9 (52.8 in the Podkarpackie Voivodship and 12.9 in the Kujawsko-pomorskie Voivodship) and for large cities 42.2 (62.2 in the Mazowieckie Voivodship and 20.2 in the Podkarpackie Voivodship).

A decrease in town populations due to various reasons (e.g. population booms and depressions) is reflected in the population age structure. From the point of view of urban development the population age structure is a key economical indicator. The following summary describes the main changes in the population age structure of Polish towns:

One of the evident changes in the age structure of the urban population (compared to 2000) is a decrease in the percentage of the pre-working age population. The percentage of this age group decreased from 22.4% in 2000 to 17.2% in 2009. However, the percentage of the working age population rose from 63.3 to 65.6 (by 2.3 points) and the post-working age population from 14.3 to 17.2 (by 2.9 points).

Similar trends in population age structure were to be observed in all three size classes of towns. The biggest decline in the share of the pre-working age population in the total population could be observed in the class of small towns (by 6.5 percentage points) and the smallest in the group of large cities (by 4.1 percentage points). The share of the working age population increased mostly in the group of small towns (by 4.2 percentage points), and the post-working age population in the group of medium towns (by 3.3 percentage points). In the regional dimension, the smallest percentage of the pre-working age population can be observed in the central part of the country. Changes in the population age structure observed in the decade of 2000-2009 led to a decline in the demographic dependency ratio. In spite of this, the dependency ratio for the older generation is very unsatisfactory from the economic point of view – the number of persons at post-working age per

100 persons at working age is on the increase: most significantly in large cities (by 4.0). The trends of dynamics were rather stable.

In the period between 2000 and 2009 2124.4 thous. live births were registered. In the last year of the decade the number of live births was 242317 – almost 40 thous. more than in 2000.

Of the total number of 2.1 million live births, in the period between 2000 and 2009 over 45% were registered in large cities (960.9 thous.). In the group of medium towns 686.0 thous. live births were registered, and 477.6 thous. in small towns.

In 2009 112587 babies were born in large cities, which is almost 47% of the total number of births in Polish towns (the highest share within the decade).

For better comparison, the number of births was recalculated per 1000 inhabitants. For the period of 2000-2009 this index for all towns amounted to 92.3. In terms of town size classes, it was the highest in the group of small towns, with 98.5 births per 1000 inhabitants. It was the lowest in large cities (87.7). There is, however, a considerable variation in the index, especially in the case of small towns (from 82.1% for the Opolskie Voivodship to 110.2 in the Pomorskie Voivodship). It should be stressed that the evidently higher index variation in groups of towns can be observed in the first part of the decade. The highest dynamics can be observed in the group of large cities, where the index increased from 8.0 to 10.4.

During the decade 2176 thous. deaths were registered. The number was lowest in 2002; in the following years, it increased, reaching 228021 deaths in 2009.

Over 50% of deaths registered in Polish towns in this period occurred in large cities. Using a comparable measure, i.e. the re-calculated number of deaths per 1000 population one can observe that the index computed for the period of 2000-2009 for all towns was 94.5. It was highest (99.5) in large cities. The lowest number of deaths per 1000 inhabitants was observed in medium towns – 88.3.

This index varies across regions both for the whole population of towns and for particular size class. The range of differences for all of towns amounted to 42.3

(118.2 in the Łódzkie Voivodship and 75.9 in the Podkarpackie Voivodship). In the case of small towns, the range was 28.3 (104.7 in the Łódzkie Voivodship and 76.4 in the Podkarpackie Voivodship), for medium towns 27.4 (100.0 in the Łódzkie Voivodship and 72.6 in the Podlaskie Voivodship) and for large cities 61.9 (138.4 in the Łódzkie Voivodship and 76.5 in the Podkarpackie Voivodship).

Between 2000 and 2009 14.3 thous. infant deaths were registered. Most infant deaths were registered in large cities (47.7%). In 2009 1360 infant deaths were recorded in the whole population of towns, which – compared to 2000 – accounts for 19.7 percent decrease. The most significant decrease in relation to 2000 occurred in the group of medium towns (by 28.7%) and the lowest (by 11.9%) in large cities. Although the total number of infant deaths in towns systematically declined, the rate of this decrease was unstable and fluctuated in time.

The refined rates of infant mortality (per 1000 live births) for the whole period amounted to 6.7. In particular town size groups it ranged from 6.3 (medium towns) to 7.1 (large cities). It consistently decreased year-on-year.

When analyzing towns within size groups, one can observe that the highest infant death rate occurs in largest urban centers. Only in the period of 2005-2008 was it higher in the group of smallest towns. Analyzing the infant deaths rate for the whole investigated period one should underline its territorial variation. In the whole set of towns, the extreme values of the infant death rate could be observed in the Warmińsko-mazurskie Voivodship (5.4) and in the Śląskie Voivodship (8.1). Extreme values for small towns were observed in the Podlaskie Voivodship (5.2) and in the Śląskie Voivodship (8.4), for medium towns in the Mazowieckie Voivodship (4.8) and in the Śląskie Voivodship (7.6) and for the large cities in the Warmińsko-mazurskie Voivodship (4.7) and the Pomorskie Voivodship (9.2). The major improvement in this situation can be observed in the east and central parts of the country.

Within the decade the balance of births and deaths produced a negative rate of natural increase (RNI) leading to a natural decline in the urban population by 51614

persons. During the decade in the group of large cities deaths outnumbered births by 129.5 thous. The natural population decline observed in this group of towns affected the rate of natural increase in the whole collection of towns. In the same period in the group of small and medium towns RNI was positive and amounted to 28506 and 49402 persons respectively. It is worth noting that the negative RNI in large cities began to fall at the end of the decade.

The natural increase per 1000 population for the whole period of 2000-2009 amounts to -2.2. It is worth noting that its negative value occurred only in the group of large cities (-11.8), whereas in the remaining groups it was positive: 5.9 for small towns and 6.8 for medium towns.

From the regional perspective, the crude rate of increase shows considerable variation. Within the decade its total range amounted to 50.0 (16.3 in the Podkarpackie Voivodship and -33.7 in the Łódzkie Voivodship). The most extreme values of RNI can be observed in large cities of the Łódzkie Voivodship, where it was as low as -61.6.

In the decade of 2000-2009 the population of the 866 towns increased by 2.3 million as a result of migration. 3.1% of those migrants came from abroad. 43.1% of the total number of people migrating to towns chose large cities as the place of residence, compared to 31.8%, who moved to medium towns and 25.1%, who settled in small ones.

Analyzing the population inflow in consecutive years of the decade one can notice an increase in migration in the years of 2006 and 2007 for all towns and in all three size classes. The last two years of the period are characterized by a considerable decrease in the migration inflow in all the size classes.

The population outflow from towns in the same period was 18.0% higher than the inflow and amounted to 2.7 million persons. People unregistering residence due to emigration abroad accounted for 7.1% of the total population outflow from cities.

The largest group of migrants were inhabitants of large cities (1.1 million), accounting for 41.3% of total migrants.

The outflow from medium towns accounted for 33.9% of the total migration and in the case of small towns, it was 24.8%. In all size groups of towns the highest mobility, measured by the outflow level, could be observed in 2007. The large mobility of inhabitants of Polish towns resulted in the negative net migration in the period 2000-2009. The population outflow from towns exceeded the inflow by 418.8 thous. The negative net migration could be noticed in all size classes, and was highest (in absolute numbers) in the group of medium towns.

The negative net migration continued throughout the decade and in all size classes of towns.

For better comparability, further analysis is based on the index of net migration per 1000 inhabitants. For the whole collection of towns in the country this index computed for the period of 2000-2009 amounted to -18.2. It was highest for medium towns (-26.4), and lowest – for large cities (-12.0). For small towns the net migration per 1000 population amounted to -19.8.

In the regional dimension, the index displays significant variation. Its range for all towns during the decade amounted to 70.8 (21.4 in the Mazowieckie Voivodship and -49.4 in the Opolskie Voivodship). The range for small towns amounted to 80.6 (19.9 in the Mazowieckie Voivodship and -60.7 in the Opolskie Voivodship), for medium towns 68.6 (18.6 in the Mazowieckie Voivodship and -50.0 in the Podkarpackie Voivodship) 69.6 (22.8 in the Mazowieckie Voivodship and -46.8 in the Świętokrzyskie Voivodship). Throughout the decade, in all three classes of towns, the positive net migration could only be recorded in the Mazowieckie Voivodship and in large cities of the Małopolskie and Podlaskie Voivodships.

- **Revenue budgets of local government entities**

Revenues and expenditures of local government entities are passed and executed by authorities responsible for the management of a given level of state administration. Reports provided by the Ministry of Finance on budget execution of local government entities distinguish four organizational levels: voivodships (NUTS 2), powiats (NUTS 4), cities with the powiat status (NUTS 4) and gminas (NUTS 5).

In 2009 units conducting financial activity of local governments spent revenue budgets of 154842.5 mln zł.

The local government at each level is vested with specific duties. The majority of these duties, which involve meeting the needs of inhabitants living in particular settlement units, are carried out using budgetary resources of gminas and towns with the powiat status. Budgetary revenues at these two levels, which are physically closest to the citizen, in 2009 accounted for 74.4% of the total amount of revenues spent by local governments, of which 32.5% were generated by towns with powiat status and 41.9% – by gminas.

Under regulations governing the administrative division of the country, towns with the powiat status have simultaneously the gmina and powiat status and their local governments adopt and execute one budget with separate parts to account for the needs of the gmina and the powiat. Gminas are divided into urban, urban-rural and rural. The local government of urban-rural gminas adopts and executes one common budget for the urban and rural region, which makes it impossible to access data separately for the town and rural region. Out of 897 settlement units with urban status in 2009, as many as 591 (65.9%) were parts of urban-rural gminas and their inhabitants accounted for 19.3% of the total urban population of the country.

* * *

In 2009, the 866 towns under analysis comprised 300 urban gminas, including 63 towns with the powiat status, and 566 towns belonging to urban-rural gminas. In terms of population, the majority of towns belonging to urban-rural gminas (534 towns) are small towns (below 20 thous. inhabitants), while the remaining 32 towns were classified as medium towns (20-50 thous. inhabitants).

Budgetary revenues appropriated by local governments of the 866 towns in 2009 amounted to a total of 85053.4 mln zł, which is almost twice as much as in 2000. The revenue structure by town size class in the decade of 2000-2009 was similar.

Budgetary revenues of towns with 100 thous. and over inhabitants, i.e. large cities in the whole decade exceeded half of the total revenues of all 866 towns; in 2009 revenues of 39 large cities accounted for 52.0% of the of the total revenues. However, one should note that this high percentage is largely due to the budgetary revenues of the city of Warsaw, which reflects its functions as the capital city and its specific administrative structure connected with the performance of these tasks. At the start and end of the decade, i.e. in 2000 and 2009, the budgetary revenues in the Polish capital accounted for 11.4% and 11.9% respectively of the total revenues of all the 866 towns, and 21.4% and 22.9% respectively in the class of large cities. The revenue structure of town budgets changes significantly once Warsaw is excluded; the share of large cities in 2000 decreases to 47.3%, and in 2009 to 45.5%, i.e. by 6.0 and 6.5 percentage points respectively.

To illustrate regional disparities between finances of local governments, the amount of budgetary revenues in each size class was recalculated per capita. Moreover, to eliminate annual revenue fluctuations, figures for the whole decade were used. The total amount of budgetary revenues of 866 local governments

during the decade recalculated per capita amounted to 22763.58 zł. Medium towns with revenues lower by 15.2% (19305.81 zł) were closest to this mean value and per capita revenue in small towns amounted to 17715.47 zł or 22.2% below the average. With respect to large cities, per capita revenue was the highest and amounted to 28912.79 zł, i.e. 27.0% above the average. The above data show a considerable proportional relationship between per capita revenue and town size, although it is not particularly evident from the territorial perspective.

Graphic presentation of the territorial variation in budgetary per capita revenue clearly shows the influence of the largest cities. Local governments of cities playing the role of regional centers can make use of such a wide range of possible sources of revenue that, compared to other towns, their per capita revenues are higher, even when adjusted for the higher number of population.

For example, if the revenue indices for the Mazowieckie Voivodship are recalculated after excluding the city of Warsaw, the figures change significantly; the total budgetary per capita revenue is lower by 32.8% (20924.63 zł), and in the group of large cities by 29.9% (28231.61 zł). In terms of the recalculated index, the budgetary revenues of the Mazowieckie Voivodship are below the average for the whole set of towns. Exclusion of budgetary revenues of the capital city from the total revenues of all towns results in a 5.9% decrease in the indices for the whole set and a 8.6% decrease for large cities.

- **Dwellings completed**

Progress in dwelling construction during the decade of 2000-2009 across the country contributed not only to a quantitative growth but brought favorable qualitative changes in the dwelling stock. The adoption of construction standards

and a growing share of new dwellings with a full range of facilities led to a faster improvement in living conditions. An increasingly higher percentage of population uses modern facilities available in dwellings and the differences in this respect – both across regions and between urban and rural areas – are becoming less acute.

In 2009, 160.0 thous. new dwellings were completed in the whole country, 82.3% (722.1 thous.) more than in 2000. In towns 111.3 thous. dwellings were completed, an increase of 58.8%. The number of dwellings completed in rural areas was much higher and amounted to 175.4%. Therefore, the percentage of dwellings completed in towns in the total number of new dwellings fell from 79.8% in 2000 to 69.6% in 2009.

There was a considerable change in the breakdown of dwellings completed during the decade by ownership. The highest growth at the national level was observed in dwelling construction for rent or sale – from 23.6% in 2000 to 45.2% in 2009. On the other hand, the percentage of dwellings completed by housing cooperatives decreased dramatically – from 27.8% to 4.5%.

In 2009 new dwellings built by individual investors accounted for 45.0% of the total, which, compared with the year 2000, constitutes a 4.5 percentage points rise. In this respect, the difference between urban and rural areas became more pronounced. In 2009 new dwellings built by individual investors in urban areas accounted for 25.9% of the total number, compared with 28.4% in 2000, whereas the percentage in rural areas was 88.6% compared with 88.4%, respectively. Individual investors build mainly one-dwelling buildings, whose average usable floor space per dwelling is double that in other types of construction combined. Hence there are significant differences in terms of dwelling size between urban and rural areas. Dwellings built in rural areas are much larger both in terms of the aver-

age floor space and number of rooms. It is worth noting that, despite some small fluctuations, the number of rooms in buildings built by individual investors is on the increase, while in other types of building, it is decreasing.

The average duration of construction of new residential buildings built by individual investors in 2000 for the whole country amounted to 73.5 months, while in 2009 it shrank to 62.9 months.

* * *

In 2009 109.1 thous. dwellings were completed in the 866 towns under analysis; compared with the year 2000, it is an increase by 39.7 thous., i.e. by 57.2%. In terms of usable floor space, there was a 58.9% rise, which means that, on average, a new dwelling in 2009 was 0.9 m² larger than in 2000. During the whole decade, on average, 84.6 thous. dwellings were completed in towns annually, with the average floor space of 87.3 m². A comparison of average annual dwelling construction output with data for 2000 and 2009 shows considerable fluctuations in the intervening years. Further analysis reveals significant changes which occurred in the industry dynamics and within the three size groups of towns.

The highest increase in dwelling construction could be observed in small towns, with below 20.0 thous. inhabitants, where 67.7% more dwellings more were completed in 2009 than in 2000, accompanied by an even higher increase in usable floor space, amounting to 85.4%. The family structure and the average number of persons in a household in small towns most closely resemble those observed in rural areas; hence – like in rural areas – most individual investors build dwellings with relatively large floor space. The average usable floor space of a new dwelling in small towns

increased by 9.9 m^2 – from 95.0 m^2 in 2000 to 104.9 m^2 in 2009 and was significantly higher than in medium and large cities.

In each of the three town classes, more dwellings were completed in the second half of the decade than in the first one (2000-2004). Moreover, the highest increase – both absolute and relative – was recorded in large cities, where 47.6 thous. (20.8%) more dwellings were completed, compared to the period of 2000-2004. The corresponding increase for all towns together and for small and medium towns amounted to 71.8 thous. (18,5%); 8.0 thous. (13.6%) and 16.1 thous. (16.3%), respectively.

Throughout the decade, on average, 36.6 dwellings were completed per 1000 town inhabitants. There was considerable variation in the index in the three size classes. For large cities, it was higher than the average and amounted to 45.7 dwellings. The lowest number of completed dwellings per 1000 inhabitants was recorded in small towns – 26.1 (in medium towns – 29.8). There was a similar pattern in terms of the number of completed dwellings per 1000 marriages contracted during the decade. Overall, it was 652.7 while in the group of small, medium towns and large cities it ranged from 443.3, 507.0 to 857.6, respectively.

Average data both for the whole analyzed set of towns and for towns grouped by size are not representative for the whole country. Territorial variation of the data is significant, which is evident in the breakdown by voivodships.

While the average number of completed dwellings per 1000 inhabitants for the whole country was 36.6, the figures for particular voivodships vary considerably. Most dwellings in relation to the number of inhabitants were completed in towns of the Mazowieckie Voivodship (68.7), which is far more than in the Śląskie Voivodship, where the average was only 16.5. Similar differences could be observed

in the number of completed dwellings per 1000 marriages contracted in the same period: the number for the Mazowieckie Voivodship (1243.2) is a few times higher than that for the Śląskie Voivodship (291.7).

A comparison of the number of dwellings completed in two successive five-year periods of the decade of 2000-2009 indicates a growth trend in each of the size classes of towns. Average dwelling construction output in the period 2005-2009 was by 18.5% higher than in the first five years, with the highest increase observed in the group of large cities – 20.8% (in small towns – 13.6%; in medium towns – 16.3%).

Differences between the two five-year periods broken down by voivodships are also considerable. The highest range of differences was observed in the class of medium towns: from 73.4 for the Świętokrzyskie Voivodship to 170.3 for the Zachodniopomorskie Voivodship.

Such an index of industry dynamics provides only an indication of growth or decline in dwelling construction during the period under analysis. On the other hand, any inferences as to the impact of dwelling construction throughout the decade (2000-2009) on the living conditions of the urban population in different voivodships can only be made by accounting for the starting point, i.e. the number of dwellings per 1000 inhabitants on 31 December 1999.

One of the characteristics of living conditions is the usable floor space per dwelling. During the decade the largest (in terms of floor space) dwellings were built in towns of the Śląskie Voivodship, where usable floor space per dwelling amounted to 116.4 m² and was 29.1 m² larger than the average for all the 866 towns and 42.2 m² larger than in towns of the Warmińsko-mazurskie Voivodship (74.2 m²).

There are marked differences in terms of floor space in towns of various size. New dwellings in small towns across the whole country are much larger than in other towns, with the largest average recorded in the Świętokrzyskie Voivodship – 132.8 m and the smallest in the Warmińsko-mazurskie Voivodship – 87.3 m². In both remaining groups, i.e. medium towns and large cities the largest dwellings were built in the Śląskie Voivodship. The average usable floor space in the size classes was 125.9 m² and 108.0 m², respectively.

- ***Economic entities in the REGON register (as of 31XII)***

In 2009 the REGON register contained 3742.7 thous. entities of national economy; compared to the corresponding figure at the end of 1999, it denotes a growth by 701.3 thous., i.e. by 23.1%. A large majority of those entities operate in towns, where 2807.3 thous. entities were based in 2009, 439.4 thous. more than in 1999.

Owing to differences in population dynamics between urban and rural areas (98.3 and 102.1, respectively), for better clarity the number of entities in 1999 and 2009 was recalculated per 1000 inhabitants. The refined index for the whole country increased from 79.5 to 98.1. The number of entities of national economy per 1000 urban population in 1999 was equal to 100.0, and in 2009 – 120.6, while for rural areas it was 46.2 and 62.8, respectively.

* * *

At the end of 2009 2764.4 thous. of entities of national economy were registered in the 866 towns, which, in comparison with the number at end of 1999, denotes a decline by 426.9 thous., i.e. by 18.3%. It should be noted, however, that the considerably higher increase was observed in the first years of the decade. In the first five-year pe-

riod (2000-2004) the number of entities increased by 15.8%, whereas in the next five years only by 2.1%. The growth in the number of entities was similar in each voivodship and in all three size groups of towns. Its territorial variation was very high.

The number of entities of national economy by town size across the country in the whole decade of 2000-2009 was similar, but the considerable differences between particular voivodships result directly from territorial differences in the urban population structure.

For purposes of better comparability, the number of entities of the national economy was re-calculated per 1000 inhabitants. At the end of 1999 the number of registered entities per 1000 inhabitants was 100.1, in the first five years it increased to 117.1 (2004), and in the next five-year period it increased to 120.8 (2009). A similar growth trend was observed in all the three classes of towns, regardless of significant between-group variation. Thus, for small towns it amounted to 88.7; 103.3 and 106.4, for medium towns 90.2; 106.4 and 107.0, and for large cities 111.4; 130.1 and 136.1, respectively.

There is considerable territorial variation in the number of entities of national economy per 1000 inhabitants. The range for the whole collection of towns in 2009 amounted to 61.5 (155.8 in the Mazowieckie Voivodship and 94.3 in the Podlaskie Voivodship). When measured in each size class, the range of differences grows with increasing town size: it is 52.5 for small towns (132.4 in the Pomorskie Voivodship and 79.9 in the Podlaskie Voivodship), 55.7 for medium towns (143.4 in the Zachodniopomorskie Voivodship and 87.7 in the Śląskie Voivodship) and 72.2 for large cities (177.1 in the Mazowieckie Voivodship and 101.8 in the Podlaskie Voivodship).

- **Summary**

Owing to a variety of functions, towns have a very complex character. This is evident from the considerable variation between them. This publication is intended to show differences between towns in terms of development depending on their size.

Following opinions of many specialists involved in urban issues, the number of inhabitants within administrative borders of towns was chosen as the main criterion of classification; three size groups were created: small towns, medium towns and large cities. Analysis of differences in town development according to this criterion was restricted to several selected domains.

The authors realise that the scope of processes and multi-directional changes, especially in the social dimension, increasingly transcend administrative boundaries. Differences in terms of the rate and directions of development between towns largely reflect differences in their location within the country. Areas with a sparse urban network are characterized by more intensive integration between urban and rural areas with town functions largely shaped by the needs of rural areas; on the other hand, in highly urbanized areas functions of towns located near large urban centers mainly reflect the character of their mutual connections.

The issue of urban development will be continued in successive editions of the publication "Basic urban statistics". Its next edition (planned for 2012) will focus on differences in the rate and direction of development of towns situated in the vicinity of regional centers in comparison with the development of other towns.